nedeljski
Primorski dnevnik

Leto XIV - št. 261 (4106) TRST, nedelja 2. novembra 1958 Cena 30 lir

Kaj bo v Vatikanu novega?

Ni nobenega dvoma, da je poleg konference o prenehanju jedrskih eksplozij v teh dneh najvažnejši mednarodni dogodek izvolitev novega papeža Janeza XXIII. Saj je izvoljeni poglavar cerkve, ki šteje več sto milijonov vernikov in ima zato precejšnji politični vpliv ne samo v notranji cerkveni, temveč tudi v mednarodni politiki. Zato ni čudno, da se toliko piše in ugiba, kako politično smer bo ubral novi papež: ali bo nadaljeval po poti svojega prednika Pacellija, ali pa bo njegovo vladanje pomenilo prelomnico s staro ne ravno posrečeno politiko. Odgovor na to vprašanje ni lahek in prav gotovo je najbolj stvarno mnenje tistega politika o osebnosti novega papeža, ki je dejal, da ga bo svet sodil po dejanjih.

Vendar pa se iz dosedanjega delovanja bivšega beneškega patriarha Roncallija lahko že marsikaj sklepa. Po mnenju mnogih Roncallijeva izvolitev še ne pomeni preokret v vatikanski politiki, temveč le prehodno dobo, ker stare politike baje ni mogoče naenkrat preusmeriti. Za tako presojo govori tudi kompromis, ki je bil verjetno dosežen med kardinali v konklavu. «Konservativci» in «modernisti», naj bi se bili sporazumeli za izvolitev kompromisnega vatikanskega diplomata z dolgoletno prakso v mnogih državah, s pogojem, da bo njegov državni tajnik, ki je za papežem najmočnejša in najvažnejša funkcija Vatikana, prišel iz konservativne kardinalske skupine. V tej zvezi naj omenimo stari pregovor, ki pravi, da «papež kraljuje, državni tajnik pa vlada». In res je bilo eno izmed prvih dejanj papeža Roncallija prav imenovanje msgr. Tardinija, pripadnika «konservativne» struje za državnega podtajnika, s tem da bo postal že v decembru, ko bo imenovan za kardinala, državni tajnik.

Seveda moramo takoj poudariti, da je tudi papež Roncalli italijanske narodnosti, kot so bili že več sto let doslej vsi papeži. Zato je prav gotovo da bo v prvi vrsti v svoji politiki zagovarjal in ščitil interese svoje domovine. Omeniti pa moramo, da kardinalski zbor v konklavu tokrat prvič ni imel italijanske absolutne večine, temveč le relativno. Zato se je govorilo ,da bo morda vendarle izvoljen papež druge narodnosti. Toda ne glede na to, so ga — kot pravijo — predvsem podprli francoski kardinali in da je bilo precejšnje število italijanskih kardinalov, ki pri prvih glasovanjih niso oddali svojih glasov svojemu rojaku.

V Franciji je postal priljubljen med svojim dolgoletnim službovanjem v funkciji apostolskega nuncija, ko je ob osvoboditvi Pariza zamenjal filonacističnega kardinala Valerija. Trdi se, da se je rad srečal s politiki, ki so bili označeni celo kot protiklerikalni, in da je bil dober prijatelj s pokojnim radikalom Herriotom. Zato je tudi med francoskimi katoličani naletela njegova izvolitev na dober sprejem. Francoski episkopat postavlja namreč zahteve, ki pri Piju XII. niso naletele na dober sprejem. Gre za tako imenovani «napredni katolicizem», ki je imel med francoskim duhovništvom mnogo pristašev in ki je bil iz Rima celo prepovedan. Zdi se tudi, da se je sedanji papež Roncalli tedaj spretno izognil vmešavanju v prepoved gibanja francoskih delavcev — duhovnikov, ki ga je bil papež Pacelli prepovedal. Trdi se, da je bil v tej hudi krizi celo pomirjevalen. Prepoved tega gibanja je pustila za seboj hude posledice, ki se še vedno poznajo.

Pač pa je Roncallijeva izvolitev naletela na mlačen odmev v Nemčiji. Uradna Zahodna Nemčija ima namreč mnogo razlogov za žalovanje za pokojnim Pacellijem in ti razlogi niso vsi verskega značaja. Preden je postal papež, je bil Pacelli dolgo časa kot nuncij v Nemčiji, kjer je najprej zaključil konkordat z Bavarsko, nato pa še s Prusijo. Krona njegovega uspeha pa je bil konkordat s tretjim nemškim rajhom leta 1933; s tem konkordatom je bil Hitler zelo zadovoljen, saj je to pomenilo njegov prvi uspeh na mednarodnem področju .Tudi leta 1945 se je slišal glas papeža Pacellija v prid Nemčiji, čeprav ta glas v medvojnih letih ni bil posebno močan. Pacelli je nasprotoval ameriškemu načrtu za delitev Nemčije na male državice, in v Nemčiji se tega še sedaj spominjajo. Pacelli je imel tudi v Rimu okrog sebe številne nemške svetovalce, tako da se je govorilo celo o «germanokraciji» v najvišjem vrhu katoliške cerkve. Tu so predvsem trije nemški jezuitski patri, pa tudi upraviteljica njegove privatne hiše je bila Nemka Jožefina Lechner — znamenita sestra Pasqualina. Sedaj pa so vse te nemške važne funkcije v Vatikanu prenehale.

Poseben položaj zavzema ameriški episkopat, ki ne predstavlja tradicionalnih konservativnih slojev v ZDA, temvec razne emigrantske skupine Italijanov, Poljakov, Ircev, ki so se v zadnjih 80 letih preselili v Ameriko in ki so gospodarsko in socialno napredovali, ki pa so nenavadno napadalni zlasti do socialističnih držav, kar, je hkrati svojstvo novih vodilnih slojev v državi. V tem smislu je ameriški episkopat različen predvsem od francoskega, pa tudi poljskega. Ne more se reči, da Roncallijeve izvolitve ni dobro sprejel.

Kar se tiče Južnih Američanov ter Špancev in Portugalcev, pa piše n. pr. znani rimski tednik izrazito protiklerikalne smeri, da so precej neenotni. Nekoč so kardinali teh držav vedno podpirali italijanske kardinale, kar se danes ne more več reči. Španski cerkveni vrhovi vedo, da gre Francova diktatura h kraju, in iščejo možnosti, da bi se rešili soodgovornosti za vse tisto, kar je Francov režim storil slabega. Nekaj podobnega se dogaja tudi v Južni Ameriki.

Glede italijanske notranje politike pa omenjeni tednik poudarja, da bivši beneški patriarh ni bil ravno navdušen za preganjanje mladega demokrstjanskega levičarja in drugih njegovih tovarišev v Severni Italiji ki so imeli približno podobne ideje kot francoski duhovniki-delavci, in da je le nerad ravnal strogo. Nekateri socialisti omenjajo njegov pozdrav beneškemu socialističnemu kongresu. Govori se tudi, da je Roncalli blizu ministru Ferrariju-Aggradiju, ki velja za nadaljevalca gospodarske politike pokojnega Vanonija. Pravijo tudi, da bo imenoval novega predsednika Katoliške akcije, ker mu Gedda ne ugaja. Pisalo se je, da bi vse to in še marsikaj drugega izvršil s pomočjo sedanjega milanskega nadškofa Montinija, če bi ga imenoval za državnega tajnika.

Toda to se ni zgodilo: državni tajnik bo Tardini in zaradi tega zlasti v mednarodni politiki ne bo posebne spremembe dosedanje Pacellijeve linije. Ta pa je dobro znana: po končani drugi svetovni vojni je bil prisiljen opustiti tradicionalno politiko ravnotežja pod pritiskom protifašistične borbe. Toda v politiki hladne vojne se je aktivno angažiral odločno na eni strani. Prekinil je s politiko državnega tajnika svojega prednika Pija XI. — znamenitega Gasparrija ze med vojno, ko je bil samo navidezno nevtralen.

Vendar pa je prva poslanica preko vatikanskega radia, ki jo je prebral novi papež nadvse pomembna. Njegov poziv na prenehanje oboroževanja, na sporazum med narodi, na sodelovanje in mir, je naletel na ugoden komentar in odmev v Sovjetski zvezi. Moskovski radio je poudaril, da mimo teh pozivov ni mogoče, kajti spričo vprašanja miru ne more biti svet razdeljen na katoličane in nekatoličane, verne in brezverne, temvec samo na ljudi, ki imajo dobro voljo, da se ohrani mir, in na ljudi, ki te dobre volje nimajo. Lahko torej rečemo, da sta papeževa poslanica in sovjetski komentar nanjo prispevek k ublažitvi sedanjega mednarodnega, še vedno napetega ozračja.

Včeraj in danes se svojci spominjajo svojih dragih pokojnikov in krasijo njih grobove s cvetjem. Naše misli pa so še posebno posvečene spominu vseh tistih, katerih dejanja so v naših srcih vklesala neizbrisen spomenik. Ponovno smo jim izkazali hvaležnost z okrasitvijo njih grobov in njim posvečenih spomenikov po vseh naših krajih in vaseh

Atomska konferenca v Ženevi

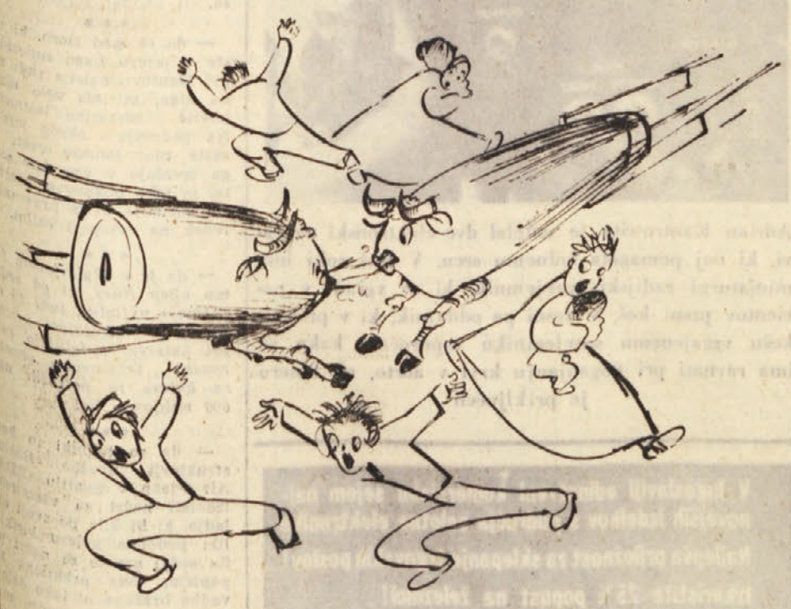

Občutki človeštva ob srečanju tistih, ki odločajo o njegovi usodi

V Ženevo pride skupina angleških delegatk protestnega odbora proti atomskemu orožju

Opozoriti hočejo udeležence konference, da široko javno mnenje zahteva konec jedrskih eksplozij
ZDA mislijo nadaljevati podzemeljske eksplozije - Onemogočen kompromis v političnem odboru

ŽENEVA, 1. — V Ženevi pričakujejo prihod delegacije angleških žensk, ki pripadajo skupini, ki je bila organizirala znani protestni «pohod v Aldermaston» v Angliji aprila letos proti uporabljanju atomske bombe.

Šest članic te skupine bo zastopalo v Ženevi tako imenovani protestni odbor. Njih namen je začeti na hodnikih palače Združenih narodov prepričevalno akcijo organizirati protestne demonstracije proti počasnosti atomske razorožitve in pokazati udeležencem sedanje konference v Ženevi, da obstaja široko javno mnenje, ki zahteva sporazum o ustavitvi jedrskih poizkusov.

V evropskem sedežu Združenih narodov pa so dali ukaz, naj se slehernemu manifestantu prepove vstop. Če bodo ženevske oblasti dovolile, bodo take manifestacije lahko samo izven palače.

Kakor poročajo iz Londona, je namen angleških delegatk, ki jih bo baje vodila žena znanega angleškega filozofa Bertranda Russella, poslati državnim poglavarjem treh držav, ki so zastopane v Ženevi, poslanico, s katero jih mislijo opozoriti na pismo, ki ga je pustil japonski mladenič, ki je napravil samomor zaradi posledic opeklin, ki jih je dobil, ko so Američani vrgli atomsko bombo na Hirošimo. V tem pismu je japonski mladenič napisal, da je njegova zadnja želja, naj bi se za vedno prepovedalo jedrsko orožje.

Medtem pa so opazovalci mnenja, da bo sedanja konferenca trajala precej dolgo. Prihodnja seja je bila določena za ponedeljek. Toda danes so kljub temu imeli predstavniki treh držav skupen sestanek v uradih ameriške delegacije. Sestanek je trajal eno uro. Po razgovoru je voditelj sovjetske delegacije Carapkin izjavil, da je šlo za privaten in ožji sestanek. V ameriških krogih pa so izjavili, da so govorili o postopku. Kakor je znano, je sovjetska delegacija predložila včeraj načrt sporazuma o ustavitvi poizkusov z atomskim in vodikovim orožjem. Ni znano, ali bo ta dokument služil za podlago delu konference, ali pa bodo prej razpravljali o mnogih drugih načelnih vprašanjih.

Med drugim naj bi govorili tudi o možnosti, da se še druge države pridružijo morebitnemu sporazumu.

Med temi naj bi bili Kitajska in Francija.

Kakor zatrjujejo v londonskih krogih, so se ZDA in Velika Britanija sporazumele, da bodo zavrnile sovjetski predlog za takojšnjo in trajno prekinitev vseh jedrskih poizkusov. Predložile bodo svoj načrt v smislu že večkrat ponovljenih predlogov za enoletno prekinitev. V pričakovanju prihodnje seje pa so ameriški in angleški delegati zahtevali od svojih vlad nova navodila.

«New York Times» piše, da so nekateri funkcionarji ameriške komisije za atomsko energijo mnenja, da je zadnja vrsta jedrskih poizkusov v Nevadi pokazala možnost, da se v katerem koli bodočem programu lahko nadaljujejo samo podzemeljske eksplozije. List dodaja, da člani komisije predlagajo podzemeljske poizkuse kot alternativo za ameriško stališče v primeru, da sedanja pogajanja med Zahodom in Vzhodom v Ženevi ne bi imela uspeha. List pravi dalje, da bi podzemeljski poizkusi odpravili bojazen pred radioaktivnimi padavinami ter da bi manj stali. Poleg tega ne bi ti poizkusi bili odvisni od vremenskih razmer.

Sovjetska vlada pa je danes poslala ameriški vladi noto, s katero potrjuje, da se bo udeležila konference strokovnjakov o preprečitvi iznenadnih napadov ki se ima začeti 10. novembra v Ženevi. Sovjetska vlada jemlje tudi na znanje, da se bodo z zahodne strani udeležili konference predstavniki ZDA, Velike Britanije, Francije, Kanade, Italije in morda drugih držav. Hkrati sporoča, da se bodo z vzhodne strani udeležili konference predstavniki Sovjetske zveze, Poljske, Češkoslovaške, Romunije, Albanije in morda drugih držav.

Medtem je v New Yorku politični odbor OZN zaključil razpravo o resolucijah v zvezi s prekinitvijo jedrskih poizkusov. Ker se niso mogli sporazumeti o kompromisni indijsko - jugoslovanski resoluciji, so člani odbora glasovali o vseh predloženih resolucijah. Najprej je bila sprejeta ameriška resolucija, ki so jo ZDA predložile skupno z drugimi 16 državami. Za resolucijo je glasovalo 49 delegatov, proti njej 9, vzdržalo pa se jih je 23. Proti so glasovale države sovjetske skupine. Vzdržalo se je 17 držav afriško - azijske skupine ter Francija, Japonska, Jugoslavija, Avstrija, Finska in Izrael.

Resolucija poziva udeležence ženevske konference, naj se trudijo, da se naglo sporazumejo o prekinitvi

(Nadaljevanje na 8. strani)

Aktualni portreti

FERHAT ABAS je član vlade alžirskega ljudstva in v zadnjih dneh se močno govori o njem v zvezi z De Gaullovo ponudbo za prekinitev borbe v Alžiru. Ferhat Abas in njegova vlada sta sicer za mir, toda ne za vsako ceno

DR. ARMANDO GAVAGNIN je župan Benetk. Na ta položaj je bil izvoljen z glasovi Nenijevih socialistov in komunistov. Zato je vodstvo socialdemokratov od njega zahtevalo, naj odstopi, on pa je raje podal ostavko na članstvo PSDI, katere član je bil

ALFRED SCOTT je po poklicu inženir, star 37 let in oče petih otrok. Zaslovel je, ker se je prostovoljno odločil za «polet v vsemirje» z ameriškim letalom «X-15», katero bo letalomatica poneslo 12.000 m visoko, od koder se bo «X-15» povzpel baje 350 km visoko

TARCISIO CISANI je kurjač v termični centrali v Milanu. Njegovi delovni tovariši ga zelo cenijo. To je vse. Toda »pomembna« je postal te dni, ker je njegova žena Raffaella nečakinja papeža Janeza XXIII. «Posebnost» naj bi bila še v tem, da je Cisani član KPI

ROBERT BOWLING je «tipičen» mlad Američan. Sedaj je v zaporu v Atlanti. Pred sodišče je prišel zato, ker je skupno s petimi »kolegi» vrgel bombo v judovsko cerkev in ranil več ljudi. Ni treba posebej poudarjati, da je Bowling član Ku-Klux-Klana

Sedem dni v svetu

Ženeva in OZN

Prav v trenutku, ko je razprava o razorožitvi v političnem odboru OZN šla h koncu, se je v Ženevi začela konferenca med predstavniki ZDA, SZ in Velike Britanije, da bi se na njej sporazumeli o ustavitvi jedrskih poskusov in o nadzorstvu nad izvajanjem zadevnega sporazuma. Na petkovi začetni seji je imel pozdravni govor namestnik Hammarskjoelda Narajanan. Govorili so tudi voditelji treh delegacij Carapkin, Wadsworth in Ormsby-Gore, ki so ponovili in poudarili vsak že znano stališče svoje vlade.

Že na prvi tajni seji, ki je sledila svečani otvoritvi, je sovjetska delegacija predložila načrt za sporazum o takojšnji in trajni ukinitvi jedrskih poskusov v smislu že znanega sovjetskega stališča. Seje bodo vse tajne in bodo objavljali samo uradna poročila. Včeraj so se delegacije sestale samo privatno in prihodnja seja bo jutri.

V noči od petka na soboto pa se je v političnem odboru OZN končala razprava o jedrskih poskusih z glasovanjem o posameznih resolucijah. Propadel je namreč poskus Indije in Jugoslavije, da bi se delegacije sporazumele o skupni resoluciji. Na splošno so vse delegacije sprejele kompromisno resolucijo, zavrnila pa jo je sovjetska delegacija. Zaradi tega so glasovali o vseh predloženih resolucijah. Sprejeta je bila ameriška, poleg indijsko-jugoslovanske ter drugih. Sovjetski delegat pa je svojo resolucijo umaknil, ker je bila še prej zavrnjena podobna indijska resolucija. (O vseh teh resolucijah smo že pisali v prejšnjih pregledih).

Znano je, da sta se Indija in Jugoslavija zavzeli, prav tako kakor Sovjetska zveza, za takojšnjo in trajno ustavitev jedrskih poskusov in sta svojo skupno resolucijo predložili le z željo, da bi se sporazumeli o enotni resoluciji, kar pa na žalost ni uspelo in so atomske velesile začele ženevsko konferenco še vedno v sporu.

V krogih ameriške delegacije v Ženevi že poudarjajo, da je sedaj položaj ZDA in Anglije na tej konferenci okrepljen, ker je bila v OZN sprejeta njihova teza. Razlika v stališčih je znana: ZDA in Velika Britanija hočejo enoletno prekinitev poskusov, ki naj bi se podaljševala vsako leto. SZ pa vztraja, naj se ti poskusi ustavijo za vedno. Med razpravo v OZN je sovjetski delegat Zorin ponovil, da bo Sovjetska zveza nadaljevala svoje jedrske poskuse tudi po 31. oktobru, če se ZDA in Velika Britanija ne obvežejo, da bodo takoj in za stalno ustavile svoje poskuse. SZ bo nadaljevala poskuse toliko časa, dokler ne bo napravila tolikšnega števila, kakor so jih skupno napravile ZDA in Anglija po 31. marcu letos. ZDA pa so 30. oktobra zvečer napravile zadnji poskus v najnovejši vrsti in sporočile, da jih bodo prekinile za eno leto. Vendar pa dodajajo, da imajo pravico poskuse obnoviti, če jih bo tudi SZ nadaljevala. Kakor vidimo, velesile, kljub temu, da so se začela pogajanja v Ženevi, kar nočejo iz začaranega kroga. No, upati je, da bodo na tajnih sejah govorili bolj realistično in da bodo opustili vse propagandne primesi, tako da bo dosežen vsaj majhen začeten sporazum. Saj je nedavni sporazum med strokovnjaki pokazal, da je sporazumevanje mogoče, če se prizadeti resno lotijo dela.

Kakor rečeno, pa je položaj ob začetku ženevskih pogajanj nejasen prav zaradi nepopustljivega stališča, ki ga zavzemajo atomske velesile. K temu pa naj dodamo še uradne izjave francoske vlade, da za Francijo ne bo obvezno sprejeti kakršen koli sklep trojne konference v Ženevi, ker hoče tudi ona imeti svoje atomsko orožje. Politični opazovalci pa pripominjajo, da bo Francija morda iz prestiža hotela preizkušati svojo atomsko bombo, toda ne bo mogla poizkusov nadaljevati, ker ne zmore ogromnih finančnih bremen, ki so s tem povezana. Sicer pa gre De Gaullu za to, da ga sprejmejo v «atomski klub», tako da bi Francija soodločala pri vprašanjih, ki se tičejo atomske razorožitve, čeprav ima skupno z vsemi ostalimi državami sveta pravico pri tem soodločati, kajti tu gre za vprašanje, ki se tiče vsega sveta.

Po vseh dosedanjih izkušnjah je težko biti optimisti ali pesimisti. Vendar pa lahko rečemo, da je vprašanje sedaj napredovalo, da se zanj zanima svet. Dan za dnem se množijo pozivi velesilam, naj se zavedajo svoje velike odgovornosti in naj odločajo tako, da bodo njihovi sklepi v korist vsemu človeštvu, ne pa njihovim trenutnim blokovskim interesom.

Štiri leta vojne v Alžiriji

Včeraj je borba Alžircev za svobodo stopila v peto leto. Alžirci jo pod vodstvom Osvobodilne fronte in nedavno ustanovljene alžirske vlade nadaljujejo s še večjo odločnostjo, da ne bo konca. Na zadnje De Gaullove ultimativne pogoje so odgovorili, da ne bodo nikoli dvignili bele zastave in da ne bodo odnehali, dokler ne bodo dosegli neodvisnosti. Pri tem pa so ponovili, da še vedno velja njihova ponudba za pogajanja. Toda ta pogajanja morajo biti na nevtralnih tleh in morajo zajeti tudi bodočo politično ureditev Alžirije. To je pogoj za ustavitev sovražnosti. Tunizijski predsednik Burgiba je De Gaullu namignil, naj bi izpustil podpredsednika alžirske vlade Ben Belo, ki je zaprt skupno z nekaterimi drugimi člani alžirske vlade v francoskih zaporih. Ti so te dni začeli gladovno stavko, ker nekaterim odrekajo položaj političnih kaznjencev ter z njimi ravnajo kot z običajnimi zločinci. De Gaulle pa je odgovoril s tem, da je tudi Ben Beli odvzel položaj političnega kaznjenca in začel z njim ravnati kot z navadnim zločincem. Kakor vidimo, nima De Gaulle namena prispevati k pomiritvi, pač pa spor še zaostruje. Res so francoske vojaške oblasti v Alžiriji sporočile, da bodo izpustile tisoč Alžircev iz koncentracijskih taborišč. Toda to še ni noben dokaz dobre volje, ker je znano, da pošiljajo v taborišča prebivalstvo celih vasi in jih nato od časa do časa deloma spet izpustijo.

Z zaostritvijo je De Gaulle še bolj prispeval k potvorbi volitev v Alžiriji, kjer bi hotel dobiti »alžirsko politično elito», s katero naj bi se potem pogajal.

Minister za informacije v alžirski vladi je v New Yorku izjavil, da mora Francija skupno s svojimi zavezniki razumeti, preden bo prepozno, da bo vojna v Alžiriji imela posledice izven alžirskih meja, če se bo nadaljevala. Alžirska vlada bo skrbela, da najde materialna sredstva, ki so potrebna za nadaljevanje vojne. Ta sredstva pa bo sprejela, kjer jih bo dobila, ne glede na zemljepisne in ideološke meje.

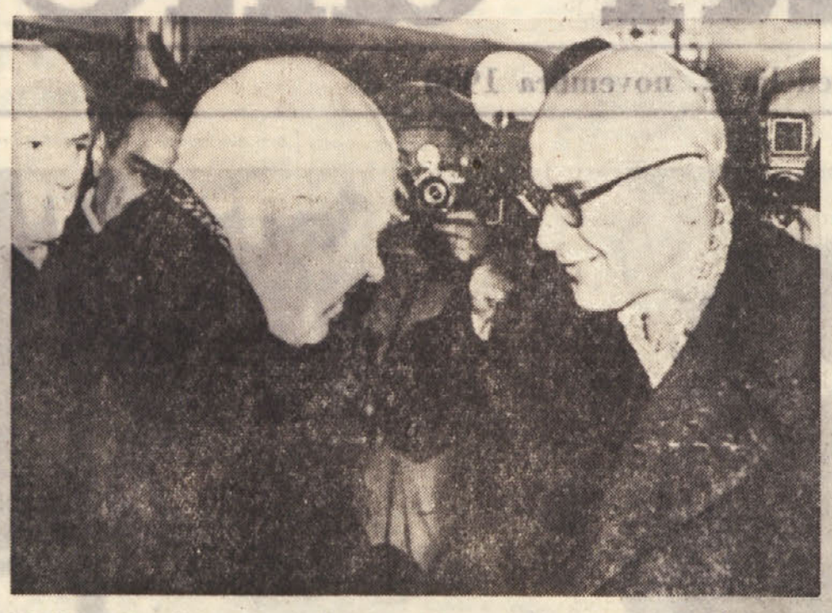

Vladislav Gomulka se je vrnil iz Sovjetske zveze, kjer je bil na čelu poljske državne delegacije več dni na uradnem obisku. Na sliki ga vidimo, ko se ob odhodu poslavlja od predsednika sovjetske vlade Hruščeva

Beraški makiavelizem

«Kogar bog namerava pogubiti, ga udari s slepoto» ali, kakor bi rekli po domače: «Kdor namerno zapira oči pred dejstvi in jih zanika, ga ta dejstva sama lopnejo po glavi.»

Na to starodavno izkušnjo in v zgodovini vedno potrjeno resnico se spomnimo vsakikrat, ko se v italijanskem tisku srečamo s članki, ki se pečajo s Slovenci, živečimi v Italiji. Ti članki, oziroma njihovi avtorji, odnosno tisti, ki jim take članke narekujejo, ali, še bolje, tisti krajevni in ne le krajevni nacionalistični krogi, ki se nikakor nočejo sprijazniti s dejstvom, da so Slovenci tu, da nimajo najmanjšega namena izginiti, ampak da so trdno odločeni ohraniti, utrditi in uveljaviti tudi v javnem življenju svojo narodnostno podobo in značaj — so prav gotovo udarjeni s tako slepoto. In zato mahajo v prazno, ko se tako neumno in nespretno zaganjajo proti našim zahtevam in pravicam. Njihova taktika pri tem pa je tako neverjetno trapasta, da nam vzbuja le smeh.

Če ponavljamo, da se ne drže podpisanih dogovorov, nam odgovarjajo: «Cemu se pritožujete, ko vam pa nič ne manjka in se vam dobro godi!» Vemo, da pišete tako, ne morda zato, ker ste o tem prepričani (za tako neumne vas vendar ne moremo imeti), ampak zato, ker vaša vest ni čista.

In zato ponavljamo: Mi se ne pritožujemo, ne tarnamo in ne moledujemo; mi le ugotavljamo, da ste se s predstavniki jugoslovanske vlade v Londonu nekaj dogovorili; da ste na temelju tega dogovora prevzeli v Trstu civilno oblast, da pa ste — ko ste dosegli glavni cilj — na ostale obveznosti iz tega dogovora preprosto pozabili in se njihovemu uveljavljanju skušate ogniti. To je jedro vprašanja: otepate se izpolniti sprejete obveznosti in bi njihovo uveljavljenje radi odložili na čim poznejši čas.

Torej ne gre za to, ali se nam godi dobro ali ne, in ali imamo mi pravico nekaj zahtevati ali pa naj bi take pravice ne imeli; to je nekaj povsem drugega. O tem nima niti «Il Piccolo» niti «Messaggero Veneto» niti kdor koli drug kaj odločati. O tem odločamo izključno mi: nihče nam ne more preprečiti, da svojih zahtev ne bi postavljali in ne zahtevali njihovega uresničenja — kakor vsi drugi državljani.

Pri uveljavljanju določb iz londonskega sporazuma pa ne gre le za naše zahteve, ampak predvsem za vaše obveznosti. In vi teh obveznosti še niste izpolnili in iščete skrajno ponižujoče izgovore, da bi se njihovemu izpolnjevanju odtegnili. Iz tega sporazuma ste vzeli kar je v vašo korist, nočete, oziroma zavlačujete z izpolnjevanjem tega, kar je v našo korist. Tako početje ima tudi svoje ime, ki ga ni potrebno izrecno povedati. Mi razumemo, da vam nekatere določbe v tem sporazumu niso všeč; a to ste vedeli že prej, preden ste ga podpisali. Vsekakor pa je nepošteno in nemoško sprejeti neke obveznosti samo zato, da dosežeš glavni cilj (v tem primeru, civilno upravo v Trstu), s tihim pridržkom, da boš svojega sopogodbenika tak ukanil glede izpolnjevanja sprejetih obveznosti.

O tem je torej govora, gospodje iz italijanskih nacionalističnih krogov, ne pa, to pot, o tem, kako se dejansko godi Slovencem, ki imajo to izredno «srečo», da žive v okviru italijanske republike brez zaščitenih pravic.

ALI VEŠ...

— da «Katoliški glas» na našo trditev, da je papež Pacelli hotel doseči nevtralnost ZDA v drugi svetovni vojni (kar bi gotovo pomenilo zmago Hitlerja, Mussolinija in Hiro-Hita), ne more odgovoriti. Namesto tega le — zmerja. S tem pa nič ne dokaže, razen, da smo zapisali zgodovinsko resnico. (To naj si prebere tudi uvodničar «Novega lista», ki je zapisal, da smo «papeža napadali»).

* * *

— da so v švicarskem mestu Lucernu ustanovili odbor samih žena, ki se bo boril proti nameri, da bi tudi ženam v tej deželi dali volilno pravico. Svoje stališče utemeljujejo takole: «Če žene glasujejo tako kot njihovi možje, ženska volilna pravica nima nobenega smisla, in je torej odveč. Če pa žene glasujejo drugače kot njihovi možje, utegne to biti pogubno, ker bo prišlo do razpadanja družine.»

* * *

— da so padalci polkovnika Bigearda proslavili te dni svojega zaščitnika arhangela Mihaela, ki ga takole definirajo: «Prvi padalec, ki je zletel z neba v prostem padcu, brez dihalne naprave, da bi obračunal z nekim Luciferjem».

* * *

— da je organ sovjetske armade «Rdeča zvezda» objavil vest, da so I. Petrova, glasbenega šefa armade zamenjali zaradi kulta lastne osebnosti. Omenjeni Petrov naj bi namreč vsiljeval orkestrom sovjetske armade svoje lastne skladbe.

* * *

— da je direktor knjižnice italijanskega parlamenta, Gino Giordani, ki je demokristjanski poslanik, direktor glavnega organa Katoliške akcije in glasila demokrščanske stranke «Il Popolo», izjavil, da bi bilo treba vsako leto nadoknaditi dvajset odstotkov knjig te knjižnice, ker imajo poslanci to lepo navado, da izposojenih knjig ne vračajo. Dodal je tudi, da je bila letos najbolj iskana knjiga «Dnevnik sobarice» angleške pisateljice Monike Dickens, ki jo smatrajo za šund. Ker je v knjižnici ni bilo, so morali na zahtevo poslancev kupiti 20 izvodov te knjige.

* * *

— da je zloglasni guverner Faubus, ki se upira ameriškemu zveznemu vrhovnemu sodišču in predsedniku Eisenhowerju glede integracije v ameriških šolah, dobil zlato kolajno «Sklada svobode» z naslednjo motivacijo: «Generalu Faubusu, šampionu pravic držav proti zvezni vladi». Faubus je šampion svobode samo toliko, da je samega sebe osvobodil plačevanja davkov. Proti njemu so uvedli upravni postopek; davkarija dolguje baje okrog 100.000 dolarjev.

* * *

— da je lord Mancroft, minister brez listnice v Mac Millanovi vladi, na kongresu konservativne stranke postavil zahtevo, da naj mu Mac Millan preskrbi donosnejše mesto, ker da ne more živeti s 3000 funti (5.100.000 lir) na leto.

* * *

— da se je Domenico Modugno, ki je bil čo nedavnega skoro še povsem nepoznan komponist, nedavno vrnil iz ZDA, kjer je nastopal na televiziji, v nekem washingtonskem nočnem lokalu, kjer je pel, pa je dobil za to 5000 dolarjev (tri milijone lir) na teden.

* * *

— da so astronomi opazovalnice Palomar, na hribu Wilson, postavili domnevo, da se starost vsemirja giblje med 7 in 13 milijardami let.

* * *

— da si je film «Nesrečni primer», v katerem nastopata Jean Gabin in Brigitte Bardot, ogledalo že prvi teden predvajanja v dveh pariških kinematografih «Colisee» in «Marivaux» 43.450 ljudi, kar je do sedaj rekordno število. Pri tem je bilo 19.230.390 frankov inkasa.

* * *

— da se med iloro, ki raste v jezeru Lago superiore pri Mantovi, nahaja tudi neka alga, ki ima zelo učinkovite zdravilne lastnosti. Na področju okrog jezera raste tudi lotosov cvet, ki ga izvažajo v vse dele sveta, in tako imenovani »jezerski kostanj», ki je prav tako redek na evropski celini.

* * *

— da je v Wylerjevem filmu «Ben Hur», ki ga sedaj snemajo v Italiji, tudi 15 do 20 minut trajajoči prizor, pri katerem sodelujejo tudi rimski tekmovalni vozovi, za katere so potrošili nad 600 milijonov lir!

* * *

— da so tehniki in konstruktorji družbe Boeing Air Plane v Seattlu (ZDA) izdelali načrt za vsemirsko ladjo, ki bi bila po svoji obliki podobna kolesu bicikla. Za sedaj gre le za načrt na papirju; toda praktična izvedba bržkone ni tako daleč, ker bi vsemirsko ladjo mogli z državno pomočjo zgraditi že v 18 mesecih ali 2 letih.

OBISKALI SMO SEJEM «SODOBNA ELEKTRONIKA»

Sovjetski žepni radijski sprejemnik in ameriški magnetofon na baterijo

Razstava prikazuje najnovejše dosežke svetovne tehnike

(Poseben dopis)

Ljubljana, zadnjega oktobra. — Tehnika vse prenaglo hiti in človeštvo ji ne more slediti — tako pravijo eni. Drugi pa menijo: Pohiteti bo treba, ker so drugi pred nami in če koraka ne bomo pospešili, bomo za vedno zaostali. — Tu sta dve med seboj nasprotujoči si sentenci, ki sta pa obe utemeljeni. Tehnika zares tako drvi, da ji povprečen človek skoraj ne more slediti in nove izume, nove dosežke sprejema le kot izvršeno dejstvo, jih občuduje, vanje se pa ne poglablja, ker jih umsko ne zmore. Z druge strani pa je tudi res, da če ne pohitiš, vedno bolj zaostajaš, kajti drugi, katerim je bila zgodovina bolj naklonjena, daleč prednjačijo.

Tak vtis imaš, ko si si ogledal V. mednarodni sejem najnovejših tehničnih dosežkov s področja radia, televizije, telekomunikacij in avtomatizacije, ki je pod naslovom «Sodobna elektronika» sedaj v Ljubljani v prostorih Gospodarskega razstavišča. Tudi če obiskovalec ni v tej panogi popoln laik, popoln nevednež, bo razstava napravila nanj velik, vsekakor prijeten vtis. Nič čudnega. Te že tradicionalne razstave se udeležuje letos 128 razstavljavcev iz 13 držav evropske in ameriške celine in če ob koncu vojne, torej pred 13 leti Jugoslavija ni na tem področju predstavljala prav ničesar, zavzema na tej razstavi nepričakovano lepo mesto. Res je, da je Jugoslavija za to razstavo gostitelj, toda že samo število — 25 jugoslovanskih razstavljavcev v tekmi z najboljšimi svetovnimi imeni s tega področja zelo veliko pove.

Glavno besedo pri jugoslovanskih razstavljavcih imajo vsekakor podjetja «Telekomunikacije», «Nikola Tesla», že več let povsem uveljavljeno podjetje «Iskra» iz Kranja, dalje «Industrija za elektrozveze», nadalje trije jugoslovanski jedrski inštituti «Jožef Štefan» iz Ljubljane, «Boris Kidrič» iz Vinče in «Rudjer Bošković» iz Zagreba ter še «Radioindustrija» iz Zagreba in «RR» iz Niša.

Ne bomo na drobno opisovali posameznih razstavljenih predmetov, pač pa bomo navedli, da se na pr. podjetje «Telekomunikacije» iz Ljubljane predstavlja tu s petimi različnimi radijskimi sprejemniki, katerih sprejemnika «Triglav» in «Soča» predstavljata že vrhunske izdelke s tega področja. Gre za UKW sprejemnike, ki oddajajo zvok v «četrti dimenziji». To ni sicer nikaka revolucionarna posebnost, pač pa smotrna razdelitev zvočnikov. Ob tem podjetju bomo navedli še to, da izdela na leto okoli 60.000 radijskih sprejemnikov in da bo v prihodnjem letu, v kooperaciji v drugimi podjetji, izdelalo še 15 tisoč televizijskih sprejemnikov.

Podjetje «Nikola Tesla» se prav tako lahko ponaša s presenetljivo sodobnimi sprejemniki, ki se tako po kakovosti kot po zunanjem videzu morejo kosati s sprejemniki katerekoli znamke.

Za kakovost izdelkov tovarne «Iskra» iz Kranja jamči že njen sloves. Na razstavišču vidimo njene kompletne telefonske, telegrafske, elektrotehnične in usmerjevalne naprave in tudi razne elemente za avtomatizacijo industrijske proizvodnje. Ljubljanski jedrski inštitut «Jožef Štefan» se je tokrat predstavil z analognim računskim strojem, ki je nekaj že tako velikega, da človek pred njim obstane. Pred tem strojem pa se ne ustavljajo le domačini, pač pa tudi tisti tujci, ki so prišli na ljubljanski sejem «Sodobne elektronike» pokazat svoje zelo popolne elektronske naprave.

Jugoslovansko podjetje «Industrija za elektrozveze» ali na kratko «IEV» slavi letos desetletnico obstoja in dela. Pred razstavljenimi predmeti tega podjetja je vedno polno ljudi. Obiskovalci se zlasti radi ustavljajo pred «industrijskimi televizijskimi napravami», ki jih uporabljajo za kontrolo in opazovanje dogodkov z oddaljenega prostora. Pred leti smo v ameriških revijah gledali slike, kako vodja oddelka na televizijskem ekranu iz svoje pisarne nadzira delavce pri strojih. Izdelek «IEV» prav gotovo nima te naloge, pač pa omogoča nadziranje delovanja tistih naprav, kjer je delo škodljivo ali nevarno, ki ga pa sodobna proizvodnja zahteva.

Ne bomo se ustavljali dalj pri razstavljenih jugoslovanskih izdelkih, pač pa nam že gornji prikaz dokazuje, da so Jugoslovani po vojni krepko pospešili korak, ki že nakazuje, da jim tekmeci, do katerih je bila zgodovina pravičnejša, v razvoju tehnike ne bodo mogli predaleč zbežati.

Od ostalih držav, ki so se na V. sejmu «Sodobne elektronike» v Ljubljani predstavile s svojimi izdelki, in sicer od ZDA, ZSSR, Zahodne in Vzhodne Nemčije, Belgije, Danske, Češkoslovaške, Madžarske, Francije, Avstrije in Nizozemske — bomo omenili le dve.

Izmed ameriških razstavljenih ali prikazanih artiklov vzbuja pri obiskovalcu največ «simpatij» miniaturni magnetofon, ki deluje na baterijo. Lahko ga pa priključiš tudi na stikalo normalnega toka, ga nato vtakneš v žep in brez skrbi, da bi te kdo videl, poslušaš vse, kar se drugi pogovarjajo. Sovjetska zveza pa je razstavila majhen radijski sprejemnik znamke «Sputnik». Sprejemnik je zelo majhen, tako majhen, da ga lahko nosiš v žepu in tega ne bo nihče niti opazil. Na listku pod njim piše: «Prenosni superheterodinski radijski sprejemnik s tranzistorji». Ko si se nekoliko pomujal, si izvedel, da ta sprejemnik deluje na — sončno silitno baterijo. Pred dvema letoma so se Sovjeti predstavili na milanskem velesejmu z radijskim sprejemnikom, ki mu je potrebno energijo dajala — petrolejka. Tokrat so šli še nemajhen korak dlje.

V ruskem razstavnem prostoru na gospodarskem razstavišču v Ljubljani je tudi veliko fotografij, ki ponazarjajo uporabo razstavljenih izdelkov. Fotografije so zelo zanimive. Se bolj zanimiva je maketa televizijskega stolpa, ki ga grade na Leninovih gričih v Moskvi. Televizijski stolp bo visok 500 metrov in na njem bo televizijska antena. Pri 400 m bo restavracija in nekakšna velika terasa in do sem bodo vozila obiskovalce dvigala, ki jih bodo v samih 80 sekundah pripeljala do ploščadi, to se pravi 400 metrov visoko.

Premalo prostora imamo, da bi to zanimivo razstavo temeljiteje opisali. Prikazali smo le nekaj stvari, ki so nam bolj padle v oči. Kdo drug bi se verjetno ustavil pred drugimi razstavljenimi predmeti. Pač, po osebnem zanimanju ali strokovnosti. Vsekakor pa je razstava tako za strokovnjaka kot za laika vredna obiska. Odprta bo do 9. novembra. V zvezi s to razstavo bo od 4. do 6. novembra v prostorih ljubljanskega GR tudi jugoslovanska konferenca o elektroniki in avtomatizaciji, za katero se je prijavilo že 60 strokovnjakov, ki bodo imeli referate ali posegli v diskusijo.

P. G.

(Nadaljevanje na 8. strani)

Vodja maroške stranke Istiklal je prinesel predsedniku tunizijske vlade Burgibi osebno pismo maroškega kralja. Osebno pismo bo zelo verjetno v zvezi s stališčem, ki ga je zavzel Burgiba, ki, kot vemo, ni preveč v soglasju s politiko drugih arabskih držav

Adrian Kantrowitz je izdelal dve elektronski napravi, ki naj pomagata bolnemu srcu. V levi roki ima miniaturni radijski sprejemnik, ki se vgradi v pacientov prsni koš, v desni pa oddajnik, ki v prsnem košu vgrajenemu sprejemniku «sporoča», kako se ima ravnati pri poganjanju krvi v aorto, ob katero je priključen

Obiščite jubilejni V. mednarodni sejem radia, televizije, telekomunikacij in avtomatizacije
SODOBNA ELEKTRONIKA
V LJUBLJANI OD 31. OKTOBRA DO 9. NOVEMBRA 1958
V Jugoslaviji edinstveni komercialni sejem najnovejših izdelkov s področja celotne elektronike
Najlepša priložnost za sklepanje trgovskih poslov!
Izkoristite 25% popust na železnici!
Gospodarsko razstavišče Ljubljana

SHERWOOD ANDERSON

Neizrečena laž

Ray Pearson in Hal Winters sta delala na farmi, tri milje severno od Winesburga. Vsako soboto popoldne sta prihajala v mesto in z ostalimi fanti z dežele pohajkovala po ulicah.

Ray je bil miren, dokaj krepak, star kakih petdeset let, z rjavo brado in hrbtom, ki se mu je zaradi težkega dela nekoliko ukrivil. Po naravi se je tako zelo razlikoval od Hal Wintersa, kolikor sta pač lahko različna dva človeka.

Ray je bil zelo resen mož in je imel malo ženo z ostrimi potezami v obrazu in prav tako ostrim jezikom. Oba sta živela s pol ducata tenkonogih otrok v na pol porušeni bajti ob potoku, zadaj na koncu Willsove farme, kjer je Ray delal.

Hal Winters, s katerim je Ray delal, je bil mlad fant. Ni pripadal družini Ned Winters, zelo spoštovanim ljudem v Winesburgu, marveč je bil eden treh sinov starega moža, ki so ga klicali Windpeter Winter. Ta je šest milj dalje nekoč posedoval žago pri Unionvillu in ga je ves Winesburg poznal kot starega grešnika.

V severnem Ohio, kjer lež Winiburg, so se še spominjali starega Windpetra, in sicer zaradi njegove nenavadne in tragične smrti. Nekega večera se je v mestu napil in se potem peljal proti Unionvillu vzdolž železniške proge. Henry Brattenburg, mesar, ki je stanoval na onem koncu, ga je na robu mesta ustavil in ga svaril: gotovo bo srečal vlak, ki bo prišel proti mestu; toda Windpeter je z bičem zamahnil proti njemu in peljal dalje. Prav tedaj, ko ga je zagrabil vlak in ga z obema konjema povozil, se je neki kmet peljal z ženo po bližnji cesti in je vse videl. Rekel je, da je stari Windpeter stal na sedežu svojega voza in preklinjal naproti prihajajočo lokomotivo in v divjem veselju kričal, ko sta konja, razdivjana zaradi udarcev z bičem, zapeljala v gotovo smrt. Oba dečka — George Willard in Seth Richmond — se bosta nesreče vedno dobro spominjala, kajti četudi je vsakdo v našem mestu rekel, da je stari šel naravnost v pekel in da se jim bo brez njega bolje godilo, sta bila na skrivaj prepričana, da je stari točno vedel, kaj počenja, in občudovala sta njegov pogum.

Toda to ni povest o Windpetru Wintersu in tudi ne o njegovem sinu Halu, ki je delal z Rayem Pearsonom na Willsovi farmi. To je Rayeva povest. Kljub temu bom moral še nekaj povedati o Halu, da boste dojeli jedro moje povesti.

Hal je bil pridanič. To je vsakdo rekel. Trije fantje so bili v tej Wintersovi družini, vsi so bili širokopleči, veliki fantje, kakršen je bil sam Windpeter. Vsi trije so bili pretepači, tekali so za dekleti — skratka bili so pokvarjeni.

Hal je bil med vsemi najslabši in vedno pripravljen na kako vragolijo. Enkrat je ukradel na žagi svojega očeta tovor desk in jih prodal v Winesburgu. S tem denarjem si je kupil ceneno pisano obleko. Potem se je napil in ko je oče jezen prišel v mesto, da bi ga poiskal, sta se srečala na glavni cesti in se s pestmi tako obdelovala, da so ju prijeli in skupaj zaprli.

Hal je hodil delat na Willsovo farmo, ker je bila tam vaška učiteljica, v katero se je zaljubil. Takrat jih je imel šele enaindvajset, toda že je bil dvakrat ali trikrat zapleten v «ženske homatije», kot so pravili v Winesburgu. Vsakdo, kdor je slišal o njegovi ljubezni do vaške učiteljice, je napovedal slab konec. «Samo v nesrečo jo bo spravil, le pazite» — so pravili.

In tako sta ta dva moža, Ray in Hal, nekega dne konec oktobra delala skupaj na polju. Od časa do časa sta spregovorila kako besedo in se smejala. Potem sta zopet molčala. Ray, ki je bil bolj občutljiv in je vse jemal zelo resno, je imel razpokane roke, tako da so ga bolele. Potisnil jih je v žep in se zagledal čez polje. Slabe volje je bil, malce odsoten in lepota pokrajine ga je globoko presunila. Če bi lahko videli pokrajino okrog Winesburga na jesen, nizko gričevje, rahlo pobarvano z rumeno in rdečo barvo, bi razumeli njegov občutek. Pričel je premišljevati o starih časih, ko je bil še mladenič in je še živel njegov oče, ki je bil takrat pek v Winesburgu. Ob takih dnevih je običajno pohajkoval po gozdovih in zbiral orehe, lovil zajce ali pa hodil kar tjavdan in kadil svojo pipo. Do poroke je prišlo na takem sprehodu. Takrat je pregovoril neko dekle, ki je delalo kot prodajalka pri njegovem očetu, da je šlo z njim, in takrat se je pač zgodilo. Mislil je na tisto popoldne in kako je to vplivalo na vse njegovo življenje — in naenkrat se je nekaj uprlo v njem. Pozabil je na Hala in sam zase je govoril. «Od boga sem bil prevaran, da življenje me je prevaralo in napravilo norca iz mene!» je rekel polglasno.

Kot da je razumel njegove misli, ga je glasno vprašal Hal Winters: «Ali se je izplačalo? Kako je s tem, ha? Kako je to s poroko in vsem tem?» Zasmejal se je. Poskusil se je dalje smejati, toda tudi z njim ni bilo nekaj v redu. Pričel je govoriti resno: «Ali je to treba storiti — kot mož? Ali moški mora biti vprežen in se pustiti priganjati skozi vse življenje kot konj?»

Hal ni dočakal odgovora; pričel je živčno hoditi sem in tja. Postajal je vedno bolj razburjen. Nenadoma se je sklonil, zagrabil grudo in jo vrgel ob ograjo. «Nell Gunther sem zapeljal,» je rekel. «Tebi lahko povem, toda držal boš jezik za zobmi, ali ne?»

Ray Pearson je vstal in ga svetlo pogledal. Skoraj za en čevelj je bil manjši od Hala, zato je bilo videti malce nenavadno, ko je mlajši pristopil k starejšemu in mu položil roke na ramena. Tako sta stala na praznem polju, s tihimi brazdami okoli sebe in rdečimi ter rumenimi gorami v daljavi. Iz dveh ravnodušnih delavcev sta se naenkrat prelevila v dva človeka, živeča drug za drugega. Hal je to čutil in ker je bil njegov značaj tak, se je zasmejal. «Torej, stari prijatelj,» je rekel, «svetuj mi sedaj. Z Nell ni vse v redu. Verjetno si bil ti takrat v podobni kaši. Vem, kaj bi sedaj vsi ljudje menili, da je moja dolžnost — toda kaj praviš ti? Ali naj se z njo poročim in se naselim na enem mestu? Ali naj se sam vprežem, da bi se izrabil kot kak star konj? Ti me poznaš, Ray. Nihče me ne more zlomiti — toda lahko zlomim sam sebe. Ali naj to storim — ali pa naj Nell povem, naj se pobere k vragu? Daj, povej mi. Karkoli boš povedal, Ray, storil bom.»

Ray ni mogel odgovoriti. Stisnil je Halu roko, se obrnil in se napotil proti seniku. Bil je po naravi občutljiv in že je imel solze v očeh. Vedel je, da lahko da Halu Wintersu, sinu starega Windpetra, samo en odgovor, ki ustreza njegovim izkušnjam in gledanju ostalih ljudi. Toda za nič na svetu ni mogel tega izreči, kar bi — to je dobro vedel — moral povedati.

To popoldne je še ob pol petih hodil po dvorišču; njegova žena je prišla po stezici ob potoku in ga poklicala. Po razgovoru s Halom se ni več vrnil na polje, temveč je delal na seniku. Videl je sedaj Hala, kako se je preoblekel za večerni sprehod v mesto, zapustil hišo in se napotil na cesto. Sam je šel po stezici za svojo ženo proti svoji hiši. Ni vedel, kaj je bilo pravzaprav narobe. Vsakokrat ko je dvignil pogled in zagledal v večerni svetlobi lepote pokrajine, je začutil nagnjenje, da bi nekaj storil, nekaj, česar še nikoli ni napravil — da bi glasno klical ali pričel s pestmi pretepati ženo — ali karkoli drugega, kar bi bilo strašno in presenetljivo.

Hotela je samo, naj bi šel v mesto in nakupil jestvin. Toda komaj mu je povedala, kaj hoče, že je pričela kričati. «Vedno nekje postopaš, sedaj pa le pohiti! Ničesar nimamo za večerjo v hiši, in ti moraš v mesto in nazaj, toda hitro!»

Ray je stopil v hišo in snel s kljuke za vrati svoj plašč. Pri žepih je bil raztrgan, ovratnik masten. Žena je šla v spalnico in takoj zopet prišla nazaj z umazano ruto v eni roki, v drugi pa tri srebrne dolarje. Nekje v hiši je ogorčeno jokal otrok. Pes, ki je spal pri peči, je vstal in zazehal. Zopet je zakričala nanj. «Otroci bodo ves čas jokali! Zakaj le samo postopaš?» je vprašala.

Ray je šel iz hiše in stopil preko ograje na polje. Pravkar se je mračilo in pokrajina pred njim je bila čudovita. Vse gričevje je bilo preplavljeno s čudovito barvo in celo majhne skupinice dreves so oživele v lepoti.

Ob teh jesenskih večerih je bilo za Raya preveč lepega v pokrajini okoli Winesburga. To je bil vzrok. Tega ni mogel prenesti. Nenadoma je pozabil, da je miren star delavec na farmi. Vrgel je z ramen svoj stari, raztrgani plašč in stekel preko polj. Med tekom je glasno izkričal svoj ugovor zoper svoje življenje, zoper vse, kar dela življenje grdo. «Nič nisem obljubil,» je kričal v prazno, «moji Minnie nisem nič obljubil, prav tako nič ni obljubil Hal svoji Nelly. To vem. Šla je z njim v gozd, ker je to sama hotela. Hotela je isto kakor on. Zakaj bi jaz moral zaradi tega plačevati? Zakaj mora Hal za to plačevati? Zakaj mora kdorkoli zaradi tega prenašati poroko? Nočem, da bi postal tudi Hal tako star in izčrpan. Povedal mu bom. Ne bom mu tega dovolil. Ujel bom Hala, preden bo prišel v mesto, in mu to povedal.»

Ray je s težavo tekel in enkrat se je opotekel. «Moram ujeti Hala in mu povedati,» si je mislil in četudi je dihal s težavo in sunkovito, je tekel vedno hitreje. Pri tem je mislil na stvari, ki se jih že leta ni domislil — kako je namreč v času, ko se je poročil, hotel oditi k stricu v Portland — kako ni hotel postati delavec na farmi, marveč mornar — ali pa si je hotel poiskati delo na kakem ranchu in na konju prijahati v kako mesto na zapadu, kako bi s pesmijo in smehom ter kričanjem zbudil ljudi v njihovih hišah. Tekel je in tekel ter mislil na svoje otroke in čutil, kako njihove roke grabijo po njem.

Postajalo je vedno bolj temno, ko je Ray Pearson še vedno tekel. S težavo je že dihal. Ko je končno prišel na cesto in stal pred Halom Wintersom, ki je dobro oblečen in kadeč pipo počasi hodil proti mestu, ni več vedel, o čem je razmišljal in kaj je sploh hotel.

Ray Pearson je izgubil pogum in to je pravzaprav konec povesti. Skoraj čisto temno je bilo, ko je tako stal ob cesti in bolščal v Hala. Ta se mu je približal, potisnil roke v žep in se smejal.

«Sedaj bi mi rad povedal svoje mnenje, ha?» je vprašal. «No — nikar se ne napenjaj, raje nič ne povej. Nisem strahopetec in že sem se odločil.» Zopet se je zasmejal in zakorakal na sredo ceste. «Nell namreč niti ni neumna,» je rekel. «Ni me prosila, naj se z njo poročim! Ustvaril si bom dom in rad bi imel otroke.»

Tudi Ray Pearson se je zasmejal. Bilo mu je kot da se mora smejati sam sebi in vsemu svetu.

Ko je postava Hala Wintersa izginila v temi ceste, ki je peljala proti Winesburgu, se je Ray počasi obrnil in počasi šel nazaj do tja, kjer je odvrgel svoj plašč. In ko je tako počasi hodil, se je spomnil nekaj prijetnih večerov, ki jih je preživel s svojimi otroki v na pol porušeni hiši. Sam zase je spregovoril: «No — da, tako je tudi dobro. Karkoli bi mu povedal, bi bila laž,» je mehko dodal in potem je tudi njegova postava izginila v temi.

ZA VELJAVO IN NAPREDEK UMETNIŠTVA PRED DOMAČO IN MEDNARODNO SODBO

Avgust Černigoj šestdesetletnik

Mlajšim je bil učitelj in vzor marljive delavnosti, prijatelj in nesebičen svetovalec v trenutkih odločitve in na razpotjih

Slikar, grafik in pedagog Avgust Černigoj, ustvarjalec velikega umetniškega pomena in že desetletja ena najvidnejših osebnost tržaškega umetnostnega življenja, po svoji naravi pač nikoli ne bi dal povoda, da bi ga morali povpraševati po letih in jubilejih; in vendar, vse, kar se je dogajalo na likovnem poprišču slovenskega kulturnega ustvarjanja in kar je bilo pogosto pomembno tudi za celokupno tržaško sredino, ki izvira iz posebnih, zgodovinska in narodnostna nasprotja ekonomsko in geografsko zenačujočih pogojev, skoraj vse, kar je bilo združeno s splošnim kulturnim napredkom tržaškega občestva, je bilo povezano z delovanjem moža, ki se duhovno ni nikoli umiril in ki nikoli ni maral veljati za «zastarelega», «nesodobnega», «nazadnjaškega».

Nič lažjega, kakor v materialno saturirani družbi plavati s tokom in izvrševati naročila po okusu povprečnih meščanov, s komercialno preračunanimi sredstvi, po uglajenih šablonah. Kdor se upira tradicijski miselnosti in kdor jih umetnostnih središč, leži ravno v aktualizaciji idej, ki so postale podlaga slehernje konvencionalna pravila, ta se izpostavlja osamljenosti in preziru someščanov, posebej v mestih kulturne periferije in provincialnega zatišja. Černigoj je moral občutiti sterilnost takega okolja in pomanjkanje kulturnejših ambicij že zlasti v trgovsko usmerjenem pristaniškem mestu, ki je zaključilo s prvo svetovno vojno obdobje svojega gospodarskega blagostanja in ki je doživelo menjavo obeh generacij, starejše iz avstrijskih časov in mlajše ob razpadu črno-žolte monarhije, v politično zelo razburkanih razmerah. V vojnih in povojnih stiskah porojeni val revolucionarnega razpoloženja, ki mu je estetika ekspresionistične deformacije kot podlaga subjektivistično potencirane izrazne upodobitve kar najbolj ustrezala, je zajel dovolj naglo tudi tržaško intelektualno mladino po letu 1918. Černigoj je bil med prvimi Tržačani, ki so prisluhnili klicu nove dobe, med prvimi, ki so se odločili za pota iskanja in poglobitve novih umetnostnih idealov. S Černigojem v Trstu, s Pilonom v Gorici in z brati Kralji v Ljubljani se pričenja v povojnih letih z vsem mladostnim zanosom označeno obnoviteno gibanje ekspresionističnega rodu; pomenilo je po Moderni slovenskih impresionistov, po Neznanih in kmalu po Tratnikovih «Beguncih» in «Slepcih» najodločnejši prodor v smeri zavestne umetniške osamosvojitve, pač pa z razliko, da je Černigojevo materialno in tehnično področje zelo mnogostrano in da vključuje uporabno umetnost in prostorno opremo, in to že od početka svojega razvoja: Tu so med drugim tudi naročila za dekoracijo prostorov tržaških parnikov.

Nimam namena podati niti osnovnih biografskih podatkov, ki so tržaškemu občinstvu že znani s številnih umetnikovih razstav, pač pa navajam le to, kar bi bilo za poznavanje Černigojeve umetnosti bistvenega pomena. Umetnik je študiral na akademijah v Italiji (Bologna) in v Nemčiji (Muenchen, Bauhaus v Weimaru), bil je med prvimi, morda edini slovenski umetnik, ki je zaslutil razvojni pomen sodobne arhitekture s tolikšno zavzetostjo, da je postal osebno Gropinsov učenec in da se je (kot slikar in ne kot arhitekt) odločil za studij likovnega oblikovanja v ateljejih enega izmed svetovno pomembnih utemeljiteljev moderne arhitekture. Odveč je spominjati na dandanašnji že splošno priznane zasluge Bauhausa za postanek sodobne likovne estetike, kadar gre za najbolj dragocene pridobitve enovitosti sodobne kulture. Černigojeva bistroumna in tankočutna razgledanost v problematiki progresivnih stremljenj je bila plod najživahnejšega emocionalnega in intelektualnega doživetja naše dobe. Sedaj, po treh desetletjih, po zmagi sodobne umetnosti po vsem svetu (razvojno pomembnem), je prišel čas, da revidiramo svoje ocene, da vrednotimo objektivno in da priznavamo Černigoju mesto pionirja sodobnega umetnostnega ustvarjanja, mesto med najvrednejšimi borniki za zmago idealov, ki so jih uresničevali najplodovitejši duhovi zadnjih 50 let.

I.

Velike ideje so sprva vselej naletele na omalovaževanje in posmeh. Zgodovina pozna dve vrsti ustvarjalcev: reformatorje, borce, pionirje odkritij na eni strani, koristnike in predelovalce započetih smeri na drugi. Tudi velike umetnine ne padajo z neba, treba jim je pripraviti pot in jih pravočasno in z vnemo oznanjati, slediti jim z navdušenjem, z razumevanjem njihovih vrednot, treba jih je odkriti in uživati. Vrednost Černigojevega nastopa v Trstu, kjer je bil Černigoj ustanovitelj konstruktivističnega krožka v letih, ko so se borile za svoje priznanje najvidnejše veličine mnogo večnega novejšega podviga, pa čeprav teh miselnih zvez ni vselej lahko razločevati. Černigojev «frapantni» avantgardizem nekoč oficialno ni bil kodificiran in je doživel v času umetnikovega delovanja v Ljubljani manj uspeha, kakor bi ga stvarno zaslužil (1924). Primorci Černigoj, Pilon, Cargo, Spinčič, Kogoj Delak («Tank» 1927), Stiplovšek, Bartol so v prvem desetletju po vojni polni energij in mladostne sile: kot glasniki mnogih naprednih pobud in duhovne preobrazbe slovenske kulture, h kateri doprinašajo tudi nova spoznanja, zraven pa svetovljanskega duha in sončne vedrine, oživljajo in probujajo še malo razvite zarodke širšega življenjskega gledanja. To je rast, ki uspeva kljub mračnjaštvu, kljub ožini in hladnosti zaprtih kalupov, ki se jim živost elementarnega snovanja južnjakov ne udinja. V vretju revolucionarnih trenj pa služi borbenost umetnikovega temperamenta nenehno napetim spopadom nasprotujočih si tez. Kdor hodi s časom naših dni, temu netijo domišljijo najekstremnejši pojavi in mnogovrstne tehnične rešitve.

Ni snovi ali predmeta, ni materiala ali tehnike, kamor ne bi posegel impulzivno dovzetni in podjetni oblikovalec umetniško sproščenih improvizacij. Kako raznolika dejavnost, kolikšna vrsta stilnih (in černigojevsko «brezstilnih»!) tendenc! Ko se vešče poigrava z izmi te ali druge vrste, pa končno le daje prednost fovističnemu dekorativizmu, kubističnemu omrežju geometriziranih ploh, podleže uročičnosti neučakanih abstraktnih prividov. Eksperimentalni značaj sodobnega dekorativno tehničnega slikarstva je uporabni umetnosti najbližji, seveda ga srečujemo tudi v Černigojevih variacijah in kombinacijah. Umetnikova iznajdljivost je kar se da pestra, spontana, prilagodljiva, spremenljiva, vulkanično nemirna. S tolikšno dinamiko in sunkovitostjo se javljajo samo prevratna razpoloženja. In vendar, koliko občutene poezije in nežnosti se skriva v razpoloženjih slikarjeve domače tržaške motivike, na pr. v pejsažu tržaške luke, v ribiški marini, v intimnosti tihožitja, v portretih in figuralni kompoziciji.

II.

Černigojeva intuitivnost se je najbolj neposredno izživljala v risbi in grafiki. Tu je njegov nadvse značilni čut za arhitektonsko kompozicijo v plohi in prostoru tako precizno zanesljiv inspirator, da ni čuda, če postavljamo ravno Černigojevo izvirno grafiko med najbolj uspele dosežke tudi na številnih reprezentativnih in mednarodnih grafičnih razstavah, ki se jih udeležuje Černigoj z vse večjim priznanjem (XYLON). V njegovi zadnji razvojni fazi pa nas presenečajo svežina, čistoča in domiselnost barvnega elementa, s katerim ravna nenavadno sugestivno. Barvitost slik in grafik dosega sorodne efekte nasičenosti in žarenja, kakor jih poznamo iz vitražnega slikarstva gotskih katedral, pa tudi iz leska najplemenitejšega emajla v Limogesu. Barvitost mozaika in stekla, barvitost intarzije, barvitost dekorativnih tkanin, kakršnakoli zamisel kolorističnih kvalitet bi se bila porodila — v vsaki izmed številnih možnosti kombiniranja se odraža neutajljivo bistvo umetnikove svojstvenosti: lahkotnost pronicanja in gracija neprisiljene rešitve, organičnost materiala in ustrezne oblikovne dognanosti, nato pa podreditev celoti in enovitosti. To predpostavlja tako umetnikovo primarno sposobnost prefinjenega vživljanja, kakor tudi mojstrstvo tehničnega obvladanja v mnogostranih panogah (olje, tempera, gvaš, fresko, akvarel, lesorez, linorez, jedkanica, barvna jedkanica, acquatinta, suha igla, barvna gravura, reliefni odtis, plastika itd.). Kakor koli se nam izmikajo definicije in zloglasne opredelitve, vračam se naposled še k eni sami oznaki umetnikovega ustvarjanja: k lahkotnosti ponazoritve in k organičnosti celote, ki preveva umetnikove abstraktno reducirane like s subtilnim navdahnjenjem slikovitih in prostorno-ritmičnih dojmov (po Černigojevi navedbi tudi imaginarnih zaznav «abstraktnega impresionizma»).

Černigojevo umetniško delo zavzema v razvoju sodobne slovenske umetnosti mnogo večje mesto, kakor vam je bilo dosiej znano. Da je temu tako, je morda laže ugotoviti v Ljubljani, kjer se poraja v zadnjem desetletju, zlasti pri mladih, že mnogo več čuta za barvno prostorno enovitost skladanja in za strukturno funkcionalnost kot v Černigojevih pionirskih letih. Videti je namreč, da je bila umetnost Franceta in Toneta Kralja že v eri bipolarnega ekspresionizma v «zemljiško» ali ruralistično ilustrativnost vodeča smer, dočim je nakazal Černigoja pol že v istem razdobju silnice, ki jih je sprostila v znatno večji širini in ob dalinoseznih perspektivah bodočnosti dejansko šele problematika novejše «abstraktne» umetnosti.

Černigoj je predhodnik in bi kazalo analizirati njegovo dejavnost podrobneje in prav z vidika današnjega stanja likovne umetnosti. Njegova vloga v zgodovini najnovejšega slovenskega in tržaškega slikarstva je osrednjega pomena, Černigoj je bil in je še mentor mlajšim tovarišem. Ne samo to, da je kot risar in ilustrator sodeloval v slovenskem tržaškem tisku že od prvih početkov («Novi rod», «Naš glas» do zatrtja slovenskega tiska), deloval je in še deluje pedagoško na slovenskih šolah, snuje iniciativno, objavlja, piše polemično in informativno ter organizira razstave, posreduje svoji in mlajšim generacijam dogajanja v velikih umetnostnih središčih, prenaša in širi ideje, s katerimi se oplaja v enaki meri tako slovenski kakor italijanski izobraženec in umetnik. Černigojev ugled je zakoreninjen predvsem v dognanosti metiera in v temeljitosti mnogostransko preizkušenega znanja; Černigojeve umetniške ambicije pač niso nikoli mirovale, saj jih spremljajo izzvane in neizzvane peripetije in okoliščine, ki jih je deležna zares močna in neupogljiva ustvarjalna volja. Posebnega pomena je Černigojev vpliv na mladostna leta predstavnikov mlajše in po drugi vojni nastopajoče generacije (Spacal, Cesar, Lukežič, Grom), ravno v tem pogledu je izvršil poslanstvo, za katero mu bodo njegovi rojaki in danes že samostojno razviti učenci trajno hvaležni. Bil jim je učitelj in vzor marljive delavnosti, prijatelj in nesebičen svetovalec v trenutkih odločitve in tudi na razpotjih, ki so po zakonih življenja neogibno sledila.

Okrog Černigoja predvsem nikoli ni vladalo mrtvilo zastoja; toda z besedo in z dejanjem, v teoriji in praksi se je skladno manifestiral isti duh, ista pregnana umetniška sila, dosledna vsej duhovni lastnini in zvesta svojim načelom. Moralna in umetniška cena Černigojevega avantgardizma, ki ga Slovenija v tej obliki ni poznala, saj se je izblikoval v ozračju italijanskega futurizma in že dolgo pred drugo vojno v luči velikih novatorjev svetovne umetnosti (Gropius, Mondrian, Kandinsky, Le Corbusier, Picasso, Kokoschka, Kleem in mojstri Ecole de Paris), ta cena ni bila nikoli ostanek izjalovljenih in pozabljenih računov, pač pa šteje med najvidnejše postavke naporov za veljavo in napredek umetništva pred domačo in mednarodno sodbo.

Ko se umetnik razvija, preizkuša marsikaj in izbira iz bogate zakladnice svojih izkušenj, s Černigojem smelo, drzno, nepriznanesljivo, duhovito in udarno, s Černigojem z enim samim nespremenljivim programom — s programom, ki je očiten v nenehnem delu in ki ga posvečuje smisel ustvarjenih plodov. Zato mu želimo, da uspeva s svojim delom, ki je bilo koristno, potrebno a osrečujoče za vse tiste, ki ga cenijo in spoštujejo, do uresničenja ciljev naše umetnosti.

Dr. FRAN ŠIJANEC

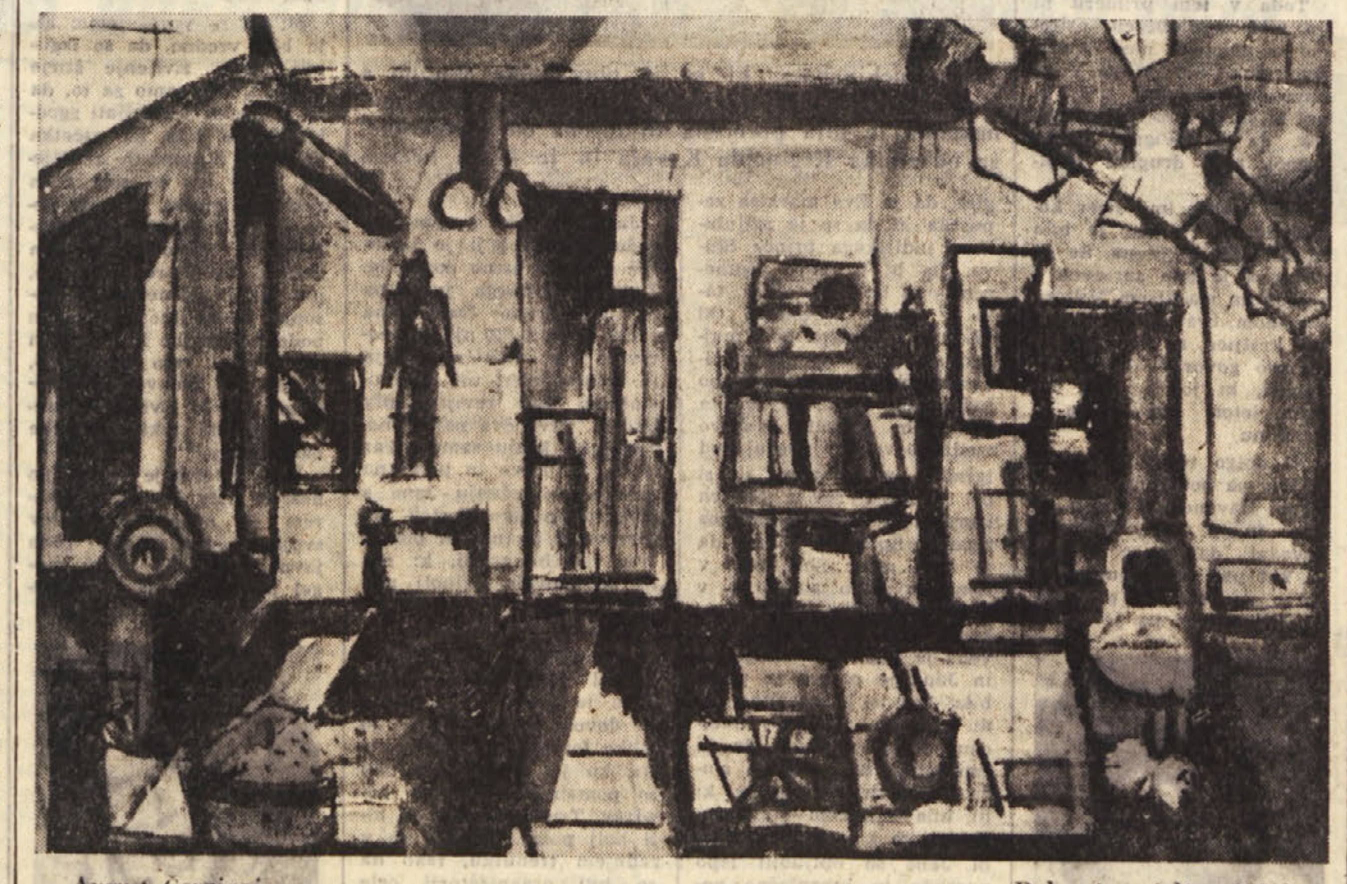

Avgust Černigoj — Delavnica (olje, 1950)

Mara Samsa ob izidu svoje prve knjige

Kmalu bo dve leti, ko sem imela petdesetletnico. Takrat je hotel Primorski dnevnik nekaj napisati o meni, pa sem rekla, da to že še pride, ko izide moja zbirka «Trst je klical».

Rojena sem v Ulici Giulia, moja otroška leta pa so domala vsa potekala v Ulici Belvedere, sedaj Ulici Udine, pri mamini sestri, teti Karli. Mama mi je bila doma iz Vipave, ne spominjam se je, vem samo, da mi je zapustila svojo čustvenost in mehkobo. Oče je bil iz Stare Sušice in pred nedavnim sem slišala, da imajo ljudje iz tistega predela našega Krasa v sebi neverjetno energijo. Hvaležna sem mu zanjo, sicer bi me bilo življenje že zdavnaj strlo. Oba sta bila iz številnih družin. Oba sta morala za kruhom in Trst se je v tisti dobi razvijal v svetovni evropski emporij. Dala sta mu svoje žulje, kot mu jih je dalo na tisoče naših ljudi s Krasa in Vipave. In tako sta postala Tržačana. Meni pa sta hotela dati, kar sta sama pogrešala. To je izobrazbo. Zlasti on. In da ga ni pobrala prva svetovna vojna, bi se morda ne nabralo v meni toliko grenkobe.

Toda tudi moja teta Karla si je bila vtepla v glavo, da postanem učiteljica. Danes se mi zdi, da komaj cenim, koliko je žrtvovala. Štiri leta po dve sto, dve sto petdeset lir mesečno za oskrbo v Tolminu. Ta vsota je bila takrat polovica srednje uradniške plače. Od ust si jo je odtrgovala, zato pa se tudi pozneje, ko sem končala učiteljišče, ni dala prepričati, da bi lahko šla v kakšno drugo službo. Pravijo, da se človeku samo enkrat v življenju nasmehne sreča. Meni se je dvakrat in obakrat je spolzela mimo. Ko sem se po opravljeni videmski maturi ustavila v Gorici, je Berti Rejc hotel, da pridem k podružnici Edinosti. Delo kakor nalašč krojeno zame, a teta je rekla svoj odločni ne, za učiteljico smo te študirali. Leto pozneje, ko smo v režiji Ferda Delaka nastopali člani Akademskega društva Adrija v Trgovskem domu v Gorici, mi je Delak prigovarjal, naj opustim učiteljevanje in se posvetim dramatiki. Isto mi je svetoval v partizanih tudi književnik Ignac Koprivec. Povedala sem mu, da imam že devetintrideset let. K temu je pripomnil, da bi on na mojem mestu kljub temu pričel, češ da me leta ne smejo ovirati.

Menda mi je bilo prav usojeno, da postanem učiteljica. Sicer je bil to moj ideal, ko še drugega nisem poznala. Po mojem pa je učiteljska izobrazba preveč utesnjena. Pravzaprav je vse odvisno le od tega, koliko človek sam na sebi dela, kako gradi svojo osebnost. V učiteljskem poklicu nisem bila srečna, a v trenutku, ko sem stopila v razred, sem to pozabila. Čutila sem, da se moram dati otrokom vsa in izcela. Vem, da me imajo kot tako v spominu, kakor imam jaz v spominu Hartmanovo, Ribičiča, Vovka iz Ciril Metodove šole v Trstu in prof. Korsičevo z učiteljišča. Med klopmi stoji pred menoj. V elegantnem loku steza desnico, med palcem in kazalcem drži Podobe iz sanj. Govori o tem, kar je bil o Cankarju zapisal Ivan Prijatelj. S čustvenim zanosom črpa iz svojega bogatega znanja. Taki bi morali biti vsi, ki imajo opravka z mladino. Vedno sem se ji skušala vsaj približati.

Mojih učiteljskih postaj je bilo sedem. Zadnja v Dolini. Se danes ne vem, kako sem kot pljučni vojni invalid sprejela tisto mesto, čemu se nisem postavila po robu s pravo kraško trmoglavostjo. Potem ko sem se vpregla v voz, nisem mogla več izpreči. Nisem mogla pustiti tistih svojih deklet in fantov, ki so bili tako zavedni.

Kdaj sem začela pisati? Če se dobesedno vzame, potem že v Edinosti, pozneje v zagrebški Istri, tedniku primorskih emigrantov. Toda tisto so bili samo utrinki. Tudi v moje življenje je bila posegla ljubezen, kot pravi grški filozof Platon, ta najmočnejši demon in veliki posredovalec med bogovi in ljudmi. Za dolgo let me je bila ohromila. Bilo je, ko da neprestano iščem samo sebe in se ne morem več najti. Morala je priti vojna. Morala sem čutiti pod nogami spet domača tla. V tistem hipu pa je vse prejšnje izginilo. Začela sem točno tam, kjer sem pričela, ko mi še ni bilo dvajset let.

Toda tedaj sem šele občutila, koliko sem bila zamudila, koliko moram na sebi nadoknaditi. In to delam še danes z žilavo vztrajnostjo. Pokojna učiteljica Slava Paborjeva mi je tolikokrat rekla, da se človek nikoli ne sme vreči v kravo. Ne vem, kje je vzela ta izraz, pove pa točno to, kar je bil zapisal Klement Jug: «Mi smo po številu majhni, zato pa moramo po svojem bistvu postati veliki.» Zdi se mi, da še nikoli nisem jenjala hoditi v šolo. Sedaj skorajda ne več v šolo življenja, le-ta me je že precej obrusila. Pač pa še vedno hodim v šolo k Cankarju, zlasti kadar sem žalostna in me kaj tesni v srcu. Že v mladosti mi je bil najljubši. In poleg njega Dostojevski. Zdaj jih je že dolga vrsta. Preveč, da bi jih naštela. Tudi ni prostora, da bi napisala, kaj vse vnašajo v mojo samoto. To je zelo relativen pojem, a človek, ki ljubi dobro knjigo in umetnost, ni nikdar resnično sam.

O svoji knjigi sodim, da je sicer prvenec, kateremu pa upam, da bodo sledile druge, boljše ustvaritve, če se bom prikopala do kanca zdravja. Na vseh mojih sprehodih me spremljajo moji junaki. Pogovarjam se z njimi, nekatere sem pozabila, a z drugimi sem povezana z nekako osebno prizadetostjo. Že značaj moje bolezni je tak, da moram prisluhniti vase. To pomlad mi je bilo, ko da tudi meni poje slavec: «Ačnis! Ačnis! Prisluhni vase!» Kakor je bil pel dr. Živagu. In vendar Bazovica, Tomažič, naš osvobodilni boj. O tem bi rada pisala.

Trst, kako te imam rada! Ti hraniš v sebi najsrečnejše dneve mojega življenja, ko sem hodila v Ciril Metodovo šolo na Akvedotu in k Sv. Jakobu. Borila sem se z burjo na voglu Ulice Montecchi in Molino a vento ter si govorila, da jo moram premagati. Kako ponosna sem bila, ko mi je nekoč Ribičič zaupal ključ garderobe v Narodnem domu, češ naj ga nesem tja in izročim igralcu Sili. Takrat je bila navada, da so nam ob sobotah v šoli priporočali, naj gremo v nedeljo v Narodni dom k predstavi. Hm, kako smo se namrgodili, če je bilo rečeno, da predstava ni za mladino. Nekaj ni bilo v redu in nedelja je izgubila svoj pomen. Imela ga je le tedaj, ko sem lahko oblekla svoje modro, nagubano krilo in sta se mi v laseh šopirila dva rdeča metulja. Postavila sem se na stojišče tik ob prvi vrsti. Ako je ostal kak sedež prazen, so potem dovolili nam otrokom, da smo sedli. Še v šolo nisem hodila, ko sem videla tam Prodano nevesto in Jesenske manevre. V Narodnem domu sem bila tako rekoč na svojem prvem plesu, ki ga je priredila Ciril Metodova družba. Bilo mi je komaj šest let, a vzeli so me s seboj, da bom videla narodne noše. Potem je prišla prva svetovna vojna. In potem takega plesa več ni bilo...

Toda zdaj? Zdaj se vedno znova zdrznem nad sabo. Ali mi bo dano da bom oživila svoje junake? Zatem si citiram Juga: «Saj človeka ni tako hitro konec. Kaj vse človek zmore, se izraža takrat, ko mora, bodisi, da izvira ta moč iz trme ali iz potrebe...» Tako si utrjujem voljo. Pred menoj sta v Trstu živeli in delali dve Tržačanki: Marica Nadlišek Bartolova in Marica Gregorič Stepančičeva. Mnogo tega, kar sta napisali, je raztreseno po nekdanji Slovenki in Jadranki. Nobeni od njiju ni bilo dano, da bi izšle njene stvari v samostojni zbirki. Sem prva. In morda ne bi bilo dano tudi meni ko ne bi našla toliko človeškega razumevanja. V nekem smislu hočem reči, da nadaljujem tradicijo Marice Nadlišek Bartolove in Marice Gregorič Stepančičeve. To je tisto, kar imam v sebi.

Neštetokrat mi prihajajo na um besede, ki jih je izrekel dr. Tončič, ko smo pokopavali dr. Jeriča. «Na tvojem grobu smo se zbrali tržaški Slovenci vseh nazorov in prepričanj, toda vsem je usoda ista.» Z vso iskrenostjo si želim, da bi moja knjiga našla pot do nas vseh.

MARA SAMSA

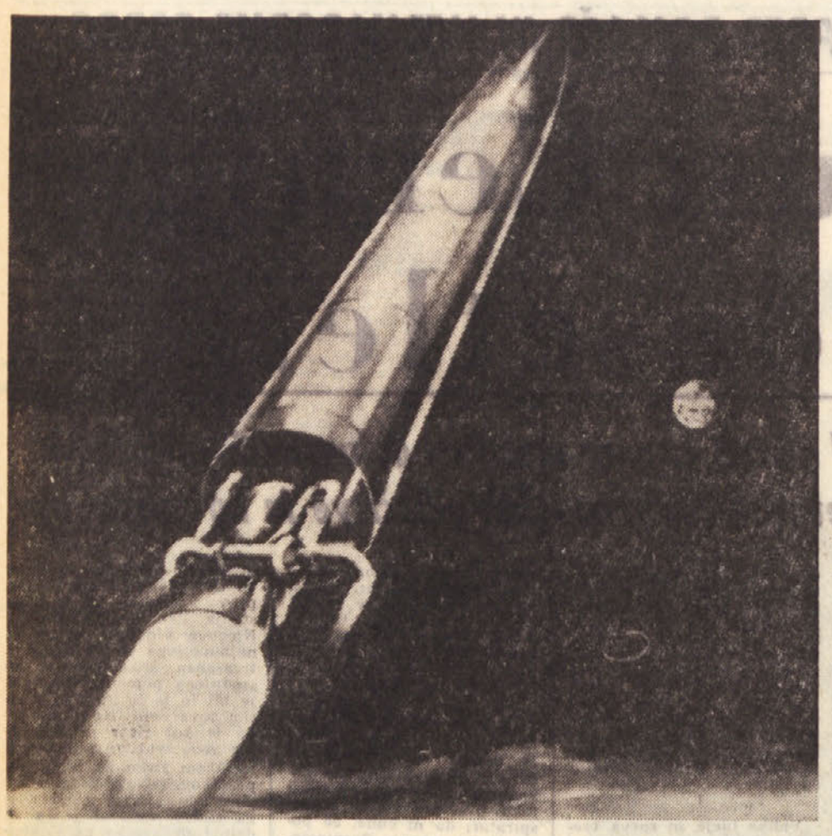

Risba rakete na atomski pogon, ko leti po vsemirju. Tak način pogona sedaj proučujejo v Kaliforniji v Rocketdyne. Taka raketa bi lahko prenašala stokrat večja bremena kot sedanje rakete na kemični pogon in bi omogočila uresničitev daljših vsemirskih potovanj.

Vsemirska mrzlica je zajela svet

Bo ameriškim in sovjetskim znanstvenikom kmalu uspelo poslati raketo na Luno? Obsežni sovjetski in ameriški načrti

Preteklo leto je napravil prvi umetni satelit prvo krožno pot okoli našega planeta. Komaj leto kasneje pa so izstrelili prvo raketo proti Luni. Tako s tehničnega kot znanstvenega stališca gre za velik napredek, kljub temu da «Pioneer I» ni uspel in ni prišel do Lune.

Raketa je imela vgrajeno radiooddajno postajo in je pošiljala ves čas dragocene podatke. Ko so te podatke razbrali so ugotovili, da so izredno važni, saj dokazujejo, da je potovanje človeka v vsemirje povsem mogoče:

1. Nikjer ni neprehodne zavese nevarnih radioaktivnih žarkov, o kateri je bilo toliko govora. Samo na višini 8.000 kilometrov se radiacije okrepe, vendar ne presežejo količine 4 rentgenov na uro, kar pa bi lahko človek na Zemlji prestajal tudi teden dni in za kar je znanost že našla pomoč.

2. Zelo majhna je nevarnost srečanj z meteoriti. Posebna naprava je pokazala, da se je «Pioneer I» samo dvakrat zadel z meteoriti, vendar pa je v obeh primerih šlo za izredno majhne drobce, ki niso povzročili nobene škode.

3. Temperatura ni v vsemirju niti tako strahotno visoka niti strahotno nizka, da bi povzročala resne težave. Na višini 126.000 km iznad Zemlje znaša temperatura plus 5 stopinj in v notranjosti rakete je bila še ugodnejša tako, da ne bo treba vsemirskim potnikom nositi niti debelih kožuhov.

«Pioneer I.» je bil žrtev zemeljske privlačnosti. Njegovi konstruktorji so računali, da mu bodo tri rakete omogočile brzino 10 kilometrov 580 metrov v sekundi, kar bi zadostovalo, da bi premagal zemeljsko težo in dospe: na področje, kjer bi ga pritegnila lunina privlačnost. Toda raketa ni dosegla predvidene brzine: manjkalo je komaj 250 metrov na sekundo.

To pa ni bila edina napaka, ki je povzročila, da «Pioneer I.» ni povsem uspel. Veliki angleški teleskop, ki deluje kot nekak ogromni radar, je namreč ugotovil, da se raketa ni gibala povsem točno po predvideni poti, temveč je napaka znašala 3 stopinje, kar pa je bilo popolnoma dovolj, da bi se izgubila v vsemirju.

«Pioneer I.» se je zrušil toda naša zavest in razpoloženje se je popravilo, je izjavil po tem poskusu neki ameriški znanstvenik. Po vsej verjetnosti je ta polovični uspeh res pripomogel, da se Amerikanci iznebe kompleksa «sputnika», ki jih je zajel lani. Vendar pa to še zdaleč ni odločilni znak, da so tudi v resnici prehiteli Ruse na tem področju.

Ni namreč dvoma, da bi Rusi prav z lahkoto naredili isti poskus z raketo, ki je nosila «Sputnik III.» in ki je dvignila na višino 1.880 km koristno breme 1.328 kg. Zakaj tega niso poskusili narediti? Po mišljenju, ki prevladuje na Zapadu, se sovjetski specialisti ukvarjajo predvsem z umetnimi sateliti. Zlasti pa jih zanima vračanje satelitov na Zemljo in brž ko jim bo uspelo rešiti to vprašanje, bodo po vsej verjetnosti poslali v vsemirje človeka. Velikost in teža «Sputnika III.» to namreč že sedaj dopušča, vendar pa še ni rešeno vprašanje povratka.

Po nekaterih vesteh iz Varšave in Moskve so sovjetski strokovnjaki že napravili nekatere načrte, da bodo poslali raketo okoli Lune. Po nekem takem načrtu naj bi se približal Luni satelit, ki bi neprestano večal elipso po kateri kroži, tako, da bi zadnja elipsa znašala 417.000 km. Zanimiv je tudi načrt prof. Cebotareva in bi po tem načrtu napravil satelit samo eno veliko elipso za Luno ter bi celotna pot trajala deset dni.

Amerikanci sedaj napredujejo po več poteh. Tako so objavili nekatere podatke o raketi «X-15», ki naj bi predstavljala nekako prehodno fazo med letalom in raketami. Ta raketa-letalo naj bi dosegla brzino 6000 km na uro in naj bi se dvignila v višino 100 km. Z raketo bo upravljal živi pilot. Predvidevajo, da bo raketa poletela prvič prihodnje leto in da jo bo na višino 12 km ponesel štirimotorni bombnik «B-52», kjer bodo pričeli delovati raketni motorji, ki ji bodo dali potisno silo 30 tisoč kg.

Poleg tega posvečajo posebno pažnjo izgradnji ogromne rakete balističnega tipa «Titan». Gre za raketo, katero grade specialisti ameriškega letalstva, in ki naj bi na zemlji preletela razdaljo 15 tisoč kilometrov in pri tem prenesla koristno težo treh ton, sama pa bi tehtala v celoti 117 ton. Očitno je, da gre za tipično vojaško raketo, ki je namenjena prenašanju atomskih bomb s kontinenta na kontinent. Vendar pa bi lahko tudi to raketo uporabili za pošiljanje umetnih satelitov in izvedbo drugih vsemirskih načrtov.

Končno računajo Amerikanci, da bodo kaj kmalu poslali na Luno «Pioneerja II.», ki naj bi imel precejšnje izglede za uspeh, ker so tej raketi znatno povečali potisno silo tako, da bo njegova brzina dosegla 48 tisoč kilometrov.

Kaj vse se napravi za reklamo in „slavo"

Trije novinarji in lepa Jane so se ponesrečili v letalu na poti v Neapelj zato, da bi izvedli «reklamni» trik in «ustvarili» ljubezensko zgodbo, ki naj bi dvignila «ceno» Eve Bartok

Vsaka doba prinaša svoje navade in običaje. Za našo dobo bi lahko rekli, da je značilna po tem, da se vedno več ljudi peha za slavo in popularnostjo, pa četudi jih to stane mnogo žrtev in odpovedi. Borba za uveljavitev, pa naj ima ta še tako visoko ceno, je postala že vsakdanji pojav. Najbolj je razširjena seveda med ljudmi, ki so zelo poznani in ki s svojo popularnostjo služijo lepe denarce. Prav gotovo ste uganili, da imamo v glavnem v mislih razne filmske igralce, ki počnejo razne, tudi najbolj nemogoče stvari samo, da bi si napravili reklamo in si na ta način utrdili sloves in svoj položaj med ostalimi zvezdniki.

Toda na žalost gre ta tekma dostikrat mnogo predaleč, celo tako daleč, da terja človeške žrtve, kot je bil to primer z mlado londonsko manekenko Jane Buckingham, ki je pred dnevi izgubila svoje življenje pri letalski nesreči v bližini mesta Nettuna.

O tej mladi lepotici so se časopisi tiste dni toliko razpisali, da je človek skoraj pozabil, da je skupno z njo izgubilo življenje še trideset ljudi, ki so imeli tudi svoje življenjske probleme in težave, ki pa za «lovce» za senzacionalnimi vestmi niso bili tako «zanimivi».

Skupno z Jane so izgubili pri letalski nesreči življenje še trije reporterji znane angleške revije Daily Sketch. Vsi štirje so bili namenjeni v Neapelj — Jane za to, da bi se sestala z indijskim princem Shivom iz Palitanije, trije novinarji pa zato, da bi na kraju samem spremljali svidenje manekenke s princem in njeno borbo, da iztrže princa iz rok filmske igralke Eve Bartok, ki naj bi ga bila že omrežila.

Tudi če bi bila zgodba o tej ljubezni resnična, bi bilo odveč poudariti nesmisel tako številne «ekspedicije» za opisovanje dogodka, ki bi v glavnem zadeval dve lepi ženski in bogatega indijskega princa. Toda, ker smo že vajeni, da morajo biti še tako osebne stvari filmskih igralcev, vedno razglašene na vse vetrove, bi lahko to «poslanstvo» Daily Sketcha še razumeli. Vodstvo revije je pač hotelo preskrbeti svojim čitateljem zgodbo, ki bi jih obenem raznežila in navdušila.

Toda v tem primeru ni šlo niti za ljubezen, oziroma za «spopad» med dvema ženskama. Slo je za čisto navaden reklamni trik, ki naj bi služil igralki Evi Bartok, da bi dvignila svojo «ceno» med drugimi igralkami.

Eva Bartok ima sicer komaj 29 let, vendar je bila že štirikrat poročena. Se do nedavna je bila zaročena z angleškim markizom Milford Havenom, bratrancem angleške kraljice, za katerega se je celo govorilo, da je oče deklici, ki jo je pred dobrim letom Eva rodila v Londonu.

Ni dolgo tega, ko je bila Eva na počitnicah z markizom Havenom v Italiji. In kdor ju je videl, je vedel povedati, da sta se obnašala, kot pač vsi zaljubljenci, ki so na tem, da se poročijo. Naenkrat pa je prišel glas, da je Eva markiza zapustila in da se je zaljubila v indijskega princa Shiva. Da bi to novo «ljubezen» čim bolj izkoristili, tako v korist Bartokove (ki uživa kot igralka bolj majhen sloves), kot tudi v reklamo filmu, v katerem bo sodelovala in da bi svojim čitateljem nudili ganljivo zgodbo o veliki ljubezni med igralko in princem, so si pri vodstvu revije Sketch izmislili še bolj «pikantno» zgodbo. Spomnili so se, da je imel princ Shiv tudi v Londonu neko simpatijo v osebi mlade in lepe manekenke Jane Buckingham. Seveda je bila to le simpatija in Jane je princa že pozabila, kot jo je verjetno tudi on. Toda pri Daily Sketchu so se spomnili, da bi jim lahko ta simpatija služila za obdelavo zgodbe, ki bi bila njihovim številnim čitateljem gotovo všeč. Mladi Jane so obljubili lepo nagrado in brezplačno potovanje v Neapelj, če bi prepričljivo zaigrala vlogo princevo ljubezen do Eve Bartok in ki je prišla samo zato v Italijo, da si zoljubimke, ki je izvedela za pet pridobi njegovo naklonjenost.

Jane je bila s ponudbo zadovoljna, saj ji je lahko vsa zadeva samo koristila. Tistega usodnega jutra pa ni odpotovala Jane sama proti Neaplju. Z njo sta potovala tudi dva reporterja in fotoreporter, vsi trije uslužbeni pri reviji Daily Sketch. Prva dva naj bi napisala na kraju samem kar se da zanimivo in pikantno zgodbo o srečanju Jane s princem in Evo Bartok, fotoreporter pa naj bi posnel čim več fotografij, ki naj bi prikazovale najbolj razburljive prizore iz tega «srečanja».

Odhod letala iz Londona je bil napovedan za 8.45. Jane je prišla na letališče še dovolj zgodaj, da so jo lahko fotoreporterji še «ujeli», ko je stopala v letalo in pomahala z roko v pozdrav. Trije novinarji so bili bolj pozni. Priteklí so v zadnjem trenutku, tako da so bili organizatorji cele zgodbe že v skrbeh, da se jim bo vsa zadeva izjalovila.

Potem je zabrnel motor in letalo je odletelo na svojo zadnjo pot. V bližini Nettuna, ko je bilo oddaljeno od Neaplja komaj še kakih deset minut, se je vanj zaletelo italijansko reakcijsko letalo. Medtem ko se je pilot reakcijskega letala po čudežu rešil in leži sedaj hudo ranjen v bolnišnici, so vsi potniki in posadka angleškega letala izgubili življenje. Med temi tudi mlada Jane in vsi trije novinarji.

Po nesreči so novinarji seveda takoj poiskali princa Shiva, ki je izjavil, da Jane sploh ni bila njegova zaročenka, temveč da sta bila le dobra prijatelja, Eva Bartok pa je naznanila svojo skorajšnjo poroko s princem, ki naj bi ga zelo ljubila.

Mi pa se vprašujemo: ali je bilo vredno, da so izgubili svoje življenje štirje mladi ljudje samo za to, da bi pomagali sestavljati zgodbo, ki je bila od začetka do konca zlagana in izmišljena in ki naj bi služila za reklamo igralki, ki prav gotovo ni pri svoji zadnji ljubezenski dogodivščini, in končno: ali je res potrebno, pošteno in pametno, da časopisi objavljajo takšne in podobne zgodbe in da si jih po potrebi celo izmišljajo, le da bi zadovoljili določeno število svojih čitateljev, ki jih takšne zgodbe navdušujejo?

Daily Sketch je objavil po nesreči dolg članek, v katerem je poveličeval žrtev svojih uslužbencev. Toda javnega mnenja le ni mogel prepričati, da je njegovo žalovanje res občuteno.

Jane Buckingham, ki se je ponesrečila skupno s tridesetimi potniki na letalu «Viscount». Mlada manekenka je bila poročena in ločena od libanonskega odvetnika Reginalda Kavaja in je imela hčerko

Indijski princ Shiv

Eva Bartok

GRAFOLOG ODGOVARJA

CAVEN: Svežina idej, podjetnost v njihovem ustvarjanju in impulzivna vztrajnost, to so odlike Vaše osebnosti. Bodočnost na katero gledate vedro, ne prinaša dvomov. Premagati pa morate ljubosumje in nagnenje k prepiru. Ljubezen Vam ne zadošča temveč zahtevate tudi zvestobo. Uspehi bodo vidnejši v poznejših letih, kajti izpolnitev postavljenih ciljev prinese le čas! Za Vas ni zapečkarstvo, ampak dinamično poseganje v tok življenja.

VIJOLICA 307: Ste skrbna mati, saj Vaš sta čut dolžnosti in pripravljenost pomagati bližnjemu zelo razvita. Enako sta točnost in smisel za red osnovi Vašega značaja. Potovanja bi močno razširila Vaše duševno obzorje, ter Vas morda celo napotila k nadaljevanju študija odnosno dela, katerega ste pred leti prekinila. Neuspehi materialnega značaja, kateri so pred leti bili odločilni, počasi izgubljajo svoj vpliv, vsled česar se ponovno obračate k pozitivnim pogledom do soljudi in skušate razumeti njihova ravnanja.

HOROSKOP

VELJAVEN OD 3. DO 9. NOVEMBRA

Oven (od 21. 3. do 20. 4.) Razgibani dnevi, polni prijetnih presenečenj. Finančne težave bodo rešene, ker so na vidiku nepričakovani prejemki. Simpatije.

Bik (od 21. 4. do 20. 5.) Občutek negotovosti in nezaupanja na sentimentalnem področju. Lahko pride do nepričakovanih izprememb. Zanimivi razgovori.

Dvojčka (od 21. 5. do 20. 6.) Slučajna srečanja bodo lahko imela nepričakovane posledice. Možnost sporov z ljubljeno osebo. Bodite o preznejši pri svojih izjavah.

Rak (od 21. 6. do 22. 7.) Nekdo bo zaman skušal porušiti vaš notranji mir. Vzbudili boste nepričakovane simpatije. Teden bo zelo ugoden na delovnem področju.

Lev (od 23. 7. do 22. 8.) Obstaja možnost, da se nebo pooblači. Prepiri lahko postanejo resnejši, če se ne boste znali obvladati. Telefonski razgovor vas bo razveselil.

Devica (od 23. 8. do 22. 9.) Veje zelo ugoden veter za vaše srčne zadeve. Bodite taktni in dosegli boste cilj. Na delovnem področju nič novega.

Tehtnica (od 23. 9. do 22. 10.) Premostili boste zapreke. Neki cilj je že zelo blizu. Vsako vprašanje morate dobro premisliti, preden sprejmete dokončni sklep.

Škorpijon (od 23. 10. do 21. 11.) Odločilni dnevi za rešitev važnih perečih vprašanj. Zadovoljstvo in uspehi na poslovnem področju. Gospodarski položaj se bo izboljšal.

Strelec (od 22. 11. do 21. 12.) Srčne zadeve dozorevajo. Venera vam je naklonjena in vse bo šlo dobro, če ne boste poslušali govorice.

Kozorog (od 22. 12. do 20. 1.) Prepiri v družini. Izvedeli boste nepričakovane skrivnosti. Izkoristite dobre priložnosti. Ne bojte se neznanega.

Vodnar (od 21. 1. do 19. 2.) Zadovoljstvo in mir bosta vladala v vašem srcu. Zabave in prijetni obiski. Delo bo nekoliko naporno, toda polno zadovoljstva.

Ribe (od 20. 2. do 20. 3.) Ne mislite, da so vse obljube čisto zlato. Teden je ugoden na poslovnem področju in boste dosegli pomemben uspeh. Potovanje.

Fižolčki

25.

Spisal in narisal Milko Bambič

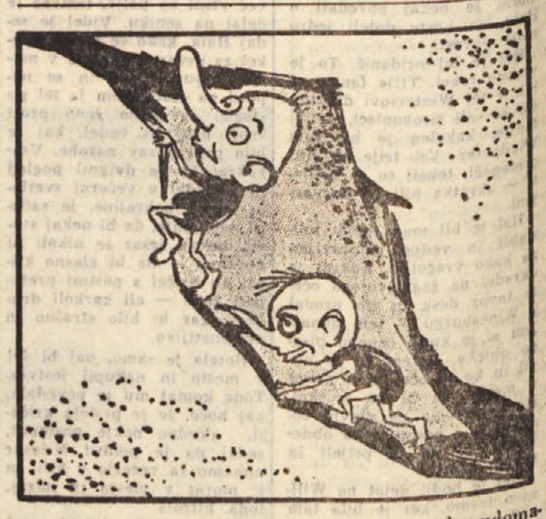

Fižolčka sta se v Minkini hiši prav kmalu udomačila. Na ščurkovem hrbtu sta jo prepotovala od kleti pa tja do podstrešja. Tudi sama sta plezala kakor prava hribolazca po raznih skritih razpokah. Takih pa je bilo vse polno, zakaj hiša je bila zelo stara. Nekega dne lezeta po globoki špranji in — štrbunk! — cepneta v temno jamo. Jejhata, kako sta se prestrašila!

FRANCE MAGAJNA

Okrutna zarota

V poznih urah lepega in čarobnega večera porajajoče se pomladi se je Binca Kitara nenadoma predramila iz prvega sna. Pomela si je trudne oči in se hipoma zdrznila. Ali sanja ali je resnica? Zunaj pod oknom je stal nekdo in brenkal po milo se glasečih strunah in ta nekdo je mogel biti edinole Pepe Cimbal, ki ga ima ona tako rada. In Binca, s srcem polnim rajske miline, je vstala in odprla okence, da pogleda, če je res. Da, on je, črnooki Pepe Cimbal! In se je odzvala njegovim strunam in ga povabila k sebi v sobico, ker v mraku ni opazila škodoželjnega smehljaja, ki mu je krivil ustnice.

Vprav tisto uro je rdečebrki Lojze Boben bobnal po praznem srcu pod oknom Rezike Flavte, da je Rezika mahoma vstala, odprla okence in ga povabila k sebi v kamrico, da mu tam z ljubeznijo napolni prazno srce. Kako naj bi revica opazila zlobo v njegovih očeh!

Ravno takrat je ob rožmarinovem grmu pod okencem Anice Trompete stal Tone Klarinet in piskal o luni, ki sije, in o kladivu, ki bije pozne ure, on pa da ne more spati, ker mu ne pustijo prej neznane srčne rane. In je bila usmiljena Anica in je odprla okence ter povabila Toneta k sebi, da mu hude rane od blizu zokrpa in zaceli. Kako naj bi, ubožica, poznala hudobne misli, ki so mu tedaj rojile po glavi!

Gledal je nagajivi bogec Amorček to dogodivščino, gledal je in si pomenljivo mel roke. Posebno sladko pa se je smejal tistemu, kar se je nekaj minut pozneje v sobicah dogajalo... Gledal je in se hihital, nato pa je zaprl nebeško linico, da se posveti drugim dolžnostim.

Polnih šest mesecev je preteklo preden se je bogec Amroček spomnil treh vražjih fantov od fare in treh prelestnih deklet od župnije. Odprl je nebeško linico, da vidi, kaj delajo. In videl je veliko čudo.

Vsi prebivalci Doline na hribu so dobili skrivnostne obraze. Po dva in dva, po trije in trije in po več in več skupaj jih je bilo in šepetali so drug drugemu tajnostne reči. In to razburljivo stanje so ustvarile samo tri molčeče prijateljice treh deklet od fare.

Dogodilo se je namreč, da so tri zaupne prijateljice s sveto obljubo molčečnosti izmolzle iz treh deklet od župnije tako skrivnostno novico, da so komaj čakale, da jo razbobnajo po vasi. In v Dolini na hribu je zavrselo in so stare ženice vrtele oči in pomenljivo sklepale roke. Stari možakarji so pa pravili, da je današnji svet pokvarjen in da oni niso bili v mladosti nikoli taki, v starosti pa seveda še manj. In so govorili fantje nekaj o dolgopetih štorkljah in dekleta so šepetala o najnovejšem množičnem «romanju v Rim».

Ali največje čudo sveta je pa bilo tole: Vsi trije vražji fantje od fare so postali kar čez noč nezaslišano oblastni. Tone Klarinet je na primer nosil glavo pokonci kakor sam župan in je kar vsem po vrsti pripovedoval, da ima c bednem stanju Bince Kitare samo on pravico govoriti in da ne bo nikoli tajil svoje krivde. Če ima kdo k temu kaj pripomniti, naj kar pripomni! Hudo zavzeta je bila Binca, ko je slišala take besede. Trdno je bila prepričana, da vprav Tone nima, v kolikor se nje tiče, prav nič govoriti. Samo Pepe Cimbal sme govoriti, ker on je edini plezal v lepih nočeh skozi okence in na fantovski način vedril v njeni kamrici.

In šla je vznemirjena Binca k mami ter ji skesano priznala svoj greh in resnico o Pepetu Cimbalu in ji je še povedala, kake neumnosti čelesta Tone Klarinet po vasi. Mama je tedaj jadrno odjrlela proti Cimbalovi hiši in je po čudnem naključju srečala med potjo Toneta Klarineta. Spoštljivo jo je pozdravil Tone in jo je prijel z obema rokama za ramena.

«Mamica ljuba,» je rekel, «hudo mi je, da sem napravil tako žalost vaši Binci, ki jo imam rad. Povejte ji, naj ne joka zaradi tega, ker jaz sem mož poštenjak in jo hočem odvesti kot pravo ženo na svoj dom. Pomenite se z njo in določite, kdaj naj pridem snubit.»

Mama je v veliki grozi odprla usta na stežaj, da je Tone lahko gledal noter kakor v golenico dragonskega škornja. In preden je mogla usta spet zatisniti, je Tone prijazno pokimal in nadaljeval svojo pot. Ni opazila, da mu igra na ustih pravi satanski smehljaj.

Kakor vihar je tedaj mama odbrzela proti Cimbalovi hiši in je na srečo dobila Pepeta samega doma. In kakor sršen srdita mu je vrgla v obraz, da je nečistnik in zapeljivec in je potem hotela vedeti, kaj pravzaprav namerava z njeno Binco.

Pepe je kazal veliko začudenje in je potem rekel, da on ni prav nič kriv Bincine nesreče, kajti take krivde se on zaveda samo pri Reziki Flavti, ki jo edino ljubi in je on velik poštenjak, ki bo Reziko čim najprej odvedel pred oltar. Kar se pa tiče njene Bince, naj se mama kar obrne na Toneta Klarineta, ker samo on je pod njenim oknom piskal o srčnih ranah, ki mu spati ne puste. On, Pepe, sicer ne ve nič in ne reče nič, sumi pa zelo, da je Tone marsikateri večer zlezel skozi okence v kamrico in potem — saj veste!

Mama je vsa zmešana zbežala domov in je hudo ozmerjala Binco in ji je rekla, da je lajdra, ki je imela morda že regimente fantov v sobici in zdaj seve ne more pogoditi, kateri bi bil ta pravi. In sram naj jo bo in spot in naj se kar hitro zmeni s Tonetom, dokler ta še ne ve, koliko jih je k njej hodilo. Fant je poštenjak in nič več naj ne koleba. Pepeta Cimbala naj si pa kar iz glave zbije, ker on ne priznava greha pri njej, ampak samo pri Reziki Flavti, ki jo bo kaj kmalu odvedel na svoj dom.

Zaman je Binca s solzami in prisegami prala svojo čast in poštenje in klicala boga za pričo, da je grešila le s Pepetom. Mama ni hotela slišati nič in je zaloputnila vrata ter odšla čistit fižol na škedenj.

Tisti večer si je Pepe Cimbal okrtačil klobuk in pogumno odkorakal na dom Rezike Flavte. Na dvorišču je naletel na njenega očeta in ga je prijel za rokav ter odvedel na vrt za hišo. Da bi rad z njim govoril nekaj pametnih besed, je rekel. In te besede mu je govoril:

(Nadaljevanje sledi)

LIBERALIZACIJA TRGA S KMETIJSKIMI PRIDELKI, MESOM IN RIBAMI

Kakšne koristi bodo imeli kmetovalci od zakona za prodajo pridelkov na debelo

Proizvajalci bodo lahko prodajali svoje pridelke izven trga na debelo, torej tudi direktno potrošnikom - Ugodnosti večje od neprilik

Z objavo v zadnji številki Uradnega vestnika generalnega vladnega komisariata je bila raztegnjena tudi na naše področje veljavnost zakona o liberalizaciji trga s kmetijskimi pridelki, mesom ter ribami. Ta zakon, ki ima številko 937 je bil objavljen v Uradnem listu (Gazzetta Ufficiale) 17. oktobra letos.

Zaradi važnosti vprašanja mislim, da bo koristno podati pregled pomembnejših predpisov in izraziti splošno mnenje o ugodnostih, ki jih novi zakon prinaša predvsem v zvezi s trgovino s kmetijskimi pridelki.

Prvi člen omenjenega zakona predvideva, da se trgovina s kmetijskimi pridelki lahko vrši v okviru obrtniških trgov za prodajo na debelo ali izven njih. S tem členom je uzakonjena pravica prodajalca oziroma proizvajalca, da proda svoje blago direktno potrošniku brez posredovanja prekupčevalcev ali komisionarjev.

Prodajalci morajo zaprositi za vpis v posebni seznam pri trgovinski zbornici. Šele na podlagi vpisa v ta seznam pridobijo pravico do stopa v prostore trga na debelo. Ta predpis se ne nanaša v nobenem primeru na kmetijske proizvajalce, ker člen 10 tega zakona med drugim pravi, da imajo pravico vstopa na trg na debelo tudi posamezni ali združeni proizvajalci, čeprav niso vpisani v posebni seznam trgovinske zbornice. Zakon tudi določa, da morajo biti vsi proizvodi podvrženi sanitarnim pregledom.

Člen 7 vsebuje važen predpis, ker predvideva imenovanje komisije za trg na debelo. V to komisijo morajo biti imenovani tudi predstavniki neposrednih obdelovalcev, ki delujejo v okviru trga na debelo.

To so v glavnem — po mojem mnenju — važnejša določila zakona Poleg teh predpisov vsebuje zakon še druga določila, ki se nanašajo v glavnem na izvajanje zakona in predpise o poslovanju samih trgov na debelo ter o formalnostih, ki so potrebne za ustanovitev teh v kolikor še ne obstajajo.

Ob čitanju tega zakona se takoj pojavi cela vrsta vprašanj, katerim bom skušal v tem dopisu najti tudi odgovor.

Zakaj je vlada izdala ta zakon?

Očitno predstavlja vsakoletni porast cen tako kmetijskim pridelkom kot mesu in ribam težko breme za gospodarstva. Potrošnik je v današnjih pogojih zajet v klešče, s katerimi ga stiskajo razni špekulanti. S sprostitvijo trgovine je upati, da se bo razvila konkurenca med samimi trgovci na debelo in na drobno ter med neposrednimi proizvajalci. Od tega bi lahko potrošnik imel koristi, posebno če bi bilo izvajanje zakona res tako uspešno, kot si to želijo tisti, ki so zakon izdali. Naši kmetje bodo nedvomno imeli tudi nekaj koristi, vendar bodo te koristi tudi združene z določenimi, sicer manjšimi neprilikami. Da nam bo postalo to vprašanje jasnejše, moramo najprej pogledati, kako je potekala prodaja do sedaj.

Do sedaj ni bila dovoljena prodaja pridelkov izven občinskega trga na debelo. Res je, da so organi, ki so nadzorovali prodajo, zaradi stiske na omenjenim trgu tudi prisiljeni zapreti od časa do časa svoje budne oči. Kljub veljavnim predpisom se je dopuščala tudi direktna prodaja izven omenjenega trga. Od časa do časa pa se je le zgodilo, da je kdo moral plačati kakšno globo, ker se ni ravnal po obstoječih predpisih. Sedaj je uzakonjena pravica neposredne prodaje tudi izven prostorov trga na debelo. Naši kmetje bodo lahko prodali svoje pridelke direktno prodajalcem na drobno. S tem v vezi bodo imeli neposredni proizvajalci celo vrsto malih koristi. Kmetje bodo lahko imeli svoje stalne odjemalce, katere bodo vsak dan zalagali z zelenjavo. Ob taki ureditvi tega vprašanja bodo proizvajalci nabrali le toliko zelenjave, kolikor jim je bilo od odjemalcev naročeno. Prihranki, ki bodo tako nastali, bodo ugodno vplivali na učinek kmečkega dela. Pogosti pojav zametavanja kmetijskih pridelkov ne bo več delal tolikih skrbi našim vrtnarjem kot se je to dogajalo do sedaj. Z neposredno prodajo svojih pridelkov bo proizvajalec občutno prihranil na času. Odpadli bodo vsi stroški za tehtanje, prenašanje tovorov itd. Ne smemo pozabiti, da so naši kmetje morali plačevati 15 lir od kosa (zaboja-vreče) za težaka, če tudi se le teh niso poslževali. Sedaj mora to nujno odpasti ,ker kot zakon pravi v svojem 9. členu, nihče ne bo smel terjati plačila, če le to ni v skladu s uslužnostmi, ki jih je za to plačilo nudil. Sedaj se bo torej plačalo težaka le, če nam bo težak ali kdor koli opravil neko delo. Terjatev, za katero ni bilo izvršeno odgovarjajoče delo, je nezakonita in zato predstavlja kaznivo dejanje

Kupci ne bodo prisiljeni več nakupovati zelenjave in sadja na glavnih tržnicah, ampak bodo lahko kupovali blago tam, kjer bodo imeli večje koristi in niže stroške. Ti stroški so popolnoma enaki stroškom proizvajalca. Sem prištevamo stroške prevoza, tehtanje in stroške za težake. Vsi ti stroški so nujno bremenili blago in tako povišali prodajno ceno na drobno. S tem sicer še ni rečeno, da nepošteni prodajalci na drobno ne bodo mogli imeti dvojnega zaslužka s tem, da bodo plačali nižje cene proizvajalcu in nabili višje cene potrošniku.

Obstaja tudi možnost boljših cen za pridelke tukajšnega področja, ker se bo dotok le teh razporedil po raznih trgovinah za zelenjavo. Do sedaj so se ti pridelki kopičili na trgu na debelo in dostikrat se je zgodilo, da naši kmetje niso realizirali niti proizvodnih stroškov, ker so ob veliki količini zelenjave bili prisiljeni prodajati pridelke po smešnih cenah. Od tega je imel proizvajalec seveda občutno zgubo. Zelo verjetno je, da bodo kljub znižanju cene na drobno naši kmetje lahko dobili za svoje pridelke nekaj več kot do sedaj.

Negativne posledice, ki so združene z novim načinom poslovanja obstajajo v zdravstveni kontroli proizvodov in v oblikovanju cen na trgu. Te neprilike vsekakor ne predstavljajo tak faktor, ki bi lahko zmanjšal ugodnosti, katere nastajajo ob uvedbi novega zakona.

Naši pridelki so vedno sveži in zaradi tega ni nobenih dvomov o njihovi kakovosti. Če bi taki dvomi tudi obstajali, vemo, da sam kupec odklanja blago slabše kvalitete in zato se nam ni treba bati, da bi prišlo na trg blago slabše kvalitete. Glede na vsa zgoraj omenjena dejstva in na predvidene ugodnosti, ki jih bodo lahko imeli naši kmetje od sprostitve trgovine, lahko samo pozdravimo ta ukrep in upamo, da bo uvedba tega zakona prinesla one ugodnosti, ki jih od njega pričakujemo.

INŽ. JOSIP PEČENKO

Predsednik PD «S. Škamperle» otvarja občni zbor

XI. REDNI OBČNI ZBOR SVETOIVANSKEGA PROSVETNEGA DRUŠTVA

PD «S. Škamperle» položilo obračun in nakazalo smernice za bodoče delo

Preteklo sredo je bil XI. redni občni zbor prosvetnega društva «Slavko Škamperle». Društveni občni zbori, je poudaril predsednik v svojem poročilu, so marsikdaj zelo važni, ker pomenijo za društvo prelomnico v njegovem delu in mnogokrat sprejemajo nove smernice, ki povsem spremenijo potek nadaljnjega dela. Prav zaradi tega, je poudaril predsednik, je moja želja, da bi tudi naš občni zbor pomenil prelomnico v dosedanjem delu ter nakazal nove smernice za uspešnejše delovanje društva v bodoči dobi.

Potem ko je analiziral vprašanje nezanimanja in skrčenega delovanja prosvetnih društev, je predsednik ugotovil, da je bilo delovanje p.d. «Slavko Škamperle» v pretekli poslovni dobi zadovoljivo, potem pa je še poudaril važen pomen vzgoje mladine in podal besedo tajniku.

Tajniško poročilo vedno kaže uspehe in neuspehe društvenega delovanja in zato povzemamo iz njega glavne misli.

Po krizi, ki je nastopila v času zadnjega občnega zbora, je dejal tajnik, se je pevski zbor hitro povzpel tako po številu članov kot tudi glede na kvaliteto. Na prvi vaji je bilo sicer le 17 pevcev, pozneje pa je to število narastlo in kmalu je prihajalo na vaje čez 40 pevcev. V glavnem so to bili člani društva, toda v zbor so se vključili tudi nekateri pevci iz p.d. «Ivan Cankar», nekateri pevci iz Lonjerja ter nekaj gojencev Glasbene Matice. Prve mesece zbor sicer ni nastopil, ker je bilo treba začeti znova, zato pa je pozneje presenetil tržaško občinstvo z nastopi v Avditoriju (Prešernova proslava) in na koncertu Glasbene Matice ter občinstvo v sežanski kino dvorani. Skupno je zbor nastopil štirikrat, in sicer ved. no v sodelovanju z orkestrom Glasbene Matice. Žal pa ugotavljamo, je dejal tajnik, da v novi sezoni ni več tistega navdušenja, ki ga je bilo čutiti lani. Sedaj obiskuje vaje le od 25 do 30 pevcev, pa še med temi so nekateri neredni. Toda upati je, da je to le prehodna kriza in da se bodo pevci v bodoče rednejše ter v večjem številu udeleževali pevskih vaj.

Poleg vaj pevskega zbora je bil v društvenih prostorih tudi tečaj nemščine, in sicer dvakrat tedensko. Število tečajnikov je bilo kar zadovoljivo, saj se je nemščine učila kakih 25 oseb. Sedaj se tečaj spet nadaljuje in pričakuje se, da se bodo udeležili še novi člani.

Društvo je priredilo tudi precej družabnih prireditev. Po zadnjem občnem zboru so bili družabni večeri celo po enkrat na teden, poleg tega pa je bilo še nekaj plesov za mladino, miklavževanje, silvestrovanje itd. Bil je prirejen tudi društveni izlet, ki se ga je udeležilo 42 oseb.

Sedaj pa še dve kočljivi vprašanji. Knjižnica in dramski odsek sta namreč povsem zamrla. Za knjižnico je premalo zanimanja, za sestavo igralske skupine pa ni na razpolago ljudi. Mladinci, ki delujejo v društvu, so z delom že tako obremenjeni, da ne morejo prevzeti novih obveznosti. Sicer se je skušalo tudi na tem področju nekaj napraviti, a je prav zaradi pomanjkanja ljudi vse skupaj propadlo. Tajnik je svoje poročilo zaključil s priporočilom, naj bodoči odbor skuša privabiti v društvo čim več mladine, medtem ko je naloga starejših, da mladini pomagajo s svojimi izkušnjami pri njenem delu.

Zelo aktiven je športni odsek p.d. «Slavko Škamperle». Iz poročila je bilo namreč razvidno, da je bil 22. in 23. januarja letos organiziran turnir v odbojki, 27. in 28. marca so člani sodelovali v namiznoteniškem turnirju, ki ga je organiziral KMI, 27. aprila je športni odsek organiziral dvoboj Sežana-Trst, ki je bil v sežanski telovadnici «Partizana», 18. maja je bilo srečanje z gojenci Dijaškega doma, 1. junija je bilo srečanje s srednješolci, 24., 25. in 26. junija so priredili odbojkarski turnir za pokal «Primorskega dnevnika», 27. septembra pa je bil pavratni dvoboj v ženski odbojki, namiznem tenisu in šahu med Sežano in Trstom. V poročilu je bilo prav, ko bi se športna srečanja med sežanskimi in tržaškimi mladinci v bodoče nadaljevala in se razširila tudi na druge športne panoge. Omeniti je tudi treba, da nekaj članov športnega odseka vztrajno vadi orodno telovadbo, čeprav ni razen droga, konja in obročov nobenih drugih potrebnih rekvizitov in bi bilo zato prav, da se rekviziti poskrbijo.

Na občnem zboru je bilo seveda podano tudi blagajniško poročilo, poročilo knjižničarke, govorili so tudi o pevskem zboru, končno pa je podal svoje poročilo še predstavnik nadzornega odbora. Sledile so volitve novega odbora, ki je tako sestavljen: predsednik je Niko Škamperle, za podpredsednika je bil izvoljen Anton Podbršček, za tajnika Aldo Rupel, za blagajnika Josip Kolarič, za gospodarja Alojz Plaçar, medtem ko so odborniki Feručo Jurkic, Alojz Abram, Glavko Švab, Marino Dolgan, Vijolica Novak, Anica Hmeljak in Josip Prelc. Izvolili so tudi nov nadzorni odbor, ki ga sestavljajo dr. Stanko Vuga, ing. Andrej Cok in dr. Igor Gruden.

—«—

Z OPČIN

Ob asfaltiranju nekaterih poti

Brali smo, da je bilo pred dnevi oddano na dražbi delo za asfaltiranje nekaterih poti na Kontovelu, Proseku in na Opčinah, in sicer za izklicno ceno 9.950.000 lir.

Ne vemo sicer, katere poti in ulice so predvidene za asfaltiranje, vendar je jasno, da z določeno vsoto ne bodo mogli asfaltirati vseh poti v omenjenih vaseh.

Ne vem, kako je na Proseku in Kontovelu, zato pa bi rad omenil nekaj besed o stanju poti na Opčinah. Predvsem mislim, da bi bilo nujno potrebno asfaltirati Ul. dei Salici, ki se od križišča Narodne in Proseške ceste odcepi proti pokopališču. Ta pot je precej prometna, saj ne mine deset minut, da ne bi po njej vozil kakšen avto ali kamion. Zato je tudi vsa razrita in polna lukenj, ob suhem vremenu se dviga prah, ko pa dežuje, se luknje na mah napolnijo z vodo in blatom. Omeniti je tudi treba, da se po tej ulici odvijajo pogrebni sprevodi na bližnje pokopališče.

Mislim, da bi morala biti ta ulica prva, ki bi prišla v poštev za asfaltiranje. In ker sem že omenil to ulico, naj tudi poudarim, da bi morali pristojni organi posvečati nekaj več pozornosti čistoči okoli električne kabine na samem križišču, ik jo imajo nekateri za javno stranišče. Od tod se posebno v toplih mesecih širi neznosen smrad, kar prav gotovo ne koristi turističnemu ugledu Opčin

Nadalje so asfaltiranja potrebne tudi poti za Prosvetnim domom, kjer sicer ni toliko prometa motornih vozil, zato pa je toliko večji promet domačinov. Poti so v prav slabem stanju, prav tako polne lukenj in ko dežuje, so zaradi velikih mlak skoraj neprehodne. Tudi za te poti bi bilo prav, da bi jih čimprej asfaltirali

Upam, da bodo pristojne oblasti upoštevale dejanske potrebe.

S. M.

Pogled v dvorano prosvetnega društva «Slavko Škamperle», kjer je bil preteklo sredo XI. redni občni zbor društva

KRIŽANKA

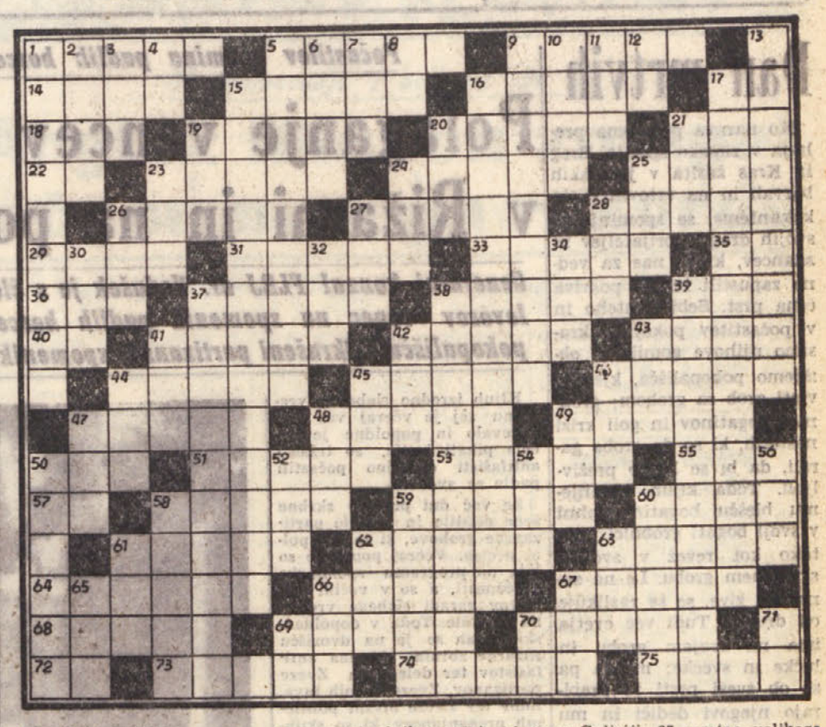

Besede pomenijo:

VODORAVNO: 1. starodavno mesto v Argolidi; 5. pulim, potegujem iz česa, 9. obrtnik, 14. določene barve, 15. delim pravico, 16. vrsta nesreče, 17. medmet, 18. angleško žganje, 19. slaven francoski romanopisec, 20. velika kača, 21. določene barve, 22. prvi dve črki besede pod 13. navp. narobe, 23. glodalec z imenitnim kožuhom, 24. okras glave, 25. češko moško ime, 26. debel, rejen, 27. strgulka (dvoj.), 28. rezultat nedisciplinranega obnašanja, 29. seme, klicno zrnce, 31. brez odlašanja, 33. rahlo z vlago prevlečen, 35. italijanski predlog, 36. nelektreni snovni delček, 37. kriv, zavit, 38. zdravilna rastlina grenkega okusa, 39. število, 40. dva soglasnika, ki ju pri razlogovanju ne smemo ločiti, 41. mera za tekočine, 42. neomajen, 43. otrok, 44. omalovaževalna, žnljiva označba pisca, 45. listnato drevo, 46. pristanišče v Istri, 47. mesto na Finskem, smučarsko središče, 48. plitve mlake, 49. prislov kraja, 50. svetilka, svetloba, 51. nemško moško ime, 53. brez bolezni, 55. del posode, 57. znak za srebro, 58. listnato drevo, 59. pevski glas, 60. kmetijstvu potrebni živalski iztrebki, 61. odstranjevati z ostrim rezilom kocine z obraza, 62. rahlo opozorilo, 63. švicarsko zimskosportno središče, 64. igralci, 66. orjak, 67. močan, velik človek, 68. fine, rahle, 69. ne več cel, 70. eden izmed predsednikov ZDA, ki se je proslavil kot vrhovni poveljnik severnih držav v secesijski vojni, 72. starorimska utež in novec, 73. moško ime, 74. dišavnica, 75. jugoslovanski voditelj.

NAVPIČNO: 1. država v Južni Ameriki, 2. postajam vdeč, 3. dedna zasnova, 4. četrta in sedma črka besede pod 13. navp., 5. čistilen, snažilen, 6. prevrat, nenadna sprememba režima, 7. jesih, 8. znak za americij, 9. vrsta avtomobila, 10. zidarske naprave, 11. žensko ime, 12. znak za aktinij, 13. speven, 15. nadomeščati, zameniti, 16. funkcionar v odboru, 17. dednost, 19. nižina, dolina, 20. posoda za odpadke, 21. gostinsko podjetje 23 neobut, 24. vprašalnica, 25. enota japonskega denarja, 28. glas, zvok, 27. podzemeljski hodnik, 28. reka v Angliji, 30. skupina čebel, 32. oziralni zaimek, 34. sorodnik, 37. duševno bolan, 38. sprejemati, jemati, 39. neokretnosti, nespretnosti, 41. neparen, 42. nalet, trčenje, 43. nas opozarja na ogenj, 44. poudarjena pritrdilnica, 45. vrednostni papir, 46. okrasna ptica, 47. pralno sredstvo, 48. kratica za italijansko denarno enoto, 49. oziralni zaimek, 50. snežni plaz, 52. kolikor jih je, v celoti, 54. instrument, 56. ljudska pritrdilnica, 58. osnovna človekova potrebščina, 59. osebni porok, 60. veliko kmetijsko posestvo, 61. hitro, naglo, 62 nedoločni zaimek, 63. predplačilo, 65. nota v duru, 66. pritok Visle v Galiciji, 67. vrstao velikega slokega psa, 69. medmet, 70. znak za germanij, 70. nota iz solmizacije

RESITEV KRIŽANKE IZ PREJSNJE STEVILKE

VODORAVNO: 1. strd, 4. jutri, 8. Tomsk, 12. št., 14. Tamar, 16. indic, 18. peška, 20. rž, 22. nadav, 24. Gubec, 26. smoj, 27. trg, 29. srdit, 31. kotel 33. Edo, 34. toplo, 36. drvar, 38. Siena, 40. vedro, 41. hrust, 42. start, 44. ovas, 45. premo, 46. slana, 47. Be, 48. Capri, 50. atomi, 52. atlet, 54. I(van) P(rijatelj), 56. trapa, 58. arena, 60. oaza, 61. Kuk, 63. agent, 65. ataka, 67. zar, 68. preča, 70. tašti, 72. trkam, 74. Ceuta, 75. torki, 76. legar, 78. akti, 79. denar, 80. Byron, 81. um, 82. ekcem, 84. sidro, 86. njive, 88. Ag, 89. Aldan, 90. tožni, 91. Adam.

NAVPIČNO: 1. smrt, 2. rt, 3. dan, 4. jadro, 5. urad, 6. ri, 7. ing, 8. Tibor, 9. ocet, 10. SP, 11. kes, 12. Škoda, 13. Tajo, 15. maslo, 17. dukat, 19. šment, 21. žrtev, 23. vidre, 25. cesta, 28. godec, 30. truma, 32. liana, 35. prsat, 37. vsota, 39. Erato, 40. vodik, 41. hripe, 42. slina, 43. Peter, 45. Praga, 46. smeti, 47. bezam, 49. prača, 51. orati, 53. lazar, 55. pupek, 57. Anton 59. akter, 62. krute, 64. Taras, 66. argon, 69. etika, 71. skrit, 73. kanja, 74. capa, 75. tema, 76. Lyon, 77. smem, 79. ded, 80. brž, 81. Una, 83. cl, 85. do, 87. ud.

(Nadaljevanje sledi)

Vreme včeraj: Najvišja temperatura 15.6, najnižja 8.9; zračni tlak 1011.3, se dviga, veter 38 km severovzhodnik, vlaga 63 odst., padavine 38,5 mm, nebo pooblačeno, morje razgibano, temperatura morja 16.8 stopinje.

Tržaški dnevnik

Danes, NEDELJA, 2. novembra
Verne duše, Zala
Sonce vzide ob 6.45 in zatone ob 16.51. Dolžina dneva 10.06. Luna vzide ob 21.26 in zatone ob 11.32.
Jutri, PONEDELJEK, 3. nov.
Just, Vanja

Dan mrtvih

Ko narava polagoma prehaja v zimsko spanje, Breg in Kras žarita v jesenskih barvah in na vrtovih cveto krizanteme, se spominjamo svojih dragih, prijateljev in znancev, ki so nas za vedno zapustili in jih pokriva črna prst. Sebi v uteho in v počastitev pokojnih krasimo njihove gomile in obiščemo pokopališča, kjer se vrsti grob za grobom; grobnice bogatinov in goli križi neštetih, ki so do groba garali, da bi se lahko preživljali. Toda kljub zunanjemu blešču bogatin trohni v svoji bogati grobnici prav tako kot revež v svojem skromnem grobu. Le na zunaj, za žive, se še razlikuje od drugih. Tudi več cvetja ima na svojem grobu in lučke in svečke; morda pa se ob sveži prsti že prepirajo njegovi dediči in mu motijo večni mir.

Na skromni grob je vdova prinesla šopek, ki ga je kupila s prihranjenim denarjem; sirota pa je položila cvet, ki ga ji je ponudila jesen.

A koliko je mrtvih, ki so brez groba in brez cvetja: padli v borbah v zadnji in prvi svetovni vojni; talci, za katere nihče ne more izvedeti, kje so pokopani, žrtve nacifašističnega terorja, ki so jih upepelili v požganih hišah, v Rižarni in v taboriščih smrti; žrtve narodnoosvobodilnih gibanj kolonialnih narodov, ki se borijo za svojo osvoboditev, itd.

Na današnji dan se spominjamo vseh tistih, ki so žrtvovali svoje življenje za ideale svobode, miru, pravice in sožitja med narodi. Spominjamo se vseh znanih in neznanih, ki so v svojem življenju delali in se žrtvovali za obstoj in napredek našega naroda.

Po vsej naši deželi, skoraj v vsaki vasi, so spomeniki padlim in žrtvam nacifašizma; na pokopališčih pa so v skupnih grobovih posmrtni ostanki borcev, aktivistov, talcev, najboljših sinov naše zemlje. Kot vsako leto, tudi letos krasimo te spomenike in grobove ter počastimo spomin padlih. Spomeniki, grobovi in počastitev pa so obenem opomin živim: opomin padlih svojemu narodu, da ohrani in utrdi pridobitve, za katere so žrtvovali svoje življenje, opomin naslednjim rodovom, da bodo vredni svojih prednikov in sledili idealom, za katere je padlo toliko žrtev in teklo toliko krvi. Resen opomin pa so spomeniki in na njih vklesana imena vsem tistim, ki jim po glavi še rojijo misli o narodnem zatiranju in prevladovanju, o izkoriščevanju ter nasilstvu.

Prav te dni, ko ne glede na narodnost in politično ali versko prepričanje, obiskujemo pokopališča in krasimo grobove, bi se morali vsi zavedati nujnosti mirnega sožitja in sodelovanja ter bratstva med narodi. Ob spominu na svoje žrtve in prelito kri pa bi se morala okrepiti v vsakem izmed nas zavest in odločnost za stvar in ideale, za katere so padli najboljši naši sinovi.

Naj bo lahka gruda vsem našim pokojnim in trajen spomin vsem padlim!

Počastitev spomina padlih borcev in žrtev

Polaganje vencev in cvetja v Rižarni in na pokopališču

Generalni konzul FLRJ dr. Vodušek je s člani konzulata položil lovorov venec na spomenik padlih borcev JLA na vojaškem pokopališču - Okrašeni partizanski spomeniki in grobovi v okolici

Predstavniki Zveze partizanov, Zveze vojnih invalidov, političnih preganjancev in Neodvisne socialistične zveze so položili vence na spomenik v Rižarni.

Kljub izredno slabemu vremenu saj je včeraj ves dan deževalo in popoldne je začela pihati burja, so tržaški antifašisti dostojno počastili padle za svobodo.

Že več dni prej so skrbne žene očistile in uredile partizanske grobove, ki so bili polni cvetja. Včeraj popoldne so bile na programu spominske svečanosti, a so v večini primerov zaradi slabega vremena odpadle. Toda v dopoldanskih urah se je na dvorišču Rižarne zbrala skupina antifašistov ter delegacija Zveze partizanov, Zveze vojnih invalidov ter Zveze bivših političnih preganjancev, ki so skupno s predstavniki Neodvisne socialistične zveze položili vence in cvetje na spomenik žrtvam nacističnega nasilja.

Tov. Silvan Mesesnel je najprej v kratkem nagovoru prikazal pomen svečanosti, potem pa so prisotni z enominutnim molkom počastili spomin nesrečnih žrtev.

Podobna svečanost je bila nekaj kasneje tudi na pokopališču pri Sv. Ani, kjer so številni antifašisti okrasili partizanske grobove s cvetjem, medtem ko je delegacija Zveze bivših partizanov položila lep venec. Tudi tu so prisotni počastili spomin padlih z enominutnim molkom.

Generalni konzulat FLRJ je kot vsako leto tudi letos položil vence na spomenike partizanom in borcem JLA. Glavna svečanost pa je bila ob 11. uri na vojaškem pokopališču, kjer so se zbrali vsi člani generalnega konzulata pred spomenikom padlim borcem JLA. Generalni konzul dr. Ziga Vodušek je k spomeniku položil velik lovorov venec s trakovoma v državnih barvah z zvezdo in z vzklikom «Slava padlim borcem» počastil spomin padlih.

Vsi partizanski spomeniki ter grobovi v okolici so bili lepo okrašeni. Omenimo naj samo spomenik talcem na Opčinah, spomenik padlim partizanom v Velikem Repnu, ona v Zgoniku in Saležu ter vse druge, ki so bili polni cvetja. Dokaz, da naši ljudje niso pozabili na ljudi, ki so v borbi za svobodo darovali najdražje, kar je moč žrtvovati: svoje življenje!

—«»—

Poslanci KPI za slovensko šolo

Poslanec KPI Vidali je skupno s poslanci te stranke Raffaelom Francom, Beltramejem in De Grado predložil naslednjo resolucijo ob diskusiji o proračunu ministrstva za prosveto:

Upoštevajoč juridični in gmotni položaj, v katerem deluje javna šola s poukom v slovenščini ter priznavajoč demokratično obvezo spoštovanja republiške ustave z zaščito pravic jezikovnih manjšin, obvezuje poslanska zbornica pristojne ministre in vlado:

a) da takoj poskrbijo za juridično in gmotno ureditev šol s slovenskim učnim jezikom ter njihovega osebja, in sicer po načelu enakopravnosti vseh državljanov;

b) da zagotovijo primerno strokovno in kulturno pripravo bodočim šolnikom teh šol v okviru šolskih ustanov republike.

Ministrstvo za prosveto je sprejelo resolucijo kot priporočilo.

SLOVENSKI UMETNIKI V TRSTU

Opozarjamo na sestanek, ki bo v ponedeljek 3. nov. 1958 ob 20.30.

Člani SNG bodo izvajali še ne objavljeno enodejanko J. Tavčarja. Prof. Kumbatovič bo govoril o mednarodni organizaciji gledališke umetnosti.

Generalni konzul FLRJ dr. Vodušek in člani konzulata pred spomenikom padlih JLA po položitvi venca.

Slovenska filharmonija potovala skozi Trst

Včeraj je potovala skozi Trst na svojo turnejo po Italiji Slovenska filharmonija, zbor in orkester, iz Ljubljane. Turneja slovenskih glasbenikov je precej dolga, natrpana s programom, saj bodo imeli koncerte večer za večerom, in vedla jih bo do Sicilije. Prvi koncert bo danes v Milanu v Scali, 3. in 4. t.m. pa bosta dva koncerta v Genovi. Iz Genove bo vodila pot Slovensko filharmonijo v Turin, v Brescio, Perugio, L'Aquilo, Bari, Taranto in nato na Sicilijo, kjer bo imela 13. in 14. t. m. dva koncerta v Palermu. Šla bo še v Catanio, kjer bo zadnji koncert na Jugu, od tu pa bo odpotovala naravnost v Verono, kjer bo imela še zadnji koncert na tej utrudljivi turneji.

Gostje imajo za turnejo naštudirana dva koncerta; oba bodo lahko izvedli le v Genovi in Palermu, kjer bodo nastopali dva dneva, v ostalih krajih pa bodo predvajali ali enega ali drugega, in sicer imajo za spored enega večera Haydnovo «Ustvarjenje», kot drugi koncert pa bodo izvajali Stravinskega «Simfonijo psalmov» in «Carmina Burana» skladatelja Orffa. Kot dirigenta bosta nastopala Bogo Leskovic in Samo Hubad. Potujejo tudi solisti Nada Vidmarjeva, Sonja Hočevarjeva, Janez Lipušček, Samo Smerkolj in Danilo Merlak ki nastopajo v posameznih delih. Na enem izmed koncertov bo program deloma spremenjen, ker bo z orkestrom nastopil violinist Igor Ozim.

Uspešen zaključek jesenskih koncertov

Ko se je v petek zaključil zadnji od tako imenovanih «jesenskih» koncertov, ki jih je imel Tržaški filharmonični orkester v Avditoriju, nam je bilo samo žal, da teh koncertov sedaj ne bo več. Seveda, bliža se otvoritev operne sezone v gledališču «Verdi» in orkester bo zaposlen tamkaj. (Za posamezne koncerte pa bo skrbelo Koncertno društvo. Žal so ti koncerti, na katerih bodo nastopali solisti ali majhni ansambli, popolnoma ekskluzivni; namenjeni članom društva, ki jih je toliko, da za privlačnejši koncert ne ostane razpoložljivih vstopnic.)

Jesenski koncerti so se dobro uvedli, za kar je več razlogov. Za ljubitelje glasbe so postali naravnost privlačni.

Na teh koncertih so nastopali mladi dirigenti, ki še nimajo za seboj kariere in velikih izkustev. To pa nikakor ne pomeni, da niso odlični in sposobni interpreti, od katerih se nekateri ne le že sedaj lahko postavijo vštric tega ali onega renomiranega dirigenta, temveč bodo lahko v najkrajšem času marsikaterega svojega starejšega tovariša zasenčili. In najbrž se ne motimo, če to prerokujemo prav dirigentu petkovega koncerta, 22-letnemu Ferdinandu Guarnieriju (sinu velikega dirigenta Antonia Guarnierija). Mladi dirigent je pokazal tolikšno sigurnost, tolikšno pripravljenost in končno tolikšno individualnost, da so postale zanimive tudi izvedbe takih del, ki jih imamo priložnost pogosto poslušati. Gotovo je bila tudi njegova zasluga, če se nam je zdelo, da igra ves orkester kot že zlepa ne. In od Mozarta (Simfonija K. 184) je dirigent prešel naravnost na Bugamellija, ter izvedel njegov «Kratek koncert za dva klavirja in mali orkester» na način, da je lahko bil avtor sam vesel. Bugamellijev koncert je dobra skladba in avtorju želimo, da bi po petkovi prvi izvedbi v Italiji doživel še druge izvedbe tega koncerta, ki zaposluje sicer le manjši del orkestra, a je vezan na sodelovanje dveh dobrih pianistov. Bugamelli je gotovo lahko zadovoljen z duom, ki ga sestavljata Franco Verganti in njegov učenec Gian Luigi Franz. Ta dva sta težak part odigrala brezhibno in svojo virtuoznost v izvajanju skladb na dveh klavirjih sta pokazala še v dveh dodatkih, za kar sta bila deležna obilnega odobravanja.

Prelepe so bile izvedbe uvertur k Wagnerjevemu «Tannhaeuserju» in Verdijevi «Moči usode» in isto velja tudi za Martuccijev «Notturno». Pri občinstvu pa je naletela na posebno odobravanje izvedba zadnje točke (Rimsky-Korsakov, Capriccio spagnolo), pri kateri so imeli priložnost, da se izkažejo tudi posamezni elementi orkestra (kot sicer že tudi prej pri raznih točkah). In mislimo, da ne delamo krivice ostalim godbenikom, če podčrtamo vlogo, ki je na petkovem koncertu pripadla izvrstnemu klarinetistu Giorgiu Brezigarju in za katero zasluži še posebej priznanje.

Včeraj redni občni zbor

Plodno in pomembno delo Društva slovenskih srednješolcev

Priredili so vrsto predavanj, literarne večere, športna tekmovanja - Okrepiti je treba partizansko tradicijo

Včeraj dopoldne je bil občni zbor Društva slovenskih srednješolcev, na katerem so prebrali tri poročila. Tako tajnik kot predsednik sta poročala o lanskoletnem delu društva in navedla vrsto podatkov, s katerimi sta dokazala, da je društvo bilo zelo živo. Tako so priredili vrsto predavanj. Decembra so priredili športno srečanje v odbojki, nogometu, šahu in namiznem tenisu s koprskimi gimnazijci. Zlasti sta bila zanimiva dva glasbena večera, poleg tega pa se je pod okriljem društva vršila nogometna tekma med Trgovsko akademijo in Realno gimnazijo.

Med važne prireditve spada literarni večer, na katerem so nastopili mladi pisatelji iz Slovenije: Drago Grah, Ala Peče, Niko Grafenauer, Valentin Cundrič in Janez Kajzer. Nekako tradicionalen je postal vsakoletni društveni literarni večer, katerega so organizirali 22. maja in kjer so imeli mladinci možnost, da pridejo v neposreden stik z občinstvom.

To so seveda samo nekatere najvažnejše prireditve, ker je društvo opravilo povrh tega še mnogo konkretnejšega podrobnega dela in med drugim priredilo več plesov, ki so prinesli določeni dohodek tako da je društvo lahko samo krilo vse stroške ki jih je imelo z raznimi kulturnimi prireditvami.

Seveda pa oba poročevalca nista omenila samo te pozitivne plati društvenega delovanja, temveč sta posvetila večji del svojih poročil prav razpravljanju o novih oblikah in načinih delovanja, da bi se društvo okrepilo in bi priteglnilo vse slovenske srednješolce, in to ne samo formalno.

V razpravi se je dokaj živahno razpravljalo o vlogi, ki jo mora društvo odigrati v javnem življenju, in so bila zastopana različna stališča, ki pa so se zlila v eno samo, da društvo ne sme postati društvo ene same politične skupine in da morajo biti na široko odprta vrata za vse, vendar pa da mora še nadalje vztrajati na naprednem programu. V tej zvezi je bilo tudi govora o potrebi, da se obnovi spomin na narodnoosvobodilno vojno, saj se žal preveč pozablja na to najbolj junaško obdobje v zgodovini slovenskega naroda, ki je pustilo izredno globoke posledice v vsem življenju.

Na občnem zboru so bili prisotni številni predstavniki slovenskih kulturnih in mladinskih organizacij in med njimi tudi predsednik Slovenske kulturnogospodarske zveze dr. Dekleva.

Po razpravi so srednješolci izvolili nov štirinajstčlanski odbor, katerega predsednik bo Kokoravec Aleksander, tajnik Oblak Vera in blagajnik Renko Miško.

—«»—

Program proslav 40. obletnice zmage

S ceremonijo v Redipugli se začnejo danes dopoldne manifestacijo ob 40. obletnici zmage. Današnja svečanost se bo začela ob 10.30 z mašo, potem pa bodo govori nekaterih vladnih predstavnikov in zastopnikov vojske, med katerimi so najavljene podpredsednik ministrskega sveta Segni ter načelnik glavnega štaba vojske general Luizzi. Svečanosti v Redipugli se bodo udeležili tudi bivši tržaški bojevniki, ki bodo odpotovali s posebno avtomobilsko kolono.

Jutri pa bodo obletnico 3. novembra svečano proslavili na Trgu Unità, katere se bodo prav tako udeležili podpredsednik ministrskega sveta Segni, ki bo uradno zastopal vlado ter generala Luizzi in Re. Ob 10. uri bodo v pristanišču pristale enote vojne mornarice, s katerih bo četa gojencev vojne akademije v Livornu ponesla zastavo mornarice na trg. Po manifestaciji na Trgu Unità bo v občinski palači sprejem na čast vladnim in vojaškim predstavnikom. V primeru slabega vremena bo ponedeljska manifestacija v gledališču Verdi.

—«»—

POLAGANJE VENCEV

Tržaška federacija PSI sporoča, da bo danes ob 11.45 njena delegacija položila v Rižarni pri Sv. Soboti venec na spomenik mučenikov, padlih za svobodo.

Izpred kazenskega sodišča

Gostilničar in njegova sinova so se stepli s tremi gosti

Za žensko bo lahko veljala zapoved: ne božaj tujih psov!

Brž ko je 26-letni Michele Moretti iz Ul. Concordia izpraznil nekaj kozarcev vina, je zapustil gostilno, ki jo ima v najemu 48-letni Giorgio Orzan iz Ul. Settefontane. Najemnik je precej čudno pogledal, ker mu odhajajoči ni plačal, in ker se ni hotel pustiti nasamariti, je stekel za njim in zahteval, kar mu je pripadalo.

Moretti pa ni hotel razpravljati z gostilničarjem. S prstom je pokazal na dva prijatelja, ki sta bila še vedno pri točilni mizi, in pripomnil, da bosta račun poravnala onadva. To pa gostilničarja ni pomirilo; hotel je denar in ker se nista mogla zmeniti, sta se sprla in se začela prerivati. Gostilničarju sta priskočila na pomoč njegova dva sinova 24-letni Bruno in 23-letni Mario. Mortttiju pa njegova dva prijatelja, in sicer 29-letni Romano Tattarella iz Ul. Concordia in Sigismondo Albertini iz Ul. Sv. Marka.

Splošen pretep se je zaključil šele po prihodu policijskih agentov, ki so vse spravili v zapor, kjer so ostali do konca zasliševanja, to je tri dni.

Sicer so vse izpustili na svobodo, a akti z obtožbo pretepa so romali pred sodnike, ki so sedaj po kratki razpravi sklenili vse skupaj oprostiti, češ da dejanje, kot je bilo navedeno v obtožnici, sploh ne obstaja.

Preds. Fabrio, tož. Visalli, zapisn. Racheli, obramba odv. Falconer in Padovani.

Brez dvoma se Amalija Degan vd. Furlan ne bo več upala v prihodnosti božati tujih psov. Junija pred dvema letoma jo je namreč majhen kužek precej ostro pobožal po nosu s čekani in ji pustil krvavo sled, zaradi česar je morala ženska po zdravniško pomoč.

Deganova je večkrat pobožala psa, last Giovanne Gori por. Scatizzi z Borznega trga. Tistega dne je sin Scagnizzijeve Mauro peljal psa na sprehod. Slučajno je prišla mimo Deganova, ki se je sklonila in psa pobožala, kot je naredila že neštetokrat. Tokrat pa je bil pes slabe volje in se ji je zakadil v obraz.

Prestrašena Deganova je šla po zdravniško pomoč in je začela zdravljenje proti steklini. Zdravljenje pa je kaj kmalu prenehala, ker so ugotovili, da pes ni imel stekline. Za zdravniško nego pa ji je Scatizzijeva dala 2500 lir, kot je zahtevala Deganova ki se je kasneje domislila, da bi lahko prišla do iste vsote tudi zaradi moralne škode.

Scatizzijeva pa je tedaj odklonila vsakršno povrnitev škode in tako je Deganova vložila tožbo, ki se je zaključila pred pretorjem.

Sodnik pa je spor rešil kratkomalo s tem, da je Scatizzijevo, to je lastnico psa, oprostil, ker dejanje ni kaznivo.

Sodnik Fienga, tož. Filograna, zapisn. Scelzo, obramba odv. Borgna.

—«»—

Brezvesten šofer

Neznani avtomobilist je včeraj zjutraj na vogalu Ul. Carducci in Ul. Battisti podrl 45-letno Ivanko Malnič s Trga Stare mitnice št. 11, ki se je pri padcu pobila po levem kolenu. Brezvestni šofer se ni ustavil in je nadaljeval svojo vožnjo proti železniški postaji.

Urnik trgovin ob praznikih

Prefektura je v soglasju z občinsko upravo in zainteresiranimi kategorijami določila naslednji urnik trgovin za prihodnje praznike:

DANES 2. NOVEMBRA velja normalni nedeljski urnik in bodo zaprte tudi mesnice.

JUTRI 3. NOVEMBRA so odprte tudi mesnice. Vse trgovine bodo odprli zjutraj po običajnem urniku, zaprli pa jih bodo ob 13. uri, razen slaščičarn, ki bodo odprte do 21.30.

V TOREK 4. NOV. so zaprte vse trgovine s sledečimi izjemami: slaščičarne bodo odprte od 8. do 21.30 ure; pekarne in mlekarne od 7. do 12. ure in cvetličarne od 8. do 13. ure.

Slovensko gospodarsko združenje opozarja, da imajo nameščenci navedene praznične dni pravico do normalne plače, tudi če ne delajo, če pa bodo delali, pa do dvojne plače z odstotki poviška po sindikalni lestvici.

Tri tedne po občinskih volitvah

Še nobenega rezultata pogajanj za sestavo občinskega odbora

Nove težave glede neposrednega ali posrednega sodelovanja socialdemokratov v odboru

Minilo je že tri tedne, odkar so bile občinske volitve. Izvoljen je bil nov občinski svet, ki naj bi se sestal prvič šele 11. t. m. Sklicanje seje novega občinskega sveta pa še ne zadostuje za prevzem občinske uprave po izvoljenih upraviteljih. Treba je domeniti se za izvolitev župana in za sestavo občinskega odbora, ki naj upravljata občino v nadaljnjih štirih letih. In prav glede sestave občinskega odbora so še vedno velike težave.

Kot smo že takoj po objavi volilnih izidov napisali, oktobrske volitve niso zagotovile mestu stalne občinske uprave. Čeprav so nekatere večje stranke dobile sorazmerno veliko število glasov, je bila vendar razdelitev 60 sedežev v občinskem svetu tako razcepljena da ne nudi ne samo nobeni stranki absolutne večine, ampak tudi ne nobeni skupini strank, ki bi bile iskreno pripravljene neposredno ali posredno sodelovati v upravljanju občine. Zato je skoraj neizbežno, da bo bodoči občinski odbor manjšinski, da ne bo užival gotove večinske podpore in da bo živel iz seje v sejo, ker bo vedno odvisen od stališča, ki ga bodo do njegove občinske politike zavzele zlasti nekatere male stranke, ki razpolagajo z odločujočim številom svetovalcev.

Sicer pa so hoteli desničarski krogi in desno krilo KD obnoviti staro štiristrankarsko sodelovanje med KD, PSDI, PRI in PLI ki bi dalo občinskemu odboru zagotovljeno večino. Ta poizkus je bil že od vsega začetka obsojen na propast zaradi stališča socialdemokratov, ki ne morejo storiti tako velikega koraka nazaj, da bi obnovili sodelovanje z liberalci. Ne smemo pozabiti, da so bili liberalci leta 1956 izključeni iz občinske uprave na zahtevo socialdemokratov in da je to stališče omogočilo tržaški socialdemokraciji, da se je okrepila zlasti v nekaterih meščanskih levičarskih krogih, ki se vendar nočejo kompromitirati z liberalno ekonomsko desnico. Zato je tudi razumljivo, da se socialdtmkrati nočejo več neposredno povezovati z desnico.

Zdi se, da je demokristjansko vodstvo to upoštevalo in je zato odstopilo od svojega prvotnega predloga ter predlagalo sestavo manjšinskega odbora KD, PSDI in PR. Ves preteklí teden so se te tri stranke pogajale za sestavo tristranskega odbora. Pogajanja se bodo nadaljevala v prihodnjih dneh ker so nastale nove težave glede neposrednega ali samo posrednega sodelovanja socialdemokratov v odboru. Zdi se celo, da demokristjanska desnica dobiva vedno več moči in vpliva nad tukajšnjim vodstvom KD in da zahteva celo izključitev socialdemokratov iz razgovorov ter sestavo odbora med KD, PRI in PLI. V tem smislu piše tudi glasilo kurije «Vita Nuova», ki pravi, da bi se morali trije demokristjanski voditelji, ki vodijo razgovore, usmeriti na sestavo manjšinskega odbora skupno z liberalci in izločiti iz kombinacije socialdemokrate, ki naj bi se po mnenju lista «že sami izločili iz štiristrankarske koalicije».

—«»—

Nezgoda delavca

Pri popravilu naprav za centralno kurjavo v neki stavbi v Ul. Venezian se je včeraj popoldne ponesrečil 27-letni Graziello Olenič iz Lonjerja št. 414. Košček kamna, ki ga je razbijal, mu je zletel v levo oko in mu ga ranil, zaradi česar so Oleniča peljali v glavno bolnišnico, kjer se bo moral zdraviti na okulističnem oddelku od 30 do 50 dni.

—«»—

Ranjen lambretist

Po Ul. Perini se je včeraj peljal z lambreto 34-letni Karlo Sturm iz Ul. Torrebianca 4, na zadnjem sedežu pa je sedel 39-letni Giordano Schiberna iz Ul. Pietà 9. Iz neznanih vzrokov je motorno vozilo trčilo ob avto, ki je prihajal iz nasprotne strani. Schiberna se je pobil in ranil v levo ramo in po celu ter se bo moral zdraviti od 20 do 30 dni; Sturm pa se je nekoliko ranil v čelo in desno roko ter bo ozdravel v 10 do 12 dneh.

—«»—

Z vespo v avto

Zaradi spolzke ceste se je včeraj popoldne ponesrečil z vespo 27-letni Cesare Soave iz Ul. Campanelle št. 5. Peljal se je po obalni cesti iz Sesljana, pri Grljanu pa mu je spodrsnilo in je zadel ob avto, ki je parkiral na cesti. Motorist je zletel na tla in se je precej pobil ter ranil v čelo in po rokah, dobil rahel pretres možgan in pri tem zgubil spomin. Pravijo, da bo ozdravel v 20 do 30 dneh.

—«»—

Malopridnež oropal dekle

Ko se je predvčerajšnjim proti večeru 19-letna Laura Ferluga s Konkonela št. 536 vračala s tramvajske postaje domov, jo je na samotni stezi napadel približno 16-letni malopridnež in zahteval, naj mu izroči denar. Laura mu je vsa preplašena izročila 1200 lir, toda pobalin se ni hotel zadovoljiti s tem in je imel še druge nečedne namene. Laura pa se mu je krepko uprla in začela vpiti na pomoč, tako da jo je pobalin pobrisal. Policija sedaj vodi preiskavo, da bi odkrila malopridneža, ki se je že tako zgodaj lotil slabih poslov.

Slovenska prosvetna zveza v Trstu obvešča svoje članstvo da bo njen občni zbor v nedeljo dne 9. novembra 1958 ob 8.30 na sedežu v Trstu, Ul. Roma 15.

SNG v TRSTU

Predsezona 1958-59

V torek 4. novembra ob 20.30 v Prosvetni dvorani v RICMANJIH

JAN DE HARTOG

SOPOTNIKA

(Pod nebom zakonske postelje)

Življenjska komedija v sedmih postajah

Prevedel: dr. IVAN ČRNAGOJ

Režiser: JOŽE BABIČ

Scenograf: JOŽE CESAR

NOČNA SLUŽBA LEKARN v novembru

Cipolla, Ul. Belpoggio 4; Godina Enea, Ul. Ginnastica 6; Alla Maddalena, Istrska ulica 43; Pizzul-Cignola; Korzo 14; Croce Azzurra, Ul. Commerciale, 26; Harabaglia v Barkovljah in Nicoli v Skednju opravljata vedno nočno službo.

RAZNA OBVESTILA

Tajništvo Gospodarskega združenja obvešča, da bodo uradi združenja zaprti jutri 3. in v torek 4. novembra ves dan.

DAROVI IN PRISPEVKI

Namesto cvetja na grob pokojnega Tončka Trebca darujeta Tončka Godina in Melita Pregarc 1000 lir za Dijaško Matico.

—«»—

LOTERIJA

BARI	1	8	37	31	29
CAGLIARI	73	67	1	90	61
FLORENCA	23	41	75	82	45
GENOVA	74	7	22	67	53
MILAN	33	89	16	90	61
NEAPELJ	66	67	34	62	42
PALERMO	70	26	56	82	30
RIM	62	89	83	77	31
TURIN	15	33	41	67	66
BENETKE	34	31	76	86	38

—«»—

ENALOTTO

1 2 1 2 X 2 2 2 1 X 2 2

RADIO

NEDELJA, 2. novembra 1958

RADIO TRST A

8.00 Jutranja glasba; 8.40 Scarlattijeve sonate; 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Haendel: Dva koncerta grossa; 11.00 Corellijeve skladbe; 11.25 Zbor pevske šole v Grottaferrati; 12.15 Za vsakogar nekaj; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Kronika sedmih dni v Trstu; 13.30 Glasba po željah; 15.00 Štirje Vivaldijevi koncerti; 15.40 Pojejo «Wiener Saengerknaben»; 16.00 Glasbeni popoldan; 16.30 Glasba za štiri klavirje; 17.00 Antonio Galeazzi: «Bogu podobni», preludij v dveh delih; 18.50 Glasba za harfo; 19.10 Komorna glasba; 20.00 Šport; 20.30 Zborovske skladbe Orlanda di Lassa, Jakobusa Gallusa, Pier Luigija da Palestrine in Giovannija Croceja; 21.00 Narava poje v pesmi: (26.) «V smrti kraljevini ne boš ne drugim več, ne sebi rob»; 21.15 Jesenski odmevi — pri klavirju Ralph Sharon; 21.30 Bachove skladbe; 22.00 Nedelja v športu; 22.10 Koralna glasba iz 13. in 16. stoletja — poje pevski kvartet «Stanza delle Laudi»; 22.35 Ravel: Pavana za umrlo infantinjo; Brahms: Pesem rojenic; 23.00 Zamorske duhovne pesmi; 23.30 Nočne melodije.

RADIO TRST

10.30 Haendel: «Esther», uvertura 11.00 Glasba za orgle; 15.30 Prenos z nogometne tekme; 21.00 Simfonična glasba: 22.05 Koncert violinista Zina Francescattija.

II. PROGRAM

9.15 Glasba in poezija; 10.15 Skladbe Oresta Natolija; 13.00 Tamas Vasary igra Lisztove skladbe za klavir. 13.45 Iz albuma Čajkovskega; 14.30 Operna glasba; 17.00 Glasba in šport; 18.20 Ferrari: «Kamenček», glasbena pravljica v dveh dejanjih; 20.30 Bernanos: «Dnevnik vaškega kurata», radijska priredba; 22.30 Nedeljski šport

RADIO KOPER

6.00-7.15 Prenos RL; 7.15 Jutranja glasba; 8.00 Kmetijska oddaja: «Več pozornosti naši živinoreji — Mnenja in predlogi — Pogovor med agronomom in Drejo»; 8.30 Z narodno pesmijo v nedeljsko jutro; 9.00 Naša nedeljska reportaža: «Zadnji juriš» reportaža z avto ceste Ljubljana-Zagreb; 10.00-10.30 Prenos RL; 10.30 Odlomki iz oper; 11.20 Simfonični koncert; 12.10 Glasba po željah; 13.30 «Za našo vas»; 14.15 Igra kvintet Avsenik; 14.30 Sosednji kraji in ljudje; 15.15 Glasba po željah; 16.00-19.00 Prenos RL; 19.00 Športna nedelja; 19.10 Glasbeni intermezzo; 19.30-22.15 Prenos RL; 22.15 Plesna glasba.

SLOVENIJA

7.35 Harmonika in citre; 8.00 Mladinska radijska igra — Herman Skofič: Tevževa breskev; 8.50 Sergej Prokofjev: 10 skladb iz baleta «Pepelka»; 9.15 Domače popevke; 9.30 Matineja z zabavnima orkestroma Radia Beograd in Radia Ljubljana; 10.00 Se pomnite tovariši — Radko Polič: Ustanovili smo Grosupeljsko četo; 10.30 Poje Invalidski pevski zbor; 10.45 Vedri zvoki z majhnimi ansambli; 11.05 Jugoslovanski pevci zabavne glasbe; 11.25 Igra orkester André Kostelantz; 11.45 Aleksander Glazunov: Stenka Razin, simf. poem; 12.00 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — I.; 13.30 Za našo vas; 14.15 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II.; 15.25 Arije iz znanih operet; 16.00 Matija Maležič: Obisk v Mrzlem polju; 16.30 Zbori in samospevi iz Novih akordov; 17.00 Vedri zvoki; 17.30 Radijska igra — N. Jonquille: Nenavadna prigoda gospoda Bicha; 18.50 Iz domače simfonične glasbe; 20.00 «Triumph variete» (javna zabavno-glasbena oddaja Radia Monte Carlo); 21.00 Trije genialni pesniki — trije genialni skladatelji — Puškin-Musorgski: Boris Godunov; Shakespeare-Verdi: Othello; Goethe-Gounod: Faust; 22.15 Plesne melodije; 22.10 Predstavljamo vam — Ernest Bloch: Štiri epizode za komorni orkester; Hans Werner Henze: Oda zahodnemu vetru (koncert za čelo in orkester); Arnold Schoenberg: Preživeli iz Varšave.

TELEVIZIJA

10.15 Oddaja za kmetovalce; 11.30 Krščanske bazilike; 15.00 Prenos športne tekme; 17.00 Spored za otroke; 18.00 Življenjepis igralca: Eric von Stroheim; 18.30 Poročila; 18.45 James Matthews Barrie: «Kolajne stare gospe», igra; 20.10 Izbor iz dokumentarnih filmov; 20.30 Poročila; 21.10 Disneyland; 22.00 «Roža z Juga», film; 22.30 Poročila in nedeljski šport.

KINO

E[illegible] [illegible]jivec», G. Grant in I. Bergman. [illegible] luna in [illegible] A. Sordi, M. Allasio.
Nazionale. 13.30, 17.30, 21.30: «Deset božjih zapovedi». Vstopnice: 350 lir, otroci in vojaki 250. Izkaznice neveljavne.
Arcobaleno. 13.30: «Drevo življenja», M. Clift, E. Taylor. Izkaznice neveljavne.
Supercinema. 13.30: «Drevo življenja», M. Clift, E. Taylor. Izkaznice neveljavne.
Filodrammatico. 14.00: «Dolina izgubljenih mož», D. Clark, J. Craig.
Grattacielo. 14.00: «Ana iz Brooklyna», G. Lollobrigida, V. De Sica, A. Nazzari, D. Robertson.
Cristallo. 14.00: «Fraulein», D. Winter, M. Ferrer. Izkaznice prepovedane.
Capitol. 14.00: «4. pešadijski», R. Schneider, Hans Moser.
Astra Rojano. 14.30: «Zgodba Esther Costello», J. Crawford, R. Brazzi.
Alabarda. 13.30: «Il marmittone», Jerry Lewis. Visiavision.
Aldebaran. 14.00: «Paris Holiday», Bob Hope, Fernandel.
Ariston. 14.00: «Rdeči ocean», J. Wayne, L. Bacall.
Aurora. 15.00: «Fest prahu», G. Cooper, S. Parker. Izkaznice prepovedane.
Garibaldi. 15.00: «Nisem več guaglione», S. Koščina, T. Pica.
Ideale. 14.30: «Gospa je odpotovala», L. Turner, J. Chandler.
Impero. 15.00: «Družina Trapp», R. Lenerik in H. Holt. Zadnji dan.
Italia. 14.30: «Sayonara», M. Brando in Miiko Taka.
Moderno. 14.00: «Pal Joey», F. Sinatra, K. Novak, R. Hayword.
S. Marco. 14.30: «Možje v mestu», G. Moll, R. Salvatori.
Savona. 14.00: «Lorella», L. De Luca, M. Arena.
Viale. 14.30: «Rodan, krilata spaka». Japonski film s K. Sawara. Ob 10. in 11.30 matineja: Walt Disneyeve risanke. Technicolor.
Vittorio Veneto. 14.00: «Daleč od morja», G. Ford, Gia Scala.
Belvedere. 14.00: «Umetniki in modeli», J. Lewis, D. Martin.
Marconi. 14.30: «Mladi poročenci», Dirk Bogarde.
Massimo. 14.30: «Sayonara», M. Brando, Miiko Taka.
Novo cine. 14.00: «Ogenj v ladijskem skladišču», R. Hayward in R. Mitchum.
Odeon. 14.30: «Teta iz Amerike gre na smučanje».
Radio. 14.30: «Pariške skrivnosti», technicolor.

KINO V MILJAH

Europa: «Samokres za hinavca», F. Mc Murray.
Roma: «Tajnost nune Angelice».
Verdi: «Velikan», R. Hudson, J. Dean in E. Taylor.
Vella: «Parižanka», B. Bardot.

MALI OGLASI

SOFERJA za težki kamion Diesel in 14-15-LETNEGA VAJENCA mehanika-šoferja sprejmem takoj v službo. Kanobel, Trst, Viale Ippodromo 16, telefon 90-812.

«EMPORIO DELLO SCAMPOLO», Trst, Ul. Mazzini 40. Nove pošiljke: svile, najlona, volne za obleke in suknje, flanele, pleti, popelina, tiskanega blaga. Prava priložnost, največja ugodnost. Prodaja samo na težo.

IŠČE SE 14 do 15-letni DEČEK, poš ene družine, ki zna perfektno slovensko in italijansko za manufakturno trgovino. Naslov na upravi lista.

PSIČKA LISICKA z belo dlako in rjavimi madeži, izgubljena 14. septembra. Bogata nagrada poštenemu najditelju. Sporočiti na naslov: Ursich, Ul. De Amicis 18, III., Trst.

«UNION»
Svetovno znana [illegible] varovalnica od leta 1828 je v TRSTU, UL. GHEGA 8-1, tel. 27512 - 35939 [illegible]

SOŽALJE

Prosvetno društvo v Skednju izreka svoje globoko sožalje gospe Mariji Trebec ob bridki izgubi soproga Antona Trebca, aktivnega društvenega člana.

ZAHVALA

Č. gospodu duhovniku, darovalcem cvetja in vsem, ki so z nami sočustvovali ob smrti

Tomaža Adama

se najtopleje zahvaljujemo.

ZALUJOČI SORODNIKI

Nabrežina, 2.11.1958.

Vsem znancem in prijateljem naznanjamo žalostno vest, da nas je nenadoma za vedno zapustil naš ljubljeni

ANTON TREBEC

Pogreb dragega pokojnika bo jutri 3. novembra iz splošne bolnišnice ob 11. uri zjutraj na skedenjsko pokopališče.

Vsem, ki bodo na katerikoli način počastili spomin pokojnega, prav iskrena hvala.

Zalujoči soproga Marija in ostali sorodniki

Skedenj, 2.XI.1958.

Goriško-beneški dnevnik

Dogodki tedna

Ustanova Tre Venezie

Na zadnji seji pokrajinskega sveta v Gorici je med razpravo o prodaji zemlje ustanove Tre Venezie v Fossalonu prišlo do zelo zanimive diskusije, ki jo je izzval svetovalec KPI Poletto. V Fossalonu je namreč v teku postopek, s katerim se prodaja zemlja te državne ustanove istrskim beguncem in dninarjem, ki stanujejo v Fossalonu in njegovi okolici. Posestva s 5 ha zemlje se prodajajo po 7 milijonov lir, ki jih kupci plačajo v 30 letih. Ko je svetovalec zahteval, naj se pod enakimi pogoji proda tudi zemlja te ustanove v Pevmi in pri tem omenil, na kako grd način so ravnali s prejšnjimi obdelovalci, je odbornik dr. Polesi rekel, da je bilo to popolnoma pravilno, ker so si obdelovalci zemljo «prilastili» leta 1945. Ker je bil Polettov predlog umesten, je predstavnik svetovalcev KD Cociani spoznal, da se mu ne more upirati, in je pristal na izdelavo resolucije, ki je bila potem soglasno sprejeta in ki izraža željo, da se proda zemlja ustanove Tre Venezie v Pevmi pod enakimi pogoji kot tista v Fossalonu.

S tem so podani pogoji, da se zemljišče razdeli na posestva, da se zgradijo poslopja in da se proda pod ugodnimi pogoji.

V SAFOG bodo odpusti

Sedaj ni več nobenega dvoma, da je bilo tiskovno sporočilo poslancev KD Martine in Vallaurija o položaju v SAFOG do kraja iz trte izvito. IRI je uradno sporočila, in to je potisnila tudi CISL v svojem letaku, da je v SAFOG 300 delavcev in uradnikov preveč, od katerih jih bo z gotovostjo odpuščenih 180. Pojavile so se govorice, da bodo preusmeritveni tečaji za teh 180 delavcev trajali 16 namesto 12 mesecev, po končanem tečaju pa bodo delavci odpuščeni. To izhaja iz uradnega stališča IRI, ki ne jamči, da bodo te osebe po opravljenem tečaju znova zaposlene v podjetju. Nasprotno se že sedaj govori, da med obiskovanjem tečaja sploh ne bodo mogle priti v podjetje, lahko pa si bodo medtem poiskale drugo zaposlitev proti takojšnjemu izplačilu prejemkov za vseh 16 mesecev.

Člani notranje komisije, ki so bili v Rimu, so ob povratku v Gorico pozvali ustanove, stranke in meščane, naj bodo solidarni z njihovo borbo za ohranitev delovnega mesta. FIOM pa je poslala vsedržavnemu vodstvu spomenico, v kateri navaja točne predloge glede rešitve krize.

Železniške zveze med Italijo in FLRJ

Uradno je bilo sporočeno, da bo v Florenci med 5. in 11. novembrom konferenca zastopnikov italijanskih in jugoslovanskih državnih železnic, da bi uredili vprašanje železniškega prometa med obema državama. Jugoslovansko delegacijo bo vodil inž. Alfonz Dobovišek, italijansko pa dr. Luigi Branca. Privoljenje za konferenco sta že pred časom dali obe vladi.

Predvideva se, da bo glavna tema razgovorom obnova železniškega prometa na progi med severno in južno goriško postajo in med Trbižem in Ratečami. Nikakega dvoma ni, da bo obnovitev prometa zelo ugodno vplivala na osebni, še bolj pa na blagovni promet med obema državama, ker bo z novimi zvezami zelo skrajšana pot za blagovne pošiljke med sosednimi predeli.

Konec zasedanja porotnega sodišča

V tem tednu je tržaško porotno sodišče, ki je deset dni zasedalo v Gorici obravnavalo še dva sodna primera, in sicer primer Albina Sobana in Arturja Napolija iz Jamelj, ki sta bila obtožena nelegalnega prehajanja meje in podkupovanja, ter Alda Planisciga, ošpotnika iz Forice, in Maria Pippe iz Trsta, ki sta bila obtožena ropa. Medtem ko so proces proti Sobanu in Napoliju preložili zaradi nepravilno vloženih sodnih spisov, so Planisciga in Pippo spoznali za kriva in ju obsodili vsakega na eno leto, osem mesecev in dtset dni zapora, Pippo pa še na en mesec pripora.

—«»—

Prihodnjo nedeljo volitve v Ronkah

Prihodnjo nedeljo bodo v Ronkah volitve novega občinskega sveta. Do sedaj je občino upravljal komisar. Komisarski režim je trajal predolgo, kar je kritiziral tudi socialistični poslanec v volilnem govoru. Za občinsko upravo se potegujejo kandidati dveh list. Na eni so socialisti in komunisti (med temi je tudi slovenski kandidat), na drugi pa demokristjani. Volilna zborovanja levičarske liste so zelo obiskana in kažejo, da ima levica zelo resne možnosti za uspeh. Ronke so edina občina v goriški pokrajini, ki ima aktiven obračun že več let.

—«»—

Zaključeno asfaltiranje ceste v Sovodnjah in Doberdobu

V Doberdobu in v Sovodnjah so v tem tednu zaključili asfaltiranje glavne poti po vasi. V Doberdobu so delo opravili v sredo in četrtek, v Sovodnjah pa so ta teden cesto pometli in asfaltirali tudi cestne priključke. Vaščani so z delom zadovoljni, saj so se tako za vedno znebili prahu, pa tudi blata, ki ni nič manj nadležen.

Navodila za vpis v volilne sezname

Goriško županstvo sporoča, da bodo vsi državljani, ki bodo dosegli 30. aprila 1959 enaindvajseto leto starosti, vpisani uradno v volilne imenike, ako so bili vpisani v stalni seznam prebivalcev 15. oktobra t. l. Da ne bi prišlo do izključitev, vabi županstvo vse prizadete osebe, da vložijo na prostem papirju do 15. novembra t. l. prošnjo za vpis v volilne imenike s sledečimi podatki: ime in priimek, kraj in datum rojstva, šolska izobrazba, poklic, bivališče. Za rojene v drugih občinah je potreben rojstni list.

Državljani, ki imajo stalno bivališče v drugih občinah, a bi želeli biti vpisani v volilne imenike goriške občine, naj vložijo tozadevno prošnjo, kateri naj priložijo izjavo druge občine o izbrisu iz tamkajšnjega volilnega imenika. Podrobnejše informacije daje volilni urad goriške občine.

Spomnili smo se padlih borcev

Jugoslovanski konzul v Trstu položil venec v Pevmi in Gonarsu

Delegacija slovenskih in italijanskih partizanov ANPI na glavnemu pokopališču

Kljub deževnemu vremenu, ki je trajalo vso dopoldne, se je prebivalstvo odločilo spominu padlih borcev.

Ob 8.30 je jugoslovanski generalni konzul v Trstu dr. Ziga Vodušek ob prisotnosti številnega prebivalstva, zlasti bivših partizanov položil venec na grobove slovenskih in italijanskih partizanov na pvmskm pokopališču. Pozneje se je odpeljal v Gonars in položil venec na tamkajšnje vaško pokopališče, kjer je pokopanih mnogo jugoslovanskih interniracev.

Delegacija bivših partizanov iz Pevme, Oslavja in St. Mavra je položila en venec na partizanske grobove na pevmskem pokopališču, drugega pa k partizanskemu spomeniku v Pevmi.

Ob 10. uri je delegacija slovenskih in italijanskih partizanov iz Gorice in okoliških vasi položila venec organizacije ANPI na partizanske grobove na glavnem pokopališču. Z enominutnim molkom so se prisotni spomnili svojih padlih tovarišev.

Padlih v vseh vojnah se bodo v Števerjanu spomnili jutri, v ponedeljek po maši okoli 10. ure. Svečanost bo pri partizanskem spomeniku. Vaščani bodo položili vence, pevski zbor bo pa zapel žalostinke.

—«»—

Gasilci na delu

Včeraj ob 14. uri so gasilci morali v Ulico Montesanto 78, v stavbo, ki je last dedičev Valentinuzzi, ker se je pričel požar v dimniku. Škode ni bilo nobene.

Nato pa so morali še na trg pred Rdečo hišo, kjer se je nabrala umazanija v odtočnih kanalih in je bil torej ves trg pod vodo. Po kratkem delu so gasilci očistili kanale.

—«»—

Mož pretepel ženo

Ob 20.25 iz bara v Ulici Brigata Pavia je poklicala reševalni avtomobil Zelenega križa 34-letna Maria Panzoni iz Ul. Brigata Pavia 29. Uslužbenci ZK so jo našli vso okrvavljeno. Krvavela je zaradi ran po glavi, ki ji jih je povzročil njen mož. Odpeljali so jo v bolnišnico.

* * *

Ob 19.20 je pred škofijo postalo slabo 56-letni Maddaleni Venturini iz Ul. Ascoli 30. Z rešilnim avtomobilom so jo odpeljali v bolnišnico pri Rdeči hiši.

Za Ločnikom in Podgoro še Pevma

Nobenih popoldanskih zvez Pevme z mestom

Ko je avtobusno podjetje ATA jeseni uvedlo nov vozni red avtobusov na nekaterih progah po okolici, ni prizadejalo samo Podgorce, ki so se zelo razburili zaradi odvzema nekaterih zelo potrebnih voženj, ampak tudi Pevmce.

Z novim voznim redom Pevmci po 14. uri sploh nimajo nobene zveze. To pomeni, da morajo popoldne v Gorico peš ali s kolesom. Ukinitev popoldanskih voženj se občuti zlasti sedaj, ko je pritisnilo slabo vreme in je pot iz Pevme tako dolga, da se nevšečnostim dežja in mraza ni mogoče izogniti. Podjetje ATA je napravilo zelo nepremišljeno dejanje, ko je kar na lepem in v sezoni, ko bi bile popoldanske vožnje z avtobusom št. 8 najbolj potrebne, ukinilo vsako zvezo med Pevmo in Gorico.

Čeprav upoštevamo, da ima podjetje pravico skrbeti za svoje izdatke, je vendarle tudi res, da je pred odpustitvijo nekaterih uslužbencev zatrjevalo, da odpustitve ne bodo vplivale na število voženj. Sedaj pa vidimo, da voznega reda svojih avtobusov ni spremenilo samo na progi Gorica-Ločnik in Gorica - Podgora, ampak tudi na progi Gorica - Pevma. Pričakujemo, da bo družba ATA še pred nastopom zime svojo napako popravila. Pri tem naj povemo še to, da se čudimo, kako je županstvo privolilo v tako občutno skrčenje prog na na škodo obljudenih okoliških vasi, ki so z mestom tako močno povezane.

—«»—

TEMPERATURA VČERAJ

Včeraj so na goriškem letališču zabeležili najvišjo temperaturo 13 stopinj ob 13. uri, najnižjo pa 10 stopinj ob 7. uri.

V Dolu sta se poročila ADA VIŽINTIN in JOŽEF PERIC iz Dola. Zavednima Slovencema in našima zvestima naročnikoma želijo v življenju obilo sreče in zadovoljstva vaščani in uredništvo našega lista.

Pred dnevi je Zalka Tomšič, por. Tkalič iz Rupe povila brhko deklico z imenom BREDA. Mati in hči sta pri najboljšem zdravju. Ob veselem dogodku v tej zavedni družini, zakoncema iskreno čestitamo.

Kratke vesti s Krasa

Pričetek gradnje šole v Jamljah

Prizadevanje občinske uprave za elektrifikacijo Dola

Te dni so pričeli z gradnjo jameljske osnovne šole. Županstvo je namreč uredilo dve ne ravno lahki vprašanji v zvezi z osnovno šolo; vprašanje zemljišča in cena gradbenih stroškov. Tržiško podjetje, ki si je zagotovilo gradnjo, je namreč zahtevalo, naj se cena nekoliko poviša. Prošnji je županstvo ustreglo in ceno povišalo za devet odstotkov. Te dni so pripeljali na gradbišče material; v kratkem bodo dela v polnem teku.

Tudi z napeljavo vodovoda po Krasu se obetajo razveseljive novice. Izvedeli smo namreč, da bodo spomladi leta 1959 pričeli z gradnjo vodovoda pri Zdravščini in na Vrhu. Tamkaj bodo zgradili rezervoar in namestili črpalke. Tudi nameščanje vodovodnih števcev po Doberdobu bo kmalu pri kraju. Vaščani so z njimi zadovoljni, ker bodo plačali za vodo toliko, kolikor jo bodo porabili. Še najbolj pa so tega veseli Poljanci, ker bo varčevanje z vodo v Doberdobu prav gotovo ustvarilo v rezervoarju večje zaloge, tako da bodo tudi Poljanci prišli glede vode na zeleno vejo.

Dobro so speljane tudi priprave za gradnjo pokopališča na Palkišču. Če bo šlo vse dobro, bodo z deli pričeli spomladi.

Občinski predstavniki se zavedajo, da je za Dolane najvažnejše vprašanje elektrika, zaradi tega si zelo prizadevajo, da bi na pristojnem mestu dosegli razumevanje za potrebe Dolanov. Napravili so že nekaj korakov, ki niso brez uspeha. Prav te dni so prejeli iz Rima odgovor, da bo zakladno ministrstvo dalo posojilo, ki ga je občina zaprosila za elektrifikacijo Dola, v proračun za finančno leto 1958-1959.

Če bi imela občina aktiven obračun, tedaj bi bila stvar veliko lažja.

—«»—

Kino v Gorici

CORSO. 14.30: «Prgišče prahu». Gary Cooper. Cinemascope.
VERDI. 15.00: «Ključ». Sophia Loren in William Holden
VITTORIA. 15.00: «Napadalci vesoljstva», E. Carter in F. Arthur, barvni film.
CENTRALE. 1500: «Peklenski Quinlan», C. Heston, O. Welles in J. Leigh. Mladoletnim prepovedan vstop.
MODERNO. 15.00: «Ognjeni poljub».

«MIRELLA»

Trgovina z galanterijskim blagom in konfekcijo
Trg XXVII. marca 11, vogal Ul. Oberdan — GORICA

Obveščamo cenjeno občinstvo, da smo dobili pošiljko ŽENSKIH IN MOŠKIH ZIMSKIH PLAŠČEV PO **9.000** LIR, ZA OTROKE PO **2.900** LIR TER LEPE MOŠKE USNJENE JOPIČE (BUNDE) PO NIZKI CENI.

Danes v Trstu

NOGOMET

Edera - Falck Vobarno, meddeželno prvenstvo skup. C; igrišče v Ul. Flavia ob 14.30.
Ponziana - San Giovanni, diletanti, igrišče Ponziane ob 14,30;
CRDA - Turriaco, diletanti, igrišče pri Sv. Ivanu ob 14,30;
Istria - Aiello, diletanti igrišče pri Sv. Alojziju ob 14,30;
Fortitudo - Gradese, diletanti, igrišče v Miljah ob 14,30;

KOSARKA

Stock - Motomorini, prvenstvo prve serije, v športni palači na Montebellu ob 17.30;
Stock - Talmone Autonomi, žensko prvenstvo A serije, v športni palači na Montebellu ob 16. uri.

MOTOCIKLIZEM

Trial Trst — tretja in zadnja vožnja. Organizira Moto Club Ostuni. Zbor za start na Opčinah na Trbiški cesti.

KONJSKE DIRKE

Dir (trotto) na Montebellu. Začetek ob 14. Glavna dirka za novembrsko nagrado, lir 330.000, dolžina proge 1700 m. Dirka TOTIP.

—«»—

Latinski pokal v hokeju

Italija - Portugal 1:1
Španija - Francija 12:1

BARCELONA, 1. — Včeraj se je v Barceloni začel latinski pokal v hokeju na kotalkah, katerega se udeležujejo reprezentance Portugalske, Španije, Italije in Francije.

V prvi igri turnirja je Italija po enakopravni igri dosegla proti Portugalski, ki je favorit za končno zmago, neodločen rezultat 1:1 (1:0). Prvi gol je dosegel Panagini (It.) v 19' prvega polčasa, Portugalci pa so izenačili v 10' drugega polčasa iz kazenskega strela. V italijanskem moštvu je bil najboljši Tržačan Prinz.

V drugi tekmi prvega večera je Španija pregazila neizkušeno Francijo z 12:1 (7:0).

Lestvica po prvem dnevu:

Španija	1	1	0	0	12:1	2
Italija	1	0	1	0	1:1	1
Portugalska	1	0	1	0	1:1	1
Francija	1	0	0	1	1:12	0

ATLETIKA

Consolini: 54,72

MILAN, 1. — Consolini je danes na mitingu društva «Pirelli» dosegel v metu diska svoj drugi najboljši rezultat sezone z metom 54.72. Najboljši letošnji rezultat je dosegel v Atenah z metom 55.91. Consolini je metal zelo dobro, čeprav je nastopil nekoliko poškodovan.

Med ostalimi boljšimi rezultati je bil skok Cordovanija v višino z 1,95. Gandini pa je na 1500 m brez konkurentov dosegel zelo dober čas 3'58"5.

Meconi: 17,63

FLORENCA, 1. — Na današnjem atletskem mitingu v Florenci je drzavni rekorder v metu krogle Silvano Meconi kljub slabim vremenskim pogojem dosegel izvrsten rezultat 17,63, ki je le za 18 cm slabši od njegovega državnega rekorda. Vsi njegovi meti so bili prek 17 m.

ŠPORT ŠPORT ŠPORT

Program «Prvega slovenskega športnega dneva»

v prostorih p. d. Slavko Škamperle, Ul. Guardiella 7

3. nov. ob 20. uri turnir v odbojki.
ob 20.30 šahovski brzoturnir.

4. nov. ob 9. uri atletika: moške discipline: tek na 80 metrov, tek čez drn in strn, skok v višino, skok v daljino, met krogle, met diska.

Ženske discipline: tek na 60 m, skok v višino, skok v daljino, met krogle,
ob 15. nogometna tekma Kras - Breg,
ob 16.30 ženska odbojka in istočasno izločilni turnir v namiznem tenisu.
ob 20.30 orodna telovadba za moške in ženske.

Zmagovalci in drugoplasirani bodo dobili spominske diplome.

ODBOR

37. tekmovanje v hoji na 100 km

Anglež Misson zmagal v času novega rekorda

Najboljši Italijan Manzoni četrti, Dordoni odstopil

SEREGNO, 1. — Anglež Tom Misson je zmagal na 37. tekmovanju v hitri hoji na 100 km Misson, ki je na tem tradicionalnem tekmovanju zmagal tudi lani, je s časom 9.4'48" in s povprečno hitrostjo 11.013 km postavil tudi nov rekord proge.

Točno ob 4. zjutraj je v Seregnu startalo 38 atletov, med katerimi je bilo 17 italijanov, 6 Švicarjev, 4 Švedi, 3 Angleži, 3 Francozi, 2 Luksemburžana, 1 Nizozemec, 1 Španec in 1 Danec. Kljub dežju, ki je padal že od večera in kljub mrazu so se tekmovalci pogumno odtrgali od starta in ze tako v začetku so sprožili napad Angleži, ki so tudi veljali za glavne favorite. Po 7,5 km so bili vsi trije že v znatnem vodstvu. Na čelu sta bila Thompson in Misson, Chaplin pa je zaostajal za 45". Angiolletti in Dordoni sta sledila skupaj z zaostankom 1'45", z zaostankom 2'45" pa trije Švedi, Luksemburžan Simon, Danec Kristensen in Italijan Rota. Zaostanki ostalih so bili večji.

Pri 15. km je bil položaj približno enak, le Dordoni je sam zasledoval prvo trojico in je tudi pridobil nekaj sekund. Po četrtini prehojene poti, t. j. pri 25 km, je bil položaj naslednji: 1. Thompson (V.B.), 2. Misson (VB) z zaostankom 15", 3. Chaplin (VB) z zaostankom 2'10", 4. Dordoni (It.) z zaostankom 3'6", 5. Angioletti 8'10", 6. Ake Soederlund in Rota (It.) 8'35" 8 Erix Soederlund 9'25", 9. Kristensen 11'40", 10. Nilson 12'15" itd.

Ob zori pred zaključkom prvega kroga je Dordoni zaradi krize začel izgubljati minuto za minuto dokler ni pri 32. km odstopil. Na koncu prvega kroga (37 km) je vodil Thompson s prednostjo 35" pred Missonom, 8'45" pred Chaplinom, 15'05" pred švedskima dvojčkoma Soederlund in 15'30" pred najboljšim Italijanom Angiolettijem.

Dež, ki je malo prej ponehal je začel sedaj ponovno padati, toda Angleži so še vedno diktirali hiter tempo. Pri 50. km je Thompson, ki je zmagal tudi pred tremi leti, imel še vedno 15' naskoka pred rojakom Missonom in 9'58" pred Chaplinom, medtem ko so vsi ostali zaostajali žeza več kot 20'.

Na polovici drugega kroga pa je Misson začenjal prevzemati pobudo. Po nekaj poskusih je pri 62. km dohitel Thompsona in ostal z njim še kakih 10 km. Kmalu pa ga je pustil za seboj za nekaj 100 m, toda borba med obema je bila še vedno zanimiva in navdušujoča. Pri 80. km je Thompsonu spet uspelo Missona uloviti in oba sta imela več kot 20' naskoka pred tretjim Angležem Chaplinom, ki je medtem prehitel Šveda Ake Soederlunda.

Finale je bil skrajno negotov. Thompson in Misson sta se izmenjavala v vodstvu vse do 92. km kjer je Misson sprožil odločilni napad in dokončno prevzel vodstvo, ki ga je do konca vedno bolj povečaval in dosegel cilj 2'31" pred rojakom.

Z zaostankom več kot pol ure je prišel kot tretji na cilj Anglež Chaplin, načetrto mesto z zaostankom 42'38" pa se je uvrstil Italijan Luigi Manzoni, ki je v zadnjih metrih prehitel Šveda Ake Soederlunda.

Vrstni red prve šestorice: **1. Tom Misson (VB) 9.4'48", 2. Don Thompson (VB) z zaostankom 2'31" 3. Chaplin (VB) 35'56", 4. Manzoni (It.) 42'38", 5. Ake Soederlund (Šved.) 43'06", 6. Erik Soederlund (Šved.) 47'49". 7. Angioletti (It.) 59'09", 8. Nilsson (Šved.) 1.4'21", 9. Rota (It.), 10. De Gaetano (It).**

NOGOMET

Sodniki za današnje nog. tekme A lige

MILAN, 1. — Jutrišnje nogometne tekme A lige bodo sodili naslednji sodniki:

Bari - Lazio: De Marchi iz Pordenona; Fiorentina - Juventus: Lo Bello iz Siracuse; Genoa - Triestina: Perego iz Milana; Milan - Inter: Marchese; Napoli - Padoa: Campanati iz Milana; Roma - Lanerossi: Guarnaschelli iz Pavie; Spal - Sampdoria: Ferrari iz Milana, Torino - Bologna: Rigato iz Mester; Udinese - Alessandria: Marangio iz Rima.

Odgovorni urednik STANISLAV RENKO
Tiska Tiskarski zavod ZTT - Trst

Komisija za svetovne boksarske naslove

Loi, Rollo, D'Agata uvrščeni med uradne izzivalce prvakov

Rollo prvi izzivalec v petelinji kategoriji

NEW YORK, 1. — Komisija za svetovne naslove je za vsako kategorijo določila po tri uradne izzivalce prvakov, ki so naslednji:

Težka kat. prvak: Floy Patterson (ZDA); 1. Ingemar Johannson (Šved.), 2. Nino Valdes (Kuba), 3. Willie Pastrano (ZDA).

Srednjelahka kat.: prvak: Archie Moore (ZDA): 1. Harold Johnson (ZDA), 2. Tony Anthony (ZDA), 3. Yvon Durelle (Kanada).

Srednja kat.: prvak Sugar Ray Robinson (ZDA); 1. Carmen Basilio (ZDA), 2. Gene Fullmer (ZDA), 3. Joey Giardello (ZDA).

Srednjelahka kat.: prvak: Virgil Akins (ZDA): 1. Adon Jordan (ZDA), 2. Sugart Hart (ZDA), 3. Gaspar Ortega (Meh.).

Lahka kat.: prvak: Joey Brown (ZDA); 1. Kenny Lane (ZDA), 2. Duilio Loi (It.), 3. Carlos Ortiz (ZDA).

Peresna kat.: prvak Hogan Kid Bassey (Nig.); 1. Davey Moore (ZDA), 2. Paul Jorgensen (ZDA), 3. Flash Elorde (Filip.).

Petelinja kat.: prvak Alphonse Halimi (Fr.); 1. Piero Rollo (It.), 2. Leo Espinosa (Filip.), 3 Mario D'Agata (It.).

Mušja kat.: prvak Pascual Perez (Arg.); 1. Ramon Arias (Ven.), 2. Apone Kingpetch (Tajl.), 3. Young Martin (Šp.),

—«»—

NEW YORK, 1. — Svetovni prvak peresne kategorije Hogan Kid Bassey je preteklo noč premagal po točkah v 10 rundah Amerikanca Carmella Costo. V tretji rundi ga je dvakrat zrušil.

—«»—

NOGOMETNO PRVENSTVO

Vigevano - Atalanta 0:1

VIGEVANO, 1. — V anticipirani tekmi B lige je Atalanta premagala Vigevano s tesnim rezultatom 1:0. Edini gol je dosegel v 43' prvega polčasa krilo Olivieri (bivši član Triestine) na predložek Longonija. Atalanta je igrala tehnično zelo lepo in je bila razen v zadnjih minutah, v popolni premoči.

Novara - Taranto 2:1

NOVARA, 1. — V anticipirani tekmi B lige je Novara premagala Taranto z 2:1 (1:1). Gole so dosegli: v prvem polčasu v 27' Biagioli (T.), v 33' Mentani (N.); v drugem polčasu v 42' Zeno (N.). Zmaga Novare je zaslužena, ker je bila boljša, četudi je Zeno dosegel gol z roko. Malo prej je isti igralec streljal v drog.

Fedit - Casertana 2:0

RIM, 1. — V anticipirani tekmi C lige je Fedit premagal Casertano z 2:0. Oba gola je doseglo krilo Taddei v 9' in v 40' prvega polčasa.

Legnano - Siena 0:0

LEGNANO, 1. — Anticipirana tekma C lige med Legnanom in Sieno se je končala neodločeno brez golov 0:0.

ATLETIKA

TBILISI, 1. — Četrti dan sovjetskega atletskega prvenstva so bili doseženi naslednji boljši rezultati:

Deseteroboj (po 5 disciplinah): 1. Ter Ovanesian 4324, 2. Kuznecov 4293 točk. 200 m: Konovalov 21"6, 800 m: Vajurak 1'50"5, kopje: Kuznecov 75,66, palica: Žancinski 4,40, 800 m ženske: Lissenko 2'06"6, disk ženske: Ponomareva 53,19.

KINO PROSEK-KONTOVEL

predvaja danes 2. t. m. ob 16. uri film:

Zadnji ljubimec

(L'ultimo amante)

prod. Ponti-De Laurentiis
Igrajo: A. NAZZARI, M. BRITT, N. BESOZZI

***

V ponedeljek 3. t. m. ob 16. uri Titanus film:

Tujska legija

(Legione straniera)

Igrajo: VIVIANE ROMANCE, A. FARNESE, A. LAWRENCE, J. KITZMILLER

Kino v Križu

Danes 2. nov. ob 16.30

SNEŽENI BOŽIČ

(Bianco Natale)

BING CROSBY, VERA ELLEN

Jutri 3. nov. ob 16.30

PRISEGA SIOUXOV

(Il giuramento dei Sioux)

CHARLTON HESTON, SUSAN MORROW

Kino na Opčinah

predvaja danes 2. t.m. z začetkom ob 15. uri barvni film:

V ponedeljek 3. t. m. ob 15. uri ponovitev istega filma.

J. P. STAHL

Maruška

13.

Tiste oči, ki so malo poprej tako nezaupno gledale in preiskovale, so se v trenutku ublažile. Sedaj so gledale Maruško s čudno ginjenostjo. Ali se mu je pokazala v deklićinih potezah kakšna podobnost z nekim malim bitjem, ki ga ta čas ni bilo tam in je bilo morda silno daleč, pa je vojaka že sama misel nanj vsega raznežila?

«Da, imam hčerkico,» je odgovoril naposled.

«Ali je že velika vaša hčerka?» je vprašala Maruška.

Nasmehnil se je in čutiti je bilo, da preveva ves ta grenkobni nasmešek draga podoba neke majcene in šibke stvarce.

«Tako velika je kot ti, da zares, skoro tako velika,» je odvrnil.

Pobesil je glavo in Maruška se ga ni upala več spraševati: Naj bo s svojo hčerkico!

Še vedno so hodili. Zrak je bil topel, čist in poln vonjav. Na vzhodu se je pokazal rožnat svit. Zelo zgoden ptiček je zažvrgolel in pozdravil jutranjo zarjo.

Zdaj se začuje za vozom zvonek glas:

«Spomni se, spomni, draga, najine ljubezni nekoč!»

Zapel je mlad vojak. Glas in pesem sta se ujemala in sta bila mična. Maruško je prevzelo. Kako se je začudila, ko je zapel še vojak, ki se je prej z njo pogovarjal. Glas mu je bil težek, zamolkel, nižji, a se je trgal nekje globoko iz srca. Po prvi kitici so vsi obmolknili, pri drugi so jo vsi poprijeli z njim. Bilo je ganljivo! Čeprav se ji je dušica stiskala v bridkosti — morda pa je petje po svoji otožnosti godilo njeni bridkosti — se je Maruška začudila, zavzela, da glasu tistega vojaka, ki je imel hčerkico, niso mogli nadkriliti glasovi drugih pevcev, kljub temu, da so pridruženi glasovi narasli in so jo spominjali grmenja. Izmed vseh glasov je slišala in razločila tega, ki je zvenel iskreno. Ko je bila pesem pri koncu, je Maruška opazila, da je pevec videti žalosten.

Nedaleč od poti je zagledala majhno jezero z mirno površino in z zelenečimi bregovi. Še vse je pokrivala jutranja meglica, ki se je kot lahka tenčica polagoma izgubljala. Na desni se je vila ozka steza še vsa v senci in je bila bližnjica za tiste, ki so hodili peš h Kniču. Naposled je bel steber dima naznanil, kje je doma prijatelj njenega očeta.

Maruška se je vznemirila ob svitu, ki je preganjal zadnje ostanke noči. Veseli jutranji žarki, ki jih je zmeraj tako rada imela, so se ji zdeli ta dan sovražni, ker bi jo utegnili izdati. V tej bojazni je pozabila na svojega priljubljenega pevca. Njene oči so ga iskale, pa ga niso našle, in bila je žalostna. Nehote je bila začela računati nanj, da jo bo branil. Neki drug vojak se je bil uvrstil na njegovo mesto na njeni desni.

Pogledal jo je in dejal tovarišu: «Kako je majcena ta stvarca!»

«Ni večja kot vozel na svileni niti,» se je odrezal drugi. «In nič je ni strah, potuje kot kakšen huzarski polkovnik.»

«Stavil bi, da se ne boji ne smodnika ne krogle,» je dodal prvi.

«Saj ima prav,» se je oglasil tretji. «Kakšna krogla naj kaj naredi makovemu zrnu? Ali ni res taka?»

«Poznam Ukrajince,» je zopet dejal prvi, «ne smemo misliti, da so narod zajcev. In takele male deklice so tod zelo pogumne. Več ko enkrat sem videl na lastne oči, kaj zmorejo: top grmi, puške prasketajo, kri teče v potokih, zemlja se trese, ljudje ječijo, vpijejo, tulijo, se koljejo in umirajo, takele pa prihajajo kar na bojišče in hodijo po njem, pobirajo svoje ranjence, kot bi se sprehajale po vrtu in trgale mak.»

«Zato jih pa pade po tisoč ali dva tisoč,» je vpadel četrti.

«Beži! Vsi bomo umrli na ta ali oni način,» je menil nekdo, ki so ga slišali, a ga niso videli, ker sta ga zakrivala dva velikanska vojaka. «Da, na ta ali oni način, poglavitno pa je, da umreš na dober. A kdo ve, kateri je dober način?»

Od nekod so se zaslišali streli.

Kot bi trenil, je ta bojni znak pregnal vsako drugo misel, vsako drugo čustvo. Vse se je pretrgalo kot nit, prerezana z nabrušenimi škarjami: šele spočeta razmišljanja začeto modrovanje, na pol povedano mnenje, pripravljeni domisleki. Ves oddelek je z naperjenimi ušesi kot en sam mož strigel proti obzorju.

Častnika sta ustavila konja. Vsak izmed njiju je povedal, kaj se mu zdi. Pokanje se je ponovilo, preden sta se sporazumela.

«V naši smeri poka,» je viknil mlajši častnik. «Ni dvoma, v naši smeri se je začelo. Naprej! Naši se bijejo!»

«Slišiš, Ivan! Spremljaj voz do hiše tistega Kniča in uredi zadevo s senom! Naprej!»

Maruška se ni utegnila niti pomiriti niti zbrati svojih misli, ko je oddelek že izginil v oblaku prahu. Odleteli so kot divji ptiči. Le stari vojak, ki se je bil pogovarjal z njo in ji pripovedoval o svoji mali hčerkici, se je ozrl in jo pogledal za slovo. To je videla.

Oh, zakaj je šel z njimi in ni rajši on ostal!

Maruška je ostala sama s tem Ivanom, ki je dobil povelje, naj spremlja voz do Kničevega doma in naj uredi zadevo.

«No, tak! Dalje, bonbonček!» je velel Ivan in si nažgal pipo.

Maruška je pogledala Ivana in zazdelo se ji je, da je podoben ježu.

«Dalje, dalje!» je ponovil bolj strogo.

Maruška je ogovorila vole. Ob nenadnem odhodu spremstva, sta sodila, da se kaže ustaviti. Kaj naj bi bila drugega počela pametna vola ob tistem besnem početju. Ko pa sta zaslišala Maruškin glas, sta nemudoma ubogala.

Vožnja se je nadaljevala z navajeno umerjenostjo. Maruška je splezala na vrh senenega voza, češ da je trudna in ko je plezala, je mimogrede povrtala v seno in njena ročica se je naskrivaj srečala z roko njenega velikega prijatelja. Bil je povsem miren in z zaupnim pogledom je pokukal iz globoke jame, ki si jo je bil izril med senenim bremeni. Obema je to svidenje zelo dobro delo. Ivanu seveda še na pamet ni prišlo, da bi kaj sumil; pustil ji je, naj dela, kar hoče, sam pa je jahal ob volih, kadil pipo in gledal v daljavo.

Po tleh se je videlo, da je tod vojna že vihrala. Če bi bili hoteli najti zorečo njivo, ki je obetala lepo žetev, bi bili morali prehoditi deset docela pomandranih njiv. Maruška je vse to opazovala in premišljala, kako strašna je vojna.

Pokanje pušk se je ponavljalo v rednih presledkih in se je oglašalo zmeraj pogosteje, streli so postajali zmeraj razločnejši.

Voz je bil našel na enega tistih gričkov, ki po tej deželi niso redki in pod katerimi so pokopani padli v prejšnjih bitkah.

Ko so vozili preko takega grička, je Maruška opazila na planjavi vse polno šotorov, ki so jih na pol pokrivali temni oblaki prahu in te so tu pa tam sekali rdeči ognjeni jeziki.

Prav na tem mestu je vršala bitka, ki jo je prej naznanjalo oddaljeno streljanje.

Sem pa tja se je slišalo vpitje in ječanje, vmes pa rezgetanje konj. Tudi otroški kriki so prihajali po svežem jutranjem zraku.

Maruškinim očem se je nudila strašna slika goreče vasi, kmečkih domov v plamenih in koč, ki so se sesedale.

Ženske z dojenčki v naročju so brezglavo tekale sem ter tja. Tu ena tam ena je padla zadeta od nevidne krogle.

Konji brez jezdecev so divjali. Ponekod so bili že kupi mrličev. Povsod je bilo polno ranjencev, ki so čakali zadnji strel. Še malo prej goste bojne vrste so se redčile, število živih se je vse bolj krčilo. Po tleh so bile velike mlake krvi. Sonce je bilo potemnelo. Groza! Človeški jezik ne more opisati teh grozot.

Ne posebno daleč od teh strašnih prizorov, naravnost tam preko se je košatila v dišečem cvetju Kničeva domačija, podobna je bila zelenici, ki se dviga izmed oblakov. Maruška je z vrha svoje opazovalnice v vrtu razločila drevje po listju in celo posamezno cvetje na travi.

Vrata na dvorišče so bila odprta in bistre Maruškine oči so že zagledale številno jato zlatorumenih piščancev, ki so se podili po obširnem dvorišču in bitke onstran niso jemali za mar. Kako ne bi bila opazila na dvorišču šele voz, plugov s svetlimi lemeži, raznega orodja, vil, motik, grabelj in lopat, ki so čakale delavcev, in kako ne bi bila videla delavcev?

(Nadaljevanje sledi)

TRST, nedelja
2. novembra 1958
Leto XIV. - Št. 261 (4106)

PRIMORSKI DNEVNIK

Cena 30 lir
Tel.: Trst 94-638, 93-808, 37-338 - Gorica 33-82
Poštnina plačana v gotovini

UREDNIŠTVO: UL. MONTECCHI št. 6, II. nad. — TELEFON 93-808 IN 94-638 — Poštni predal 559 — UPRAVA: UL. SV. FRANČIŠKA št. 20 — Tel. št. 37-338 — Podružnica GORICA: Ulica S. Pellico 1-II — Tel. 33-82 — OGLASI: od 8. do 12.30 in od 15. do 18. — Tel. 37-338 — CENE OGLASOV: Za vsak mm višine v širini enega stolpca: trgovski 80, finančno-upravni 120, osmrtnice 90 lir. — MALI OGLASI: 30 lir beseda

NAROČNINA: mesečna 480 lir — vnaprej: četrtletna 1300 lir, polletna 2500 lir, celoletna 4900 lir — Nedeljska številka mesečno 100 lir, letno 1000 lir — FLRJ: v tednu 10 din, nedeljska 20 din, mesečno 250 din — Nedeljska: letno 780, polletno 390, četrtletno 195 din — Poštni tekoči račun: Založništvo tržaškega tiska Trst 11-5374 — Za FLRJ: ADIT, DZS, Ljubljana, Stritarjeva ul. 3-I., tel. 21-928, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 600-70/3-375

Vsak dan večje razpoke v vladi in KD
Začetek upora prvakov KD na Siciliji

Napad na Vigorellija - Oddaljitev msgr. Dall'Acque iz Vatikana - Z vstopom PRI v vlado kaže slabo - Tudi don Sturzo se je uprl?

(Od našega dopisnika)

RIM, 1. — Razpoke v Fanfanijevi vladi, o katerih smo poročali že včeraj (glej tudi današnji tedenski pregled, op. ur.) so tudi danes predmet komentarjev političnih opazovalcev. Pri tem se predvsem govori o odnosih med obema vladnima strankama — KD in PSDI. Ti odnosi niso bili nikdar in niso preveč prisrčni, kar dokazujejo naslednji dogodki: 1. Ko se je razpravljalo v poslanski zbornici o škandalu Giuffré je prišlo v parlamentu do odkritih napadov na ministra Pretija, tako da je moral socialdemokratski finančni minister zahtevati od Fanfanija opravičilo. 2. Med včerajšnjo razpravo v poslanski zbornici o proračunu ministrstva za delo je neki demokristjanski poslanec ostro polemiziral s socialdemokratskim ministrom Vigorellijem o sindikalnih svoboščinah v tovarnah in tudi tokrat nameravajo ministri PSDI protestirati pri Fanfaniju. 3. Vlada je odložila diskusijo v parlamentu o odloku, ki ga je predlagal minister Preti za uvedbo dodatne takse na avtomobile na pogon s tekočim plinom in o dodatni ceni za bencin, ker je v četrtek v poslanski komisiji za industrijo odlok o tekočem plinu izglasovan s komaj enim glasom večine, in sedaj se vlada boji, da bi pri glasovanju na plenarni seji v poslanski zbornici ostala v manjšini prav na tem vprašanju.

Pa tudi iz drugih razlogov Fanfanijev položaj ni rožnat. S Sicilije prihajajo neugodne vesti, ki bi jih moralo obravnavati demokristjansko vodstvo danes, pa so to preložili na ponedeljek. Kaže, da mnogi dolžijo za tako stanje na Siciliji Fanfanijevega namestnika Rumorja in da sta se zaradi tega včeraj Rumor in Scelba kar precej sprla. Tudi iz Vatikana ne prihajajo dobre vesti: govori se namreč, da bo nov papež odstranil iz vatikanskega vodstva msgr. Dell'Acqua, tesnega Fanfanijevega prijatelja, tako da ga bo premestil v Benetke za patriarha.

Kaže tudi, da so se v rokah Fanfanija zdrobila upanja, da bo v kratkem vstopil v sedanjo dvostransko vlado kak predstavnik Italijanske republikanske stranke. Tajnik PRI Oronzo Reale pa v svojem poročilu za kongres svoje stranke ne omenja take možnosti, niti da bo PRI načelno od zunaj podpirala vlado. PRI pa prav tako nasprotuje tudi že vnaprej določeni opoziciji proti vladi.

Govori se tudi, da se je upornikom proti Fanfanijevemu vodstvu na Siciliji pridružil celo star. don Sturzo, ustanovitelj italijanske ljudske stranke. Zato se že sedaj govori da pomeni don Sturzova poteza začetek upora uglednih demokristjanov.

V obrambo Fanfanija proti Andreottijevemu programu, ki prikrito napoveduje možnost vladne krize, je nastopil samo voditelj PSDI Saragat v članku, ki bo objavljen jutri v «La Giustizia». Saragat izraža med drugim upanje v razširitev «demokratične baze», ki naj bi bila rezultat neapeljskega kongresa PSI in nadaljuje: «Vsekakor ni slučaj, da prav v tem trenutku konservativne sile ovirajo demokratični razvoj široke plasti delavskega razreda. Te sile so mnenja, da bi mogla desničarska vlada onemogočiti postopno oddaljevanje tega delavstva od totalitarnih utopij. V trenutku, ko dozoreva proces vključevanja širokih plasti delavcev v demokratično dialektiko, bi bilo neodgovorno podpirati igro konservativnih sil.» Saragat imenuje Andreottijev članek o programu desničarske struje «Primavera» «usmiljenja vredno fikcijo» kajti datum demokristjanskega kongresa ni še določen in zato Andreottijev članek ne spada v predkongresno diskusijo.

O delovanju parlamentarne komisije za preiskavo afere «Anonima Banchieri» ni nobenih poročil. V zvezi s to afero pa se je zvedelo, da je neki upnik «božjega bankirja» Giuffreja zahteval in dosegel pri sodišču v Florenci odlok, da so sodni organi v znameniti vili v Sesto Fiorentino Giuffreju zarubili pohištvo. To je hkrati prva izvršilna akcija proti Giuffreju. Znano je namreč, da je pri civilnem sodišču v Bologni skupina upnikov vložila zahtevo, da se Giuffreju proglasi stečaj.

A. P.

Nove grožnje Izraela proti arabskim državam

Posvetovanja med arabskimi vladami zaradi nevarnosti izraelskega napada na Jordanijo

Opozorilo ZAR vladi ZDA

KAIRO 1. — List «Al Ahram» piše, da je vlada ZAR opozorila ZDA, da je grožnja Izraela proti arabskim državam ustvarila resen položaj.

Omenjeni list poroča tudi, da sta se vladi ZAR in Iraka sporazumeli o skupni akciji proti vsakemu izraelskemu napadu na Jordanijo. Nocoj je bagdadski radio opozoril Izrael, da se bo Irak boril ob strani ZAR, da odbije vsak izraelski poizkus zasedbe zahodnega brega reke Jordan. Radio je dodal, da bi izraelski napad na Jordanijo pomenil konec Izraela.

Kairski radio javlja, da je tudi libanonski zunanji minister sporočil, da bo Libanon solidaren z vsako arabsko državo, ki bi postala žrtev napada s katere koli strani.

Izraelski radio pa je v zvezi s položajem, ki je nastal z umikom angleških čet iz Jordanije takole poročal: «Če bi kakršen koli dogodek motil status quo na jordanski strani demarkacijske črte, bi bil Izrael prisiljen biti pripravljen in posvariti. Kaj bi Izrael napravil, pa je druga stvar.»

Komentator radia je pripomnil, da je Ben Gurion predlagal samo ,naj bi v primeru sprememb v Jordaniji ozemlje na zahodnem bregu Jordana demilitarizirali in postavili pod nadzorstvo OZN, češ da se «ne bi smelo dovoliti, da bi Jordanija padla pod tujo oblast».

—«»—

Trije mrtvi dve letali razbiti

GENOVA, 1. — Dve ameriški letali z letalonosilke Forrestal sta se ponesrečili v ligurskih hribih. Eno se je razbilo in dva člana posadke sta takoj umrla, medtem ko je tretji še bil pri življenju, ko so ga našli, a je umrl med prevozom v bolnišnico. Drugo letalo pa je zasilno pristalo in se vnelo. Pri tem je bil en član posadke poškodovan in se bo moral zdraviti kakih 20 dni, ostala dva letalca pa imata manjše poškodbe.

Londonski in beograjski tisk o uspelem Popovićevem obisku

Novinarji ZAR na obisku v Jugoslaviji

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 1. — Državni tajnik za zunanje zadeve Jugoslavije Koča Popović je odpotoval danes zjutraj po štiridnevnem uradnem obisku v Veliki Britaniji iz Londona. Od Koče Popovića in ostalih članov njegovega spremstva so se na železniški postaji «Victoria» poslovili britanski zunanji minister Selwyn Lloyd in drugi visoki funkcionarji britanskega zunanjega ministrstva.

Današnji britanski tisk daje veliko publiciteto skupnemu sporočilu o britansko-jugoslovanskih razgovorih, ki je bilo objavljeno včeraj, in o sinočnji konferenci državnega tajnika za zunanje zadeve Jugoslavije, na kateri je Popović odgovarjal na številna vprašanja britanskih in jugoslovanskih novinarjev s področja zunanje politike in mednarodnih odnosov. Današnji «Daily Telegraph» ugotavlja, da so razgovori med Jugoslavijo in Veliko Britanijo potekali v prijateljskem ozračju in da je bila izmenjava misli zelo koristna. «Manchester Guardian» prav tako piše o obojestransko koristnih prijateljskih odnosih med Veliko Britanijo in Jugoslavijo, zlasti na gospodarskem področju. «Times» pa v uvodniku zahteva razširitev gospodarskih stikov z Jugoslavijo in hitro rešitev jugoslovanske zahteve po posojilu. «Odnosi z Jugoslavijo zahtevajo — piše list — da se to vprašanje reši čimprej.» List gospodarskih krogov Velike Britanije «Economist» se prav tako zavzema za razširitev gospodarskih odnosov.

Uradni krogi Velike Britanije po odhodu Popovića ponovno ugotavljajo, da je Popovićev obisk nadaljnji korak v poglobitvi prijateljskih stikov med obema državama.

Jutrišnja «Borba» v komentarju o britansko-jugoslovanskih razgovorih poudarja, da jugoslovansko-britanski odnosi dokazujejo pravilnost in realnost trditve, da razlike v družbeni in gospodarski ureditvi, političnem sistemu in pogledih na posamezna mednarodna vprašanja ne ovirajo uspešnega mednarodnega sodelovanja. «Dejstvo je, ugotavlja «Borba», da odnosi temelje na popolni enakopravnosti, neodvisnosti in medsebojnem spoštovanju. Konkretna potrditev te resnice je posebnega pomena danes, ko so potrebni povečani napori, da se v odnosih med Vzhodom in Zahodom in mednarodni politiki sploh pride iz začaranega kroga.»

«Borba» piše, da težke izkušnje in vsa dosedanja praksa v mednarodnem življenju potrjujejo, da samo politika aktivne koeksistence in vsestranskega mednarodnega sodelovanja nudi možnost izhoda iz težkega mednarodnega položaja. Zato vsaka nova konkretna manifestacija uspešnega razvoja aktivnega sodelovanja med državami z različno ureditvijo in različnimi pogledi na posamezna mednarodna vprašanja prispeva k splošnim naporom za zmanjšanje mednarodne napetosti, k premagovanju blokovske zaostrenosti in blokovskih nasprotij in k ustvarjanju novega ozračja v mednarodnem življenju.

«Borba» posebno poudarja ugotovitve skupnega sporočila, da se odnosi med Jugoslavijo in Veliko Britanijo uspešno razvijajo, da pa še niso izkoriščene vse možnosti za poglobitev sodelovanja na gospodarskem področju. Potem, ko ugotavlja, da so britanski uradni krogi pokazali razumevanje za zahtevo Jugoslavije po posojilu, «Borba» zaključuje, da je bil obisk državnega tajnika za zunanje zadeve zelo uspešen v smislu nadaljnje krepitve prijateljskih odnosov in nadaljnjega uveljavljanja in širše uporabe politike aktivnega vsestranskega mednarodnega sodelovanja, ki edino daje realne možnosti za zagotovitev trdnega miru in za vzpostavitev zdravih odnosov med narodi in državami.

Danes je prispela v Beograd skupina novinarjev Združene arabske republike, ki bodo 14 dni gostje Zveze novinarjev Jugoslavije. Novinarji vračajo obisk jugoslovanskim novinarjem, katerih delegacija je letos obiskala Sirijo in Egipt.

Jugoslovanski *Aerotransport* je nabavil dve novi štirimotorni letali. Prvo od teh letal, štirimotorni *Douglas*, je priletelo danes iz ZDA v Beograd. Štirimotorni *Douglas* ima prostora za 64 oseb in razvija brzino 480 km na uro. Letalo prenese lahko 9-tonsko breme 3400 kilometrov daleč. Opremljeno je z najmodernejšo opremo. V inozemskih krogih v Beogradu prevladuje mnenje, da bo s tem letalom odpotoval predsednik republike na obisk državam Bližnjega in Daljnega vzhoda.

B. B.

—«»—

Angleške delegatke v Ženevi

(Nadaljevanje s 1. strani)

jedrskih poizkusov in o učinkovitem mednarodnem nadzorstvu. Dalje poudarja nujnost sporazuma o tehničnih stranskih ukrepov proti iznenadnim napadom. Resolucija poziva tri države (ZDA, SZ in Veliko Britanijo), naj ne dobavljajo jedrskega orožja drugim državam med ženevskimi pogajanji in v času, o katerem se bodo sporazumeli za prekinitev poizkusov. Končno poziva resolucija vse države, ki ne izdelujejo jedrskega orožja, naj ga ne začnejo izdelovati med ženevskimi pogajanji in v času, ko bo veljala prekinitev poizkusov.

Zatem je bila s 36 glasovi proti 26 in 19 vzdržanimi zavrnjena indijska resolucija, ki je zahtevala takojšnjo prekinitev jedrskih poizkusov. Sovjetski delegat je takoj zatem umaknil svojo resolucijo, ki je bila podobna indijski.

Odobrena je bila dalje resolucija Avstrije, Japonske in Švedske, ki izreka željo, naj bi v Ženevi dosegli sporazum, ter resolucija Indije in Jugoslavije, ki izreka enako željo glede konference o preprečitvi iznenadnih napadov.

Irski delegat je svojo resolucijo umaknil in zatem je odbor zavrnil sovjetsko resolucijo, ki je zahtevala zmanjšanje vojaških proračunov štirih velesil za 10 do 15 odst. Za resolucijo je glasovalo 9 držav sovjetske skupine in Indonezija, proti njej 39 držav, med katerimi ZDA in Velika Britanija; vzdržalo se je 32 držav, med katerimi Francija.

Politični odbor mora sedaj glasovati še o resolucijah, ki predlagajo obnovitev dela razorožitvenega odbora OZN, ki se že eno leto ni sestal. Položena je bila indijsko - jugoslovanska resolucija s spremembami, ki jih je predlagala Francija ter mehiška delegacija. O teh bodo glasovali v ponedeljek.

Ob četrti obletnici vojne v Alžiriji

Koordinirana akcija Alžircev proti utrjeni črti „Morice"

Solidarnostno zborovanje v Tunisu - Izjava ministra za prosveto ZAR - Salan napoveduje nove vojaške akcije

TUNIS, 1. — Alžirska osvobodilna fronta je v Tunisu objavila sporočilo, ki pravi, da so številne enote narodnoosvobodilne vojske začele v noči od 31. oktobra na 1. novembra splošno akcijo na alžirskem ozemlju ob liniji «Morice».

«To koordinirano akcijo, nadaljuje poročilo, vodi veliko število vojakov, ki so pod nadzorstvom enotnega poveljstva. Akcija vsebuje več faz in glavni smoter je uničenje elektrificirane črte na določenih krajih. Čas trajanja akcije je tajen». Poročilo zaključuje, da je po zadnjih informacijah bil prvi napad popoln.

Vojna v Alžiriji je namreč z današnjim dnem stopila v svoje peto leto. Začela se je v noči od 31. oktobra na 1. novembra 1954 z vrsto istočasnih atentatov na raznih krajih alžirskega ozemlja.

Na javnem zborovanju, ki je bilo danes v Tunisu ob četrti obletnici alžirske vstaje, je voditelj maroške stranke Istiklal Alal El Fasi izjavil, da alžirsko ljudstvo ne bo nikoli ustavilo borbe proti Franciji. «De Gaulle bi moral iskati sporazum s Tunizijo in Marokom, če se ne želi pogajati neposredno z Alžirci. Nimamo sovražnih čustev proti Franciji. Naš edini namen je doseči naše pravice» je poudaril El Fasi.

Po bagdadskem radiu pa je minister za prosveto ZAR Kamal Din Husein izjavil, da je potrebno popolnoma uničiti trdnjave imperializma v Alžiriji, Palestini in Adenu.

Dodal je, da edino osvoboditev Alžirije, Palestine in Adena lahko zagotovi svobodo in enotnost arabskega sveta.

Husein je poudaril, da se alžirska vojna ne tiče samo alžirskega ljudstva, pač pa gre za bitko vseh Arabcev proti imperializmu.

General Salan je dopisniku lista «Paris Journal» izjavil, da bo Francija povečala svojo vojaško akcijo proti Alžircem. Dodal je, da ima na razpolago dovolj vojaštva, da lahko uniči zadnje postojanke Alžircev.

—«»—

Iran zanikuje pogodbo z ZDA

TEHERAN, 1. — Iranska vlada je danes zanikala, da je podpisala novo vojaško pogodbo z ZDA. Včeraj je namreč sovjetska vlada izročila iranski vladi noto, s katero opozarja Iran zaradi razgovorov z ZDA za sklenitev vojaške pogodbe. Nota dodaja da bi v sedanjem trenutku potovanje predsednika Vorošilova v Iran bilo zaradi tega neumestno.

«Sovjetska zveza,» je med drugim rečeno v noti, «ne bo ostala indiferentna spričo položaja, ki je nastal s sklenitvijo nove vojaške pogodbe med Iranom in ZDA. Ta pogodba spravlja v nevarnost južne meje Sovjetske zveze.»

Iranski zunanji minister je danes v senatu izjavil, da Iran ne bo nikoli podpisal s tujimi silami takih sporazumov, ki bi napravili iransko ozemlje oporišče za napad na druge države.

—«»—

Še 7 rudarjev so našli v rudniku v Springhillu

SPRINGHILL, 1. — Reševalne skupine so davi ob 3.45 zaslišale v rudniku v Springhillu udarce in potem stokajoče glasove, po čemer je bilo jasno, da se v rudniku še nahajajo živi rudarji. Ob 6,30 so prinesli prvega od sedmih živih rudarjev na površje. Šest od rešenih rudarjev je bilo 200 ur v majhnem rovu, visokem okrog 90 cm, širokem poldrug meter ter dolgem 7 m. Vode in hrane so imeli za prve štiri dni, nadaljnje štiri dni in pol pa se niso več dotaknili ne jedi ne vode. Eden od njihovih tovarišev je v torek umrl. V majhnem prostoru kakih 2 kvadratnih metrov se je nahajal sedmi rudar, ki je bil danes prvi rešen.

Rešene rudarje so spravili v bolnišnico in pravijo, da je njihovo stanje zadovoljivo. Reševalne skupine pa hite v rovih odkopavati v upanju, da bi mogoče našle še kakega živega rudarja.

Po zahtevi pisateljev SZ, da se mu odvzame državljanstvo

Pasternak pisal Hruščevu da ne mara zapustiti SZ

V pismu pisatelj tudi poudarja svoje zasluge za sovjetsko literaturo - Tass izjavlja, da ni ovir za Pasternakov odhod v inozemstvo, ne omenja pa možnosti, da se lahko vrne

MOSKVA, 1. — Agencija Tass je objavila besedilo pisma, ki ga je Boris Pasternak pisal ministrskemu predsedniku Hruščevu, centralnemu komiteju KP SZ in sovjetski vladi. Pismo se glasi:

«Spoštovani Nikita Sergejevič, obračam se na Vas osebno, na centralni komite KP SZ in na sovjetsko vlado. Izvedel sem iz poročila tovariša Semičastnega, da se vlada ne bi protivila mojemu odhodu iz SZ. Toda to je zame nemogoče. Zvezan sem z Rusijo od svojega rojstva, s svojim življenjem in s svojim delom in ne znam si zamišljati, da bi mogel biti ločen ali živet daleč od nje.

Naj bodo moje zmote in moje zablode v preteklosti kakršne koli, si pač nisem mogel predstavljati, da se bom nahajal sredi politične kampanje, ki se je porodila okrog mojega imena na Zahodu. Ko sem se tega zavedel, sem sporočil Švedski kraljevski akademiji, da se prostovoljno odrekam Nobelovi nagradi. Oditi izven meja svoje domovine bi pomenilo zame toliko kot umreti in zaradi tega Vas prosim, da se proti meni ne sprejme ta skrajni ukrep. Z roko na srcu lahko rečem, da sem vsekakor kaj napravil za sovjetsko literaturo in da sem še lahko koristen. Boris Pasternak.»

Agencija Tass je se točno navedla, da je Hruščev prejel to pismo 31. oktobra ob 18. uri. V komentarju k vesti o Pasternakovem pismu Hruščevu je agencija Tass še izjavila, da je pooblaščena sporočiti, da bi sovjetski upravni organi ne delali nikake ovire, če bi Boris Pasternak izrazil željo, da hoče oditi v inozemstvo, da sprejme nagrado, ki mu je bila podeljena. Vesti, ki jih je razširil meščanski tisk, nadaljuje Tass, in po katerih bi se Pasternaku odrekla pravica, da gre v inozemstvo, so prazna izmišljotina. Ko navaja ugotovitev, da doslej Pasternak ni napravil nikake prošnje za potni list, nadaljuje Tass: «Če bi želel Pasternak dokončno zapustiti ZSSR, socialistični režim in ljudstvo, ki ga je sramotil v svojem protisovjetskem delu «Doktor Živago», potem uradni organi ne bi postavljali ovir v tem pogledu. Imel bo možnost zapustiti SZ ter oditi, da osebno poskusi vse privlačnosti kapitalističnega paradiža.»

V komentarju Tass so vsaj zadnje besede brez pomena, kajti Pasternak je imel priložnost spoznati «kapitalistični paradiž» že davno, zelo verjetno prej kot Tassov komentator. Nikjer v teh komentarjih pa ni niti z besedico omenjeno, da bi bilo Pasternaku dovoljeno se tudi vrniti, če bi hotel iti v Stockholm po nagrado.

V nekaterih krogih so mnenja, da se objava Pasternakovega pisma Hruščevu lahko tolmači tako, da vlada sprejema pisateljev «preklic» in da se bo hrup okrog Pasternakovega primera polagoma polegel. Ni nemogoče, da bo Hruščev sam odgovoril Pasternaku ter tako napravil konec vsej aferi. Podčrtava se, da pred današnjo objavo Tass ni sovjetska vlada nikoli posegla v vse to vprašanje, po drugi strani pa je današnje agencijsko poročilo za rusko ljudstvo prva vest, da se je Pasternak nagradi odpovedal.

Organ zveze čeških in slovaških pisateljev «Literarny noviny» je pred dvema letoma objavil zelo pohvalni članek o Pasternaku, ko je obenem poročal o obisku čeških in slovaških pisateljev pri ruskem pisatelju. Očitno je hotela zveza pisateljev ČSR «popraviti» vpliv tega članka s tem, da je sedaj objavila prav tako v glasilu «Literarny noviny» obsodbo Pasternaka, ki «se je stavil na razpolago skrbno pripravljeni protisovjetski provokaciji». List poudarja, da je Pasternak v ČSR znan kot pesnik velikega talenta in da so bili njegovi prevodi zelo cenjeni — in prav zaradi tega je razočaranje in obžalovanje tem večje, zaključuje list.

V telefonskem intervjuju s švedskim listom «Aftonbladet» je sovjetski pisatelj Šolohov izjavil, da ni dvoma, da je Pasternakova knjiga protisovjetski roman in da so torej napadi na Pasternaka upravičeni, kakor je upravičena njegova izključitev iz društva sovjetskih pisateljev. Rekel je tudi, da se ekonomske razmere Pasternaka ne bodo spremenile, na koncu pa je dejal, da ni njegova stvar izrekati sodbe o Pasternakovi usodi. «Gre za njegovo ne za mojo usodo,» je zaključil.

Ameriški pisatelj Howard Fast je sovjetske pisatelje povabil na debato o Pasternakovem primeru. Rekel je, da je l. 1953 prejel Stalinovo nagrado, pa je bil ameriški tisk do njega dostojen in spoštljiv, čeprav so bila prav tedaj protikomunistična čustva še posebno gorka. «Nikoli nisem bil izpostavljen takim žalitvam, kot sta jih «Pravda» in «Literaturnaja gazeta» napisali proti Pasternaku,» je dejal Fast.

V izraelskih političnih krogih trdijo da bi bilo umestno ponuditi Borisu Pasternaku, ki je Žid, gostoljubnost v Izraelu, potem ko so sovjetski pisatelji postavili zahtevo, da se mu odvzame sovjetsko državljanstvo.

Odgovor ZDA in Anglije na De Gaullove predloge

V odgovoru je rečeno, da je potrebno predloge še dalje proučevati - De Murville pojde v London

WASHINGTON 1. — Ameriška vlada je sporazumno z britansko vlado poslala danes De Gaullu začasen odgovor na njegovo pismo od 14. septembra, s katerim je predlagal ustanovitev političnega in vojaškega direktorija Francije, Anglije in ZDA v NATO.

Ameriška in londonska vlada pravita v svojem odgovoru, da je potrebno francoske predloge obširneje proučiti, ter ne izrekata o njih nobene sodbe. S tem je po mnenju opazovalcev potrjeno, da Angleži in Američani ne mislijo ugoditi De Gaullovim predlogom. To pa še posebno, ker so v washingtonskih diplomatskih krogih tolmačili De Gaullove predloge kot poizkus, da bi se Franciji omogočil večji vpliv v sistemu sodelovanja med ZDA in Veliko Britanijo. Že včeraj je Dulles med razgovorom s francoskim poslanikom pokazal precejšnjo rezerviranost in ni prevzel nobene obveznosti.

V državnem departmaju pravijo, da Dulles še vedno proučuje De Gaullove predloge. Toda zdi se, da je to samo potrditev dejstva, da proučujejo obliko, kako naj predloge zavrnejo, ne da bi s tem povzročili oddaljitev Francije od NATO.

V Washingtonu niti ne potrjujejo domneve, ki so jo razširili v pariških diplomatskih krogih, da bodo ob priliki decembrskega zasedanja NATO sklicali konferenco predsednikov vlad, kakor je to bilo lansko leto.

Medtem pa je francoski zunanji minister De Murville sprejel vabilo Selwyna Lloyda, da pride v London na razgovore z njim. De Murville bo prišel v London 6. novembra zjutraj in se bo vrnil v Pariz zvečer. Trdijo, da razgovori ne bodo uradni. Domnevajo, da bosta oba ministra govorila o načrtu za področje svobodne izmenjave ter o De Gaullovih predlogih v zvezi z NATO.

Tudi v nemških uradnih krogih so zelo rezervirani v zvezi z De Gaullovim pismom Adenauerju. V diplomatskih krogih pravijo da De Gaulle ni predlagal francosko - ameriško - angleškega direktorija v okviru NATO, pač pa «svetovni» direktorij teh treh držav.

Adenauer je po številnih razgovorih sprejel francoskega poslanika v Bonnu in domnevajo, da mu je izročil pismo za generala De Gaulla. V pismu navaja Adenauer vzroke, zaradi katerih ne more sprejeti De Gaullovega predloga.

Da bi Francija podkrepila svoje zahteve, misli baje že decembra preizkušati svojo prvo atomsko bombo.

Sneg

BOCEN, 1. — Po znatnem delu Južne Tirolske sneži. V višinah je plast snega že precej debela. Zvečer ga je bilo 5 cm tudi v Cortini d'Ampezzo. Temperatura se drži okrog ničle.

V vseh zapadnih predelih Avstrije sneži. Po mnogih cestah na Salzburškem, Tirolskem in Vorarlberškem lahko avtomobili vozijo le z verigami. Cesta čez Ljubelj, s Koroške na Gorenjsko, je neprevozna za kakršnokoli vozilo.

7 dni v svetu

(Nadaljevanje z 2. strani)

Italija

Prejšnji teden se je zgodilo več važnih stvari na notranjepolitičnem področju italijanske republike. Predvsem so poslanci in senatorji odobrili proračune vseh ministrstev v ustavno določenem roku do 31. oktobra. Debata je bila zgoščena, ker ni bilo dovolj časa, vendar pa se je čulo mnogo upravičenih kritik s strani opozicije, kakor tudi marsikakšen zanimiv podatek, zlasti o gospodarskih vprašanjih, ki so ga dali posamezni resorni ministri. Zelo važen in značilen pa je pojav tako imenovanih «demokristjanskih prostih strelcev», ki so ga opazili pri glasovanju za proračun zunanjega ministrstva, ki mu načeluje sam predsednik vlade Fanfani. Ta je v svojem govoru dokazal, da se je po nekaterih poskusih italijanska zunanja politika zopet vrnila na stari tir.

Ti «prosti strelci» nikakor niso iznenadili, ker se je vedelo, da obstaja v vladi in ne samo v Krščanski demokraciji desničarska skupina, ki jo vodi zakladni minister Andreotti. Konec prejšnjega tedna pa je njen voditelj objavil tudi program v članku revije «Concretezza», ki je glasilo njegove struje «Primavera». Andreotti zahteva enobarvno demokristjansko vlado, strogo atlantsko politiko t. j. nikakršne Fanfanijeve samostojnejše sredozemske politike ali podobno; poudarjanje socialnosti je zanj demagogija, a v vodstvu KD zahteva širše zastopstvo manjšinskih struj. Nasprotovanje Fanfaniju se izraža tudi v namenu socialdemokratskih parlamentarcev, da predložijo spreminjevalne predloge k odloku vlade za liberalizacijo tržišč in v dejstvu, da je bil deželni predsednik Milazzo na Siciliji izključen iz Krščanske demokracije ter je konec tedna kljub temu sestavil novo deželno vlado ob sodelovanju vseh strank, razen KD in liberalcev, tako da se je začela ustanavljati nova Ljudska katoliška stranka.

Fanfani je po objavi Andreottijevega članka sicer izjavil, da v vladi ni «centrifugalnih sil», ker misli, da je z ignoriranjem dejstev mogoče odstraniti nevarnost, ki jo ta dejstva predstavljajo za njegovo vlado. Nobena tajnost ni da Andreotti lahko kadar hoče povzroči, da ostane Fanfanijeva vlada v manjšini in da nastane vladna kriza. Andreotti je ohrabren tudi z izvolitvijo konservativnega msgr. Tardinija za bodočega državnega tajnika v Vatikanu.

Nadaljnji važen dogodek je zasedanje CK PSI, na katerem se je izjalovil poizkus, da bi CK predložil kongresu PSI, ki bo v januarju v Neaplju, enotno poročilo in ne treh poročil, ki so se pojavila na seji vodstva stranke. Pri glasovanju je glasovalo za Nennijevo poročilo samo 26 članov CK, za levico (bivše morandijevce in pertinijevce) 38, za poročilo Lelia Bassa pa 19. Nenni je takoj podal ostavko, ki pa ni bila sprejeta tako da bo stranko vodil do kongresa še vedno Nenni z dosedanjim vodstvom. Na neapeljskem kongresu PSI bodo torej predložena tri poročila.

Najvažnejši dogodek tedna, ki se ne tiče samo Italije, pa je bila prav gotovo izvolitev novega papeža Janeza XXIII., o čemer poročamo obširneje na prvi strani.

Formoza

Ameriški državni departma je v petek v zvezi s Formozo podal izjavo, ki bi utegnila še bolj zaostriti spor s Kitajsko. Še pred izjavo državnega departmaja je Cangkajškov ministrski predsednik Cen Ceng izjavil da bi Cangkajškove sile napadle kitajsko celino, «če bi Kitajci izvršili napad na obalne otoke ,ali pa če bi na Kitajskem nastal večji upor». Državni departma je v zvezi s to izjavo poudaril da se s to politiko strinja in da ne nasprotuje, da bi Cangkajšek uporabil silo «za svojo obrambo ali pa v primeru širše vstaje na kitajski celini»

Te izjave državnega departmaja tolmačijo kot neposredno spodbujanje Cangkajška pri njegovem delovanju proti Kitajski. V zadnjem času je delovanje kitajskih obalnih baterij nekoliko šibkejše, in sicer odkar je kitajsko poveljstvo sporočilo, da bo te otoke obstreljevalo vsak drugi dan. Izjava ameriškega državnega departmaja pa bi utegnila položaj še bolj zaostriti, kakor je sicer pomenila korak nazaj tudi skupna izjava po Dullesovem obisku na Formozi.

Ciper

Po svojem sporočilu, da se ne misli udeležiti konference o Cipru, kakor bi jo hoteli angleška in turška vlada, je grška vlada objavila dolgo izjavo, v kateri pojasnjuje vzroke, zaradi katerih odklanja udeležbo na konferenci. Grčija je sprejela udeležbo z dvema pogojema: na konferenci bi morali poleg začasnega statuta, ki ga predvideva britanski načrt, razpravljati tudi o temeljih za dokončno rešitev ciprskega vprašanja. Pri tem bi morali obravnavati načrt nadškofa Makariosa za neodvisnost otoka. Poleg tega bi se morale konference udeležiti tudi druge države NATO pod predsedstvom Spaaka. Ker pa Anglija in Turčija nista privolili v razširitev konference, se je grška vlada odločila, da se je ne udeleži, ker bi taka konferenca privedla samo do poslabšanja odnosov med prizadetimi državami in rešitev ciprskega vprašanja bi postala še bolj težavna.

Grška vlada poudarja, da ne bo priznala nobenega izvršenega dejstva na Cipru. Potem poudarja, da gredo njene zahteve za tem, da zadnji del Evrope, ki je podvržen kolonialnemu režimu dobi pravico do neodvisnosti.

Tudi Ciprčani so se odpovedali zahtevam za priključitev h Grčiji in so pripravljeni sprejeti neodvisnost otoka. ki naj bi bil vključen v Commonwealth in bi se včlanil v NATO.

Ker ne priznava samovoljnih dejanj na Cipru, je grška vlada prisiljena obrniti se na OZN, da podpre upravičene zahteve Ciprčanov za osvoboditev izpod tujega jarma.

Jordanija in ZAR

Združena arabska republika je preklicala prepoved preletavanja jordanskih letal čez njeno ozemlje. ZAR bo dovolila tudi kopenski promet med Jordanijo in Libanonom, ki bo vključeval tudi prevoz goriva. Za Jordanijo, ki se oskrbuje z gorivom iz čistilnic v Libanonu, je to velikega pomena, ker gre prevoz po cestah čez Sirijo.

Ta sklep je vsekakor nov korak k pomirjenju na Srednjem vzhodu v smislu resolucije, ki je bila izglasovana v skupščini OZN. Toda, prav ko je angleška vojska zapustila Jordanijo, se govori o novih spletkah Izraela ob podpori Velike Britanije proti Jordaniji. V izraelskih vladnih krogih izjavljajo, da ne bodo dovolili nobene notranje spremembe v Jordaniji, kar pomeni neposredno vmešavanje v jordanske zadeve. Vlada ZAR in druge arabske vlade so že opozorile Izrael, da bodo Jordaniji priskočile na pomoč, če bo napadena.

Tvrdka **Donato CAPURSO Succ.**
TRST, Ulica Torrebianca 19 — P.O.B 384
IZVAŽA DARILNE POŠILJKE
Kolesa, motorna kolesa, avtomobile, radioaparate, šivalne stroje — nove in rabljene v najhitrejšem času in po zelo ugodnih cenah

V TRSTU obiščite v svojo korist
La Bottega del Risparmio
UL. TARABOCCHIA 4 — TEL. 90-691
ki vam nudi zelo veliko izbiro vetrnih jop «BUNDE» — eskimo — montgomery, ženskih in moških dežnih plaščev iz najlona in iz bombaža — obej iz prave volne, posteljnih pregrinjal, «PEDUL» in športnih čevljev

TVRDKA
JOŽEF SILA
UVOZ IZVOZ
VSAKOVRSTNEGA LESA ZA PREDELAVO IN KURJAVO TER JAMSKEGA LESA
TRST - Riva Grumula št. 6-I - Telefon 37-004

PRIZNANO MEDNARODNO AVTOPREVOZNIŠKO PODJETJE

LA GORIZIANA
GORICA - Ul. Duca D'Aosta 88 - Tel. 28-45 GORICA
PREVZEMAMO PREVOZ VSAKOVRSTNEGA BLAGA
Posebni pogoji za prevoz blaga v Jugoslavijo

Batič Franc
KLJUČAVNIČARSKA MEHANIČNA DELAVNICA
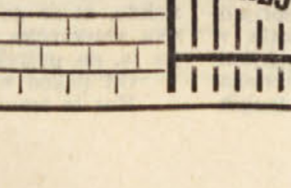
TRST
Ul. F. Crispi 15
Telefon 95214